

San Marcos Jesús cheja pa'iu cho'osi'ere kuamũ

*Juan Pãi Okoro'vesi'ku pãi peochejare pa'iu
pãipi saijuna Dios chũ'o chũ'vasi'ere kuamũ
(Mt 3.1-12; Lc 3.1-9; Jn 1.19-28)*

¹ Jesucristo Dios Mamakũ pa'iche'te chũ'o
re'oja'chere kuapi'ramũ ie chũ'o:

² Aperumũ Dios chũ'o kuasi'ku Isaías ija'che
tocha jo'kaasomũ:

Mũ'ũ cheja cajejache kuajauni charo saoja'mũ
chũ'ũ,

pãipi mũ'ũ cajejachere asa repana rekoñoãre
care'va paapũ chini.

³ Kuakũ pãi peochejare sani pa'iu pãipi repauni
saito ujachũ'opi ija'che i'kakũ chũ'vaja'mũ:

“Maire Paakũ tĩ'api'ramũ.

Repauni cha'ajũ mũsanũkona rekoñoã ma'a
rũhiñe pa'ima'a care'vacheja'che

re'ojarekoñoã care'vajũ pa'ijũ'ũ”, chiija'mũ,
chiiche tocha jo'kaasomũ repaũ.

⁴ Ũcuarumũ Juan pãi peochejare sani pa'iu
pãi okoro'vekũ paniasomũ. Ũcuachi'a repanare
ija'che chũ'vakũ paniasomũ repaũ:

—Mũsanũkona cu'ache cho'oche ũhaso
re'oja'chere mama cuasajũ'ũ, Diopi mũsanũkona
cu'ache cho'osi'ere tunoso jo'e cuasamanea'kũ.
Cu'ache cho'oche'te ũhaso Dioni cuasajũ
okoro'vecojñojũ'ũ —chiiũ chũ'vakũ paniasomũ
repaũ Juan.

5 Ûcuarumũ jainũko pãi Judea cheja pa'inana'me Jerusalén vü'ejoopo pa'ina Juan chü'vachü'ore asañu chini saniasome. Sani repana cü'ache cho'osi'ere Dioni küarena Juan, Jordán chiachana okoro'veasomũ repanare. 6 Repau Juan ju'ikãa camello rañapi cho'osikãa paniasomũ. Corejakãa va'i ca'ni kãare tñiasomũ repau. Æu, pũ'suva'nana'me airo pũji ãiu paniasomũ repau. 7 Juan repanare pãi chü'vakũ ija'che i'kaasomũ:

—Na'a pa'isirumũ chekũ na'a rüa masikũji rani pa'iu na'a rüa re'oja'che cho'okaija'mũ müsankonare. Chü'ure na'a rüa masikũjekuna repau'te cuasakũ, vajuchukũ pa'imũ chü'ü. 8 Chü'ü müsankonare okopi okoro'vecuhamũ. Repau'ta'ni na'a rüa masiũjekũ rüa masicheji cho'okũ Dios Rekocho'te ïsija'mũ repau müsankonare —chiniasomũ repau.

Jesure okorosi'ere kũamũ
(Mt 3.13-17; Lc 3.21-22)

9 Ûcuarumũ Jesús Nazaret vü'ejoopo Galilea cheja cajoopo pa'isi'küpi Jordán chiachana sani tñ'auna Juan repau'te okoroasomũ ùcuachiachana.

10 Okoroũna Jesús chiacha nukasi'küpi po'ore mani nukakuna cunaumũ teana re'ojaumũ care'o Dios Rekocho ùkupoja'iu ùcuauñi cajejuna ñaasomũ. 11 Dios Rekocho cajesirumũ cunaumũpi ija'che i'kache asoasomũ:

—Mü'ü chü'ü chñi chü'ü oiü paaku'mũ. Mü'ure rüa pojomũ chü'ü —chiiche asoasomũ.

*Vati ai Jesure cu'ache cho'oa'ku chini
chũ'ute'esi'ere kwamu
(Mt 4.1-11; Lc 4.1-13)*

¹² Jã'a cho'ocuhasiřumũ Dios Rekochoji Jesure pãi peochejana saasomũ. ¹³ Saana ũcuachejare cuarentarepaumucujña paniasomũ repau cu'ava'nana'me. Pa'ũna vati ai repauni cacũ'ora chini rani ruu chũ'ute'easomũ. Reparumũ ángeles rani repau'te kuirasome.

*Jesús Galilea cheja apenũamũ pãi chũ'vache
(Mt 4.12-17; Lc 4.14-15)*

¹⁴ Juan Pãi Okoro'vesi'ku pãi chẽavu'e cuaosirumũ Jesús Galilea chejana saniasomũ Dios chũ'o re'oja'chere chũ'vara chini. ¹⁵ Chũ'vakũ ija'che i'kaasomũ repau:

—Dios chiisirumũ Repau Raosi'ku pãi ũcuanũkore chũ'ũrumũ tĩ'api'ramũ. Jã'ajekũna mũsanũkona cu'ache cho'ochete ũhasõ mama cuasa, “Dios chũ'o ũcuarepaa'me”, chiijũ asa chẽa cuasajũ'ũ —chiijũ paniasomũ Jesús.

*Va'i chonare ũcuaka'chapanare Repau
chũ'ũñe'te cho'oju paaru chini Jesús chẽasi'ere
kamu
(Mt 4.18-22; Lc 5.1-11)*

¹⁶ Ūcuarumũ Jesús Galilea chiara ru'tũva'te ku'ũ Simonre repau cho'jeũ Andrena'me ñaasomũ. Va'i chonajeju va'i chorũji chiara'te choju paniasome repana. ¹⁷ Repanare Jesús ija'che i'kaasomũ:

—Rani chũ'ũni ja'me ku'ijũ chũ'ũ chũ'ũñe'te cho'oju pa'ijũ'ũ. Va'i sani va'ire jña ranaa'me mũsanũkona. Chura chũ'ũpi cho'okaiũna sani

pãire jñaa chu'uni rakaiju pa'ijũ'u —chiniasomu Jesús repanare. ¹⁸ Jã'aja'ñe i'kauna asa teana va'i choruã jo'ka ũcuauña'me saniasome repana.

¹⁹ Jã'achejapi jo'e jmacheneru sani Zebedeo chĩire Santiagona'me Juanre ñaasomu repau. Choovũ'te pa'iju va'i choruãre care'vaju paniasome repana. ²⁰ Ũcuarumu repanani Jesupi sokuna, "Jau", chini, choovu pa'iku'te puka'kure repau'te cho'oché cho'okainare jo'ka Jesuna'me saniasome repana.

Pãiu'te pa'isi'kure vatire etosi'ere kamu
(Lc 4.31-37)

²¹ Ũcuarumu Jesús repau neenana'me sani Capernaum vu'ejoopona tĩ'aasome. Tĩ'a pa'iu puaumucuse Jesús judiopãi chi'ivu'ena kaka che'choasomu repavũ'e chi'i pa'inare. ²² Repana pãi Jesupi rua masiku masi che'chokuna asa jñano, "Iku Jesús judiopãi che'chona che'chocheja'che che'choma'ñe rua masi che'chomu", chiniasome.

²³ Reparumu ũcuavũ'ere pãiu vatire paaku paniasomu. Vatire paakujeku Jesús i'kache'te asa cuiku i'kaasomu repau.

²⁴ —Jesús, Nazaret raisi'ku chukuna'te cho'omanejũ'u. Mu'u pa'iche masimu chu'u. Dios Raosi'kua'mu mu'u. Re'oku'mu. ¿Chukunani cu'achejana saora chini raku mu'u? —chiniasomu repau.

²⁵ Jã'aja'ñe i'kauna Jesús repau'te vatire jo'e i'kache ũseku ija'che i'kaasomu:

—Re'omu. Ũcuamakarũ i'kajũ'u. Etajũ'u mu'u jã'ure pãiu'te —chiniasomu Jesús.

²⁶ Jesupi, “Etajũ’u”, chikuna vatipi cho’okuna repau pãiu rua kurukuruasomu. Ũcuarumu vati rua ujachu’opi cuiku eta sanisoasomu. ²⁷ Jesupi vatini eto saouna ña kũkuso pãi ũcuanũko sãĩnechi’a sēniasome.

—¿Je’se pa’ikũjeku iku vati chũ’umasiku? ¿Ûquea’che iku mama che’choche? Iku Jesupi rua masikũjeku chũ’uto vatijatũ’ka repau chũ’ũñe jachama’ñe cho’ome —chiniasome repana. ²⁸ Jesús cho’osi’e ñasinapi kueñe pa’inare kuarena asa Jesús pa’iche’te Galilea cheja pa’ina ũcuanũko rua na’mi asaasome.

*Simón Pedro vao’te Jesús vasosi’ere kũamũ
(Mt 8.14-15; Lc 4.38-39)*

²⁹ Ũcuarumu Jesús judiõpãi chi’ivũ’e eta Simonna’me Andrés vu’ena mua kakaasomu Santiagona’me Juan. ³⁰ Kaka ñato Simõn vao cha’vo ravuna jũ’io ũniasomo. Jã’ajekuna, repaoni vasa’ku chini Jesuni i’kaasome repana. ³¹ I’kajuna jũ’iko ũhiko’a kueñe sani repao jũtũna chẽa vuõna cha’vosi’e teana chũruasomu repao’te. Chũruuna repao vajũo ãure ãuasomo repanare.

*Jũ’iva’nare jainũkore Jesús vasosi’ere kũamũ
(Mt 8.16-17; Lc 4.40-41)*

³² Na’irepa chijajũvana Jesús pa’ivũ’ena pãi jũ’iva’nare peore sajũ vati paanare saasome. ³³ Repajoopo pa’ina rua jainũko Jesús pa’ivũ’e jatisa’arona chi’iasome. ³⁴ Chi’irena Jesús jũ’inare si’ache ravũ paanare jainũkore vasosoa-somu. Ũcuachi’a vati jainũkore pãi sa’navũã pa’isinare peore eto saosokaniasomu repau. Eto

saokũ repanare vati repaũ pa'iche'te masijuna kuaļu chini ũseasomũ repaũ.

*Galilea chejare pa'iu Jesús Dios chũ'o
chũ'vasi'ere kũamũ
(Lc 4.42-44)*

³⁵ Apeñatato ñami vuni Jesús vũ'ejoopo pa'isi'kupi eta pã peochejana saniasomũ, Dioni sēsa chini. ³⁶ Sani te'eũ pa'iuña Simón repaũ'te ja'me pa'inana'me Jesuni ku'eñu chini saniasome. ³⁷ Ku'eju jña ija'che i'kaasome repana repaũ'te:

—Pã ũcuanũko mũ'ũre ku'eme —chiniasome.

³⁸ Chitena Jesús ija'che i'kaasomũ repanare:

—Chekũjoopoãna sañu mai kueñe pa'ijoopoãna. Jeejoopoã pa'inare ũcuaja'che Dios chũ'ore chũ'vara chiimũ chũ'ũ. Jã'aja'ñe cho'ora chini raisi'kũamũ chũ'ũ —chiniasomũ repaũ repanare.

³⁹ Jã'aja'ñe cho'ora chiikũjekũ Galilea cheja si'achejña ku'iu repacheja pa'ivũ'ña judiopãi chi'ivũ'ñana si'arũmũ kaka Dios chũ'ore chũ'vakũ paniasomũ repaũ. Ūcuachi'a vati pã sa'navũã pa'isinare eto saosokaiũ paniasomũ repaũ.

*Asi ravũ paakũ'te Jesús vasosi'ere kũamũ
(Mt 8.1-4; Lc 5.12-16)*

⁴⁰ Ūcuarũmũ pãiu asi ravũ paakũ Jesús pa'ichejana sani repaũ ti'jñeñe ro're pũ ñu'iu ija'che i'kaasomũ:

—Mũ'ũre vasomato vasoju'ũ chũ'ũva'ũre; vajũra —chiniasomũ. ⁴¹ Chikũna Jesús repaũ'te oiũ repaũni chēakũ i'kaasomũ.

—Jau, vasora. Vajujũ'u —chinasomũ repau'te.

⁴² Jã'aja'ñe cho'ouna asi teana peore ja'jusoasomũ repau ca'nivũ pa'isi'e. ⁴³⁻⁴⁴ Vaso pi'ni repau'te ija'che chũ'uasomũ repau:

—Ñarepajũ'u. Chu'u mũ'ure vasosi'e pãi chekunare kuamanejũ'u. Kuama'ñe judío phairi'techi'a ñojaijũ'u mũ'u vajusica'nivũ. Aperũmũ Moisés chũ'u jo'kasi'e cu'amajñarũã sa ïsijũ'u Diore, pãipi ña mũ'u vajusi'ere masia'ju —chini saoasomũ repau repau'te.

⁴⁵ Kuamanejũ'u chiisi'eta'ni eta sani repau'te cho'osi'e pãi ũcuanũkore kuaasomũ repau. Kuauna pãi ũcuanũko masijũna vũ'ñajoopoã tĩ'acu'aasomũ Jesure, jainũko pãi repau'te ñañu chini chi'ijũna. Jã'ajekuna Jesús pãi peochejare sani paniasomũ. Jã'ata'ni pãi si'ajoopoã raisina jainũko repau'te ñañu chini tuhaasome.

2

*Nũka ku'imava'ure Jesús vasosi'ere kuamũ
(Mt 9.1-8; Lc 5.17-26)*

¹ Te'eumucujña pa'isirũmũna Jesús Capernaum vũ'ejoopo co'i pa'ũna pãi asaasome repau vũ'e co'i pa'iche. ² Co'isi'ere asa pãi jainũko repau pa'ivũ'ena sani chi'iasome. Pãipi jairepanũko chi'irena Jesús pa'ivũ'e timusoasomũ. Ũcuaja'che jatisa'aro cacheja pãipi jairepanũko rani timosũna kueñe pa'icu'aasomũ repanare. Jã'aja'ñe pa'inani Jesús Dios chũ'ore che'choasomũ.

³ Che'chotona umupāi ũcuaka'chapana nuka ku'imava'ure ũhikāa ũhikuni Jesús pa'ivuna kuāijũ raasome.

⁴ Rani ti'ato pāipi jairepanuko pa'ijuna repana Jesús nukacheja kueñe tĩ'acu'aasomũ repanare. Jã'ajekuna repavũ'e sē'sevuna mua ũcuachejapi coje racho ũcuacojepi repaũ ũhikāapi Jesús ti'ñeñena caso ũhaasome repana repava'ure jũ'iva'ure. ⁵ "Iva'ure Jesús vasoja'mũ", chini cuasajũ caso ũharena Jesús repana cuasasi'e ña i'kaasomũ repava'ure.

—Jmava'ũ, mũ'ũ cu'ache cho'osi'e tunosõmũ chũ'ũ. Tunosõsi'e jo'e cuasamaneja'mũ chũ'ũ — chiniyasomũ Jesús repava'ure.

⁶⁻⁷ Jã'aja'ñe i'kauna asa judíopāi che'chona te'ena, "¿Je'se pa'ivuna ikũ jã'aja'ñe i'kakũ? Dios asacuheche'te i'kamũ ikũ jã'a. Diochi'a pāi cu'ache cho'osi'e tunosõñe masikũ'mũ", chijũ cuasaasome repana.

⁸ Jã'ata'ni Jesús repana cuasache'te ña masi ija'che i'kaasomũ repanare:

—¿Je'se pa'ivuna musanukona jã'aja'ñe cuasache? ⁹ Chũ'ũ ikũre, "Mũ'ũ cu'ache cho'osi'e tunosõmũ chũ'ũ. Tunosõsi'e jo'e cuasamaneja'mũ chũ'ũ", chiisi'ere asa, "Joreũ'mũ ikũ. Pāi jã'aja'ñe cho'omasinajẽ'e peome", chijũ cuasame. Jã'ata'ni chũ'upi ikũre, "Vũni mũ'ũ ũhikāa mini sajũ'ũ", chikuna ikupi vuni nukakuna ñani musanukona, "Jorema'kua'mũ Jesús. Repaũ i'kasi'e ũcuarepa cho'omasimũ", chijacosome. ¹⁰ Chũ'ũ, pāire ja'me paaũ chini Dios Raosi'kũ chejare pa'ivũ pāi cu'ache cho'оче tunoñena'me pāi vasoche

cho'omasia pa'iche'te musanukonapi ña masia'ju chini vasokaija'mu chu'u ikure —chiniasomu repau repanare. Chini Jesús nuka ku'imava'ure ija'che i'kaasomu:

¹¹ —Vuni mu'u ũhisikãa mini va'ena co'ijũ'u —chiniasomu.

¹² Chikuna nuka ku'imatesi'ku vuni repau ũhisikãa mini repana pãĩ ucuanuko ñaju'te etaasomu. Jã'aja'ñe cho'ona ña jñano Dios cho'osi'ere cutuju ija'che i'kaasome repana:

—Jmamarujẽ'e ija'che cho'оче ñamanapi irumuna ñame mai —chiniasome repana pãĩ.

Levire Jesús soisi'ere kamu

(Mt 9.9-13; Lc 5.27-32)

¹³ Ūcuarumu Jesús jo'e Galilea chiara ru'tuvana saniasomu. Ūcuachejare sani pa'ina pãĩ jainuko repauni chi'ijuna repanare che'choku paniasomu repau. ¹⁴ Che'cho pi'ni Jesús ũcuachejapi sani Alfeo mamaku'te Levire pãĩ chũ'unare kuri kookaina pa'iva'e ñu'ikuni ña i'kaasomu.

—Rani, chu'uni ja'me ku'ia chu'u chũ'uñe'te cho'oku pa'ijũ'u —chiniasomu.

Chikuna asa, “Jau”, chini vuni ũcuana'me saniasomu repau.

¹⁵ Na'a pa'isirumu Jesús repau neenana'me Leví va'ere pa'ia ãure ãia paniasomu. Ūcuachi'a Roma va'ejoopo chũ'unare kuri kookainana'me chekuna pãĩ cu'ache cho'ona ja'me ñu'ijũ ãure ãiju paniasome. Reparumu Jesure ja'me ku'ina rua jainuko paniasome.

16 Repanapi Jesuni ja'me ñu'ijuna ña judíopái che'chonana'me fariseopái ija'che sēniasaasome Jesús neenare:

—¿Je'se pa'iana musanukonare paaku kuri kookainana'me cu'ache pa'inare ja'me ãu ãiku? —chinasome.

17 Chitena asa Jesús ija'che i'kaasomũ repanare:

—Pái vajuna ũko cho'оче chiima'me. Jũ'iva'nata'ni ũko cho'оче chiime. Chũ'ũ ũcuaja'che pái, “Re'onaa'me chukuna”, chiinani, “Cu'ache cho'оче ũhasõ re'oja'che pa'ijũ'ũ”, chisa chini cajesi'kũma'mũ icheja cheja. Pái, “Cu'ache pa'inaa'me chukuna”, chiiva'narechi'a, “Musanukona cu'ache cho'оче ũhasõ re'oja'che pa'ijũ'ũ”, chisa chini cajesi'kũa'mũ chũ'ũ — chinasomũ repaũ.

Dioni sēejũ ãu ãima'ñe pa'iche'te Jesuni sēniasasi'ere kũamũ

(Mt 9.14-17; Lc 5.33-39)

18 Ũcuarũmũ Juan neena Dioni sēejũ te'eñoã ãu ãima'ñe paniasome, fariseopái neena ũcuaja'che. Jã'aja'ñe cho'ojuna pái chekuna Jesús pa'ichejana sani ija'che sēniasaasome repaũ'te:

—Juan neena Dioni sēejũ te'eñoã ãu ãima'ñe pa'ijũasome, fariseopái neena ũcuaja'che. Mũ'ũ neena, ¿je'se pa'iana jã'aja'ñe cho'ojũ pa'ima'ñe? —chinasome.

19 Chitena Jesús ija'che i'kaasomũ repanare:

—Pái romi vejani majapãina'me repanare kueñe pa'inare peore soni chi'i ãu ãime. Romi vejaku pa'iana ãu ũsecu'amũ. 20 Na'a

pa'isirumũ repaũ'te chekũnapĩ sasõjanaa'me chekũchejana. Jã'arumũta'ni repaũni oijũ ãu ãimairo pa'ijanaa'me repana —chinasomũ Jesús repanare.

²¹ Reparumũ pãĩ te'ena aperumũ che'chosi'ena'me mama che'choche ũcuapa'rũva cuasañũ chini aperumũ che'chosi'e ũhacuheasome. Chekũnata'ni mama che'choche asacuheasome. Jã'ajekũna Jesús repanani chũ'vakũ ija'che i'kaasomũ:

—Aikãarũji che'resõru mamase'rechoji che're aikãana põ juhamanaa'me pãĩ. Jã'aja'ñe juha pi'ni choaru aikãarũ mamase'recho põ juhasikãarũjekũ rueni ji'rosõũna na'a ujacojẽ che'remũ. ²² Ũcuachi'a pĩsi uche cono mama cho'oni va'iva'na ca'nituru aituruna ro'vemanaa'me pãĩ. Aituruna ro'veru conopi kosani saũ che'resõ turujẽ'e cho'osõkũ pĩsi uche cono ũcuaja'che cho'osõmũ. Jã'ajekũna pãĩ pĩsi uche cono mama cho'oni turu mamaturuna ro'veme. Mamaturuta'ni che'rema'ñe rupũ saũmũ. Jã'ajekũna cono kosa ñu'iu ja'ñũsõma'mũ —chinasomũ Jesús repanare.

*Jesús neena pũaumucusena trigocha'charũã
pura ãisi'ere kũamũ*

(Mt 12.1-8; Lc 6.1-5)

²³ Ũcuarumũ Jesús pũaumucusena repaũ neenana'me trigo chiopi saiju paniasome. Saiju repaũ neena trigocha'charũã pura ãniasome. ²⁴ Jã'aja'ñe cho'ojũna ña fariseopãĩ i'kaasome repaũ'te.

—Ñajũ'ũ. ¿Je'se pa'iu'na mu'ũ neena p̄aumu'cuse'ta'ni cho'oche cho'oche? — chiniasome.

²⁵ Chitena,

—¿Aperũmu pa'isi'ku David cho'osi'ere kuaju mai aipãi tocha jo'kasi'e ñamanaa'ñe m̄sanũkona? Ija'che kuamu repa:

²⁶ Abiatar judío phairipãi ũcuanũko chũ'ũrũmu David repa'ute ja'me pa'inana'me ãucuhakũna

Dios vũ'ena kaka Diopi pojoa'ku chini judío phairipãi tũosi'ere pã mini ãiu repa'ute ja'me pa'inare ãuku ãniasomu.

Dios phairipãichi'a ãijũ'ũ chiisi'ere ãnisõasomu repa David, chiimu —chiniasomu Jesús reparare.

²⁷ Ũcuarũmu Jesús jo'e ija'che i'kaasomu reparare:

—Aperũmu Dios pãi ũcuanũkore p̄aumu'cujña jo'kaasomu. Chareparo Dios pãire cho'oasomu. Reparare cho'o pi'ni p̄aumu'cujña jo'kaasomu, p̄aa'ju chini. Pa'ivesache'te jo'kamaũ pa'ire'oumucujñachi'a jo'kaasomu Repa. ²⁸ Jã'ata'ni chũ'ũni Dios Raosi'kũni p̄aumu'cusena cho'oche'te chũ'ũto re'omu — chiniasomu repa.

3

Cu'ajũtũru paaku'te Jesús vasosi'ere kuamu (Mt 12.9-14; Lc 6.6-11)

¹ Ũcuarũmu Jesús judiõpãi chi'ivu'e jo'e kakaasomu. Kaka ñato pãiu ũcuavũ'ere cu'ajũtũru paaku paniasomu. ² Repavũ'e chi'isina pãi

Jesure rúa pãĩñaasome. “¿Jesús iumucuse pũaumucusena cu'ajũtura paaku'te vasoja'u?”, chini ñaasome repaña. Repañji cho'oũna ña repañni cu'ache i'kañu chini cha'aasome repaña. ³ Ũcuarũmu Jesús cu'ajũtura paaku'te ija'che i'kaasomũ:

—Vũni rani pãĩ chenevũ'te nukajũ'u — chiniasomũ. ⁴ Chini chekũnare pãĩ ija'che i'kaasomũ repañ:— Pũaumucujñana chekũnani re'oja'che cho'okaito, ¿re'okũ? Jã'apãani, ¿cu'ache cho'ore'okũ? Ũcuachi'a, ¿chekũnare vasore'okũ? Jã'apãani, ¿vanisõre'okũ repañare? —chiniasomũ Jesús. Chiito i'kamaneasome repaña.

⁵ Jã'ajekũna Jesús repañare pe'rukũ ñaasomũ. Pãĩ oimanajejũna rúa sũmaneasomũ repañ'te. Ũcuarũmu Jesús cu'ajũtura paaku'te jo'e ija'che i'kaasomũ:

—Mũ'u jũtu saujuũ'u —chiniasomũ. Chikũna sauũna repajũtu teana re'ojajũtu care'osoasomũ. ⁶ Ũcuarũmu fariseopãĩ Jesupi jã'aja'ñe cho'oũna ña ũcuavũ'epi eta mũa, Jesure vanisojachere care'vañu chini Herode'te pãĩ chũ'ũku'te chinana'me chi'i cutuasome.

Pãĩ rúa jainũko Jesure tuhajũ chiara rũ'tũva chi'isi'ere kũamũ

⁷ Ũcuarũmu Jesús repañ neenana'me vũ'ejoopo eta chiara rũ'tũvana saniasomũ. Repañ sanisosirũmu pãĩ rúa jainũko Galilea cheja cana tuhaasome repañ'te. ⁸ Chekũna pãĩ ũcuaja'che repañ cho'osi'ere asa rúa jainũko tuhaasome repañ'te, Judea cheja cana, chekũna

Jerusalén vʌ'ejoopo cana, chekuna Idumea cheja cana, Jordán chiacha chekukã'ko cana, Tiro vʌ'ejoopo cana, Sidón vʌ'ejoopo cana. ⁹ Ũcuarumũ Jesús pãipi jairepanũko pa'ijũ repaũni rua tĩ'tijuna, “Choovũ care'vakaijũ'ũ chũ'ũre”, chiniasomũ repaũ neenare.

¹⁰ Repaũ pãi jainũko jũ'inare vasosi'kũjekuna chekuna jũ'iva'na repaũ'te tĩ'a kueñe rianasome chẽse vajuũu chini. ¹¹ Ũcuachi'a vati paana Jesuni ña repaũ ti'jñeñena ro're pũũ ñu'ijũ ujachũ'opi cuijũ ija'che i'kaasome:

—Dios Mamakũ'mũ mũ'ũ —chiniasome.

¹² Jã'aja'ñe i'kato, jo'e i'kache ãseasomũ Jesús repañare, repaũ pa'iche'te kũamanea'jũ chini.

*Jesús Dios chũ'o chũ'vajanani saora chini docerepanare chẽasi'ere kũamũ
(Mt 10.1-4; Lc 6.12-16)*

¹³ Ũcuarumũ Jesús aikũtina mani pa'iu umũpãire repaũ'te uanarechi'a soniasomũ. Sokuna saniasome repaña. ¹⁴ Satena Jesús docerepanare chẽaasomũ, repaũ'te ja'me pa'ijanare, Dios chũ'ore chũ'vaa'jũ chini repaũ saojanare. ¹⁵ Chẽa jũ'iva'nare vasomasichena'me, vati eto saomasiche chũ'ũ jo'kaasomũ Jesús repañare, sani cho'oju paapu chini. ¹⁶ Repaũ chẽa jo'kasina docerepana mamia'me ie: Charo Simonni chẽaasomũ repaũ. Chẽa Jesús repaũ'te jo'e mami cheke Pedro'te ve'oasomũ. ¹⁷ Zebedeo mamachĩi ũcuachi'a Santiagona'me Juanre chẽaasomũ repaũ. Chẽa repañare cheke mami Boanerge'te ve'oasomũ repaũ. “Boanerges” chini “Oko

curu chīiva'na” chiimũ. ¹⁸ Ũcuaja'che Andrere, Felipe'te, Bartolomere, Mateo'te, Tomare, chekũre Santiago'te Alfeo mamakũ'te chēaasomũ. Tadeo'te ũcuachi'a chēaasomũ repaũ. Chekũre Simonre ũcuachi'a cananistapāi ja'me pa'ikũ'te chēaasomũ repaũ. ¹⁹ Ũcuachi'a Judas Iscariote'te chēaasomũ repaũ. Na'a pa'isirũmũ repaũ Judas Iscariote Jesuni cu'ache cho'oa'jũ chini chekũnani ĩsiasomũ.

*Pāi Jesure, “Vatini paakũ si'ache cho'omasimũ”, chiisi'ere kũamũ
(Mt 12.22-32; Lc 11.14-23; 12.10)*

²⁰ Ũcuarũmũ Jesús repaũ neenana'me vũ'ena kakaasomũ. Kaka pa'iũna, jainũko pāi jo'e chi'iasome repaũ'te. Jainũko chi'irena ãu ãicu'aasomũ repaũ'te repaũ neenare ũcuachi'a.

²¹ Ũcuarũmũ Jesús majapāi repaũ cho'okũ pa'iche'te asa, “Vē'veũ cho'osōcosomũ repaũ”, chini cuasa saniasome repaũni chēa tĩchejana sañu chini.

²² Ũcuarũmũ judíopāi che'chona Jerusalén vũ'ejoopo raisina Jesure cu'ache cutuasome.

—Vati chũ'ukũ'te Beelzebu'te, ca'nivũ'te paamũ Jesús. Ũcuauji cho'okaiũna vati ũcuajanare eto saomasimũ repaũ —chiniasome repana.

²³ Jã'aja'ñe i'karena asa Jesús repanare soni ija'che i'kaasomũ chũ'vara chini:

—Vati ai ũcuaja'iu'te, ¿je'se eto saokũ? ²⁴ Pāi ũcuate'echeja pa'inapi sãĩnechi'a cavani vaijũ si'asōjanaa'me. ²⁵ Ũcuachi'a majapãichi'api ũcuate'evũ'e pa'inapi sãĩnechi'a cavani majapāi sējosōjanaa'me. ²⁶ Ũcuachi'a vati aipi repaũ

neenana'me sãĩñechi'a cavato repau chũ'uñe si'asõmũ.

27 'Pãiu rua kokauji repau vu'ere pẽ'jeto ñaacu'amũ repau cu'amajñaruã. Charo repauni chẽa quẽo suotota'ni repau neemajñaruã tutesõre'omũ —chiniasomũ Jesús repanare.

28 Ūcuarũmũ Jesús judíopãi che'chonare jo'e ija'che i'kaasomũ:

—Ie chũ'o ũcuarepare i'kamũ chũ'u mũsanũkonare: Dios, pãi cu'ache cho'osi'ena'me cu'ache cutuche si'ache tũ'nesõja'mũ. Tũ'nesi'e jo'e cuasamaneja'mũ Repau. 29 Repau Rekocho'te cu'ache cutusi'eta'ni jmamakaruẽ'e cavesũma'ñe cuasakũ ro'iche chũ'uja'mũ Repau. Jã'are ai cuasakũ pa'ija'mũ Repau —chiniasomũ repau.

30 Repana judíopãi che'chona, “Jesús vatire paamũ”, chiijuna jã'aja'ñe i'kaasomũ repau Jesús repanare.

*Jesús pũka'ko repau cho'jechũina'me repauni ñaũu chini saisi'ere kũamũ
(Mt 12.46-50; Lc 8.19-21)*

31 Ūcuarũmũ Jesús pũka'ko repau cho'jechũina'me ũcuau pa'ivũ'ena rani tĩ'a ve'sena canũkaasome. Ve'sere pa'ijũ chekũnapi kaka repau'te soikaaru chini i'kaasome repana.

32 Ūcuarũmũ pãi Jesuna'me rua jainũko chi'i rũhiso'koro ñũ'inapi ija'che i'kaasome repau'te:

—Mũja'ko, mũche'uchũina'me mũ'ure ku'eju raisina ve'sere pa'ime —chiniasome repana.

33 Chitena Jesús ija'che i'kaasomũ repanare:

—¿Kaoa'lo chu'u ja'ko? ¿Keejanaa'ñe chu'u cho'jechĩi? —chinasomũ.

³⁴ Chini pãi repau'te chi'i ñu'inani ñaku i'kaasomũ repau.

—Inaa'me chu'u ja'koromijana. Ñcuachi'a inaa'me chu'u cho'jechĩijana. ³⁵ Dios chũ'uñe asa jachama'ñe cho'ona chu'u cho'jechĩijanaa'me. Ñcuaja'che chu'u ja'koromijanaa'me repana — chinasomũ Jesús repanare.

4

Trigo chu'chusi'ere cuasaku kũamũ Jesús (Mt 13.1-9; Lc 8.4-8)

¹ Ñcuarũmũ Jesús chiara ru'tuva'te pa'iu jo'e chu'vakũna rua jainũko pãi repau pa'ichejana chi'iasome. Pãipi jairepanũko rani chi'irena choovũna tuni pũasomũ repau. Pãita'ni chiara ru'tuva'te paniasome. ² Ñcuarũmũ Jesús choovu'te ñu'iu repanani chu'vakũ ija'chere cuasaku rua kũasomũ:

³ —Asarepajũ'u, mũsanũkona. Pãiu trigo'te chu'chura chini chiona saniasomũ.

⁴ Sani tĩ'a pachu ku'iu chu'chukũna trigocaã te'era'karũã ma'ana tuã'tuaasomũ. Ma'ana tuã'tuaũna pĩ'ava'napi rani ãkuesõasome repara'karũã.

⁵ Chekũra'karũãta'ni cata pa'ichejana cha'o jmamakarũ pa'ichejana tuã'tuaasomũ. Cha'o sũ'serũchi'a pa'ichejata'ni na'mi aineeasomũ repara'karũã.

⁶ Na'mi aineesi'eta'ni ãsũuji ruarepa asukũna uu phã'pha jũnisõasomũ repasañarũã, chitapi peokũ. ⁷ Chekũra'karũã miu pa'ichejana tuã'tua

miuna'me ainee miupi ju'je vēasõuna trigo kũimaneasomũ. ⁸ Chekura'karuãta'ni re'oja'che cha'o pa'ichejñana tuã'tuasira'karuãjekũ re'oja'che ainee ju'a ñaniasomũ. Te'era'karũ aineesi'ñũ te'echa'chava treintarepara'karuã pa'icha'cha ju'a ñaniasomũ. Chekura'karuã aineesiñũã sesentarepara'karuã pa'icha'cha ju'a ñaniasomũ. Chekura'ñũũã cienrepara'karuã pa'icha'cha ju'a ñaniasomũ —chiniasomũ Jesús. ⁹ Ūcuarũmũ Jesús repanare pãi ija'che i'kaasomũ:

—Chũ'ũ chũ'vache asa chẽa cho'õana ũcuanũko asa chẽajũ'ũ —chiniasomũ repaũ.

Repaũ cuasakũ kũasi'ere te'erũhiñe kũamũ Jesús

(Mt 13.10-17; Lc 8.9-10)

¹⁰ Repana pãi sanisosirũmũ Jesús te'eũ pa'iana repaũ neenana'me chekũna repaũ'te chiina repaũ cuasakũ kũasi'e asavesũjũ te'erũhiñe kũaa'kũ chini sãniasaasome repaũ'te. ¹¹ Sẽtena Jesús ija'che i'kaasomũ repanare:

—Mũsanũkonani chũ'ũ neenajejũna Diopi ãsemaũna Repaũchi'a masiche te'erũhiñe kũamũ chũ'ũ, asamasia'jũ chini. Jã'ata'ni chekũnare chũ'ũre cuasacuhenare Repaũchi'a masiche chũ'ũ cuasacheji kũamũ chũ'ũ, asanata'ni asavesũjũ chini. ¹² Ñanata'ni ñamanesina pa'icheja'che pa'ijanaa'me repana. Ūcuaja'che asanata'ni asavesũjanaa'me repana. Pãi chũ'ũ chũ'o asa chẽa repana cu'ache cho'õche'te ũhasõru Dios repana rekoñoã

cu'ache pa'iche tunosõ jo'e cuasamaneja'mu
—chinasomu Jesús repanare.

*Trigo chu'chusi'ere repa cuasaku kuasi'ere
te'erũhiñe kamu Jesús*

(Mt 13.18-23; Lc 8.11-15)

¹³ Ūcuarumu Jesús jo'e ija'che i'kaasomu
repanare:

—¿Chu'u cuasaku kuasi'e asavesuche
musanukona? Jã'a pa'ito chu'upi jo'e cuasaku
kuato, ¿je'se asamasijanaa'ñe musanukona?

¹⁴ Ija'chea'me jã'a chu'u cuasaku kuasi'e: Trigo
chu'chuna chio si'acachio ku'ijũ chu'chume.
Dios chu'o chu'vana ũcuaja'che chejña
si'achejña ku'ijũ Dios chu'o pãĩ ũcuanukore
chu'vame. Trigo chu'chucheja'chea'me
Dios chu'o chu'vache.

¹⁵ Trigora'karuã
te'era'karuã ma'ana tuãni chejapi ruarepa
jũjakuna kakama'mu. Trigocaã chu'chusicaã
chejapi ruarepa jũjakuna kakama'ñeja'ñe
pãĩ te'enare repa rekoñoã Dios chu'o
kakama'mu. Asanareta'ni vati aipi ũsemu
repanare, Dios chu'o asa chẽamanea'ju chini.

¹⁶ Ūcuachi'a cata pa'ichejña tuã'isicaã na'mi
aineesi'eta'ni chita saimaũ na'mi jũnisõmu.
Pãĩ ũcuachi'a te'ena Dios chu'o asa teana
pojojũ cuasame.

¹⁷ Jã'ata'ni repa Dioni
cuasajuna pãipi cu'ache i'kajuna chekurumu
repanani cu'ache ti'jñekuna masi cuasamanajeju
Dios chu'o repa cuasache na'mi jo'kasõme.

¹⁸⁻¹⁹ Ūcuachi'a miu pa'ichejña tuã'tuasira'karuã
miuna'me aineemu. Jã'ajekuna miu sũkipi
ju'jekuna kũima'ñe jũnisõmu repara'ñuruã.

Pāi ũcuachi'a te'ena Dios chũ'o asa chĕa Repau chũ'ũñe cho'onata'ni ũhasōme. Repana cho'ochete kurina'me pōsere cheke si'ache ruarepa cuasaju Dios chũ'o repana asa chĕa cuasache cavesu ũhasōme. ²⁰ Ũcuachi'a cheja re'ojachejana tuã'tuasicaã re'oja'che ainee re'oja'che kũĩñeja'ñe re'oja'che pa'ime pāi. Dios chũ'o asa chĕa Repau chũ'u jo'kasi'e cho'ojũ pa'ime. Repana te'ena trigoñũ treintarepara'karuã pa'icha'chava ju'a ña'isi'ñũja'ñe re'oja'che pa'ime repana rekoñoã. Chekũna sesentarepara'karuã pa'icha'chava ju'a ña'isi'ñũja'ñe na'a ruã re'oja'che pa'ime. Chekũna cienrepara'karuã pa'icha'chava ju'a ña'isi'ñũja'ñe jo'e na'a ruã re'oja'che pa'ime Repau chũ'ũñe cho'ona — chiniasomũ Jesús repanare.

*Pāiũ uotũopũ chũo tuochete kũatũ
(Lc 8.16-18)*

²¹ Ũcuarũmũ Jesús jo'e i'kaasomũ repanare.

—Pāiũ uotũopũ ra chũoni totoroji jao nukoma'mũ. Ũcuaja'che kãiko'a vũ'evũna nukoma'mũ. Jã'aja'ñe cho'oma'ñe uotũopũ chũoni umũna tuomũ re'oja'che miañe ñoa'ku chini. ²² Diopi ũsekũna pāi Repau chũ'o asavesusi'e na'a pa'isirũmũ peore rũhiñe kũaja'mũ Repau, asamasia'ju chini. Ũcuachi'a Repau'chi'a masiche na'a pa'isirũmũna peore kũaja'mũ Repau. ²³ Chũ'u i'kache asa chĕa cho'ouana ũcuauko asa chĕajũ'u — chiniasomũ Jesús repanare.

²⁴ Ũcuarũmũ Jesús jo'e i'kaasomũ repanare.

—Chũ'u chũ'vache cuasarepaju pa'ijũ'u. Mũsanũkona chũ'u chũ'vache asa chẽa jachama'ñe cho'ojũ pani chũ'ũpi cho'okaiũna si'arũmu na'a rũa masina pa'ijanaa'me. Asa jachani vesũjanaa'me. ²⁵ Pãi, chũ'u chũ'vache asa jachamana si'arũmu na'a rũa re'oja'che pa'ijanaa'me. Cho'okaija'mũ chũ'ũ repanare, chũ'u chũ'vache'te na'a rũa masia'ju chini. Jã'ata'ni chekũna chũ'u chũ'vache asanata'ni masi cuasamarũ chũ'ũpi cho'okũna repana jmakarũ masiche cavesũõjanaa'me — chiniasomũ Jesús repanare.

Otera'karũã tãna aineesi'ere cuasakũ kũatũ Jesús

²⁶ Ũcuarũmu Jesús repanare pãi jo'e chũ'vakũ ija'chere cuasakũ kũaasomũ:

—Dios chũ'ũñe cho'ona pa'iche ija'chea'me: Pãiu otera'karũã tãasomũ. ²⁷ Tã pi'ni ñami kãimũ repaũ. Kãni vũni jo'e cho'оче cho'omũ. Jo'e na'ũna jo'e kãimũ repaũ. Jã'aja'ñe cho'oto si'arũmu ñami umucujña repaũ tãsi'e aineekũ pa'imũ. Tãsi'e ñoma'ñe aineeñe vesũmu repaũ. ²⁸ Charo repara'ñũũã aineemũ. Cho'je repara'ñũũã ju'a ña'imũ. Ju'a ñani repara'karũã pa'imũ. ²⁹ Pa'ũna tãsi'kũ va'tipi repara'ñũũã verisõmu —chiniasomũ Jesús repanare.

Mostazara'karũã pa'iche'te cuasakũ kũatũ Jesús

(Mt 13.31-32; Lc 13.18-19)

³⁰ Ũcuarũmu Jesús repanare pãi jo'e ija'che chũ'vaasomũ:

—Dios chũ'ũñe cho'ona, ¿keeja'cheja'che pa'iche? Repana pa'iche'te kuara chini, ¿keeja'chere cuasaku kuaja'che chu'u?
³¹ Ija'chere kuara: Mostazara'karuã rua jmara'karuãa'me. ³² Jã'ata'ni pãipi tãru sũkiñuã ujañuãpi ka ujaka pa'iñuã aineeuna pĩ'ava'na ũcuaka vu'evuãre chu'rujachejñare tuhiju pa'ime —chiniasomu Jesús.

Jesús pãire chu'vakũ cuasaku kuasi'ere kũamũ
 (Mt 13.34-35)

³³ Jesús repanare pãi chu'vakũ repana asamasichetu'ka cuasaku kũasomu.
³⁴ Repanare chu'vakũ cheke i'kama'ñe ũcuau cuasachechi'a kũasomu repau. Jã'ata'ni chekuna pãi reorũmũ repau neenare repau kũasi'e te'erũhiñe kũasomu, asamasia'ju chini.

Jesupi chũ'ũna tutachena'me fa'ache cuhasi'ere kũamũ
 (Mt 8.23-27; Lc 8.22-25)

³⁵ Ũcuaumucuse na'icuhatona Jesús repau neenare ija'che i'kaasomu:

—Ira chiara chekukã'kona jẽñu mai — chiniasomu.

³⁶ Chikuna repanare pãi jo'ka repau neenapi Jesure choovũ pa'iku'te jãasome. Jẽajuna pãi chekuna chekuvũãpi ja'me jẽniasome.

³⁷ Jẽ'ejuna chiara tutaku fa'aku ja'ñuku choovũ oko timusopi'raasomu. ³⁸ Jã'aja'ñe cho'oku pa'ito Jesús choovũ tũtipũ kãiu paniasomu kãipũji ũhiu. Choovũji runisocuhakuna ũcuau ũhichejana mua ija'che i'ka vuosome repau'te:

—¡Masiu, runisõcuhome mai! ¿Chukuna'te oima'ku mu'u? —chiniasome.

³⁹ Chitena jñano vñi tutachena'me chiara fa'ache'te ija'che i'kaasomu repau:

—¡Tutachena'me fa'ache cuhajũ'u! — chiniasomu repau.

Chikuna tutachena'me fa'ache teana ũcuapa'rũva cuhaasomu. Jo'e re'oja'ira cuhaasomu chiara. ⁴⁰ Jã'aja'ñe cho'ocuha Jesús repau neenare i'kaasomu.

—¿Je'se pa'ina musanukonare ruarepa vajuchuaku? Chu'ure masi cuasama'me musanukona —chiniasomu repau.

⁴¹ Chikuna vajuchuju rua cuasaju sãinechi'a sëniasaasome repana.

—¿Keeja'iujeku iku jã'aja'ñe cho'oku? Iku'pi chũ'uuna tutasi'e cuhasõmu, fa'asi'eje'e ũcuaja'che —chiniasome repana Jesús neena.

5

Gadara cheja cava'ure vati paava'ure Jesús etokaisi'ere kũamũ

(Mt 8.28-34; Lc 8.26-39)

¹ Ũcuarũmu Jesús repau neenana'me chiara chekukã'ko cacheja Gadara chejana jñeni t'ia matena pãiu vatire paaku eta tijñaasomu Jesure. ²⁻³ Repau si'arũmu pa'ichejapi pãi tãchejñapi etaasomu. Repau'te pãi chëañu chiito chëacu'aasomu. Cũnamejẽ'e repau'te vëecu'aasomu.

⁴ Pãi repau'te ruarepañoã cũnameãpi vëesi'eta'ni si'arũmu cũ'a jũjña vëesi'e tuteso repau'te vëesimeã jmarĩruã tutesoasomu repau. Jmamarũjẽ'e

chẽacojñomaneasomũ repaũ. Chẽacu'aasomũ.
⁵ Si'aumucujña si'añami aikũjñana'me pãĩ
 tãchejñare peore ku'ia cuikũ catapuãpi meñe asi
 vaiũ paniasomũ repaũ. ⁶ Jesupi Gadara chejana
 repaũ pa'ichejana tĩ'aũna so'opi ña vatire paakũ
 Jesús nukachejana ranciasomũ. Vu'vu rani Jesús
 ti'jñeñena ro're pũũ ñuniasomũ repaũ. ⁷⁻⁸ Ro're
 pũũ ñu'iauna Jesús ija'che i'kaasomũ repaũ'te:

—Vati, ikũre eta jo'ka saijũ'u —chiniasomũ
 repaũ.

Jã'aja'ñe chikũna vatire paakũ cuikũ
 i'kaasomũ repaũ'te:

—Jesús, Cũnaũmu Pa'ikũ Dios Mamakũ, ¿ũque
 raikũ mu'u? Dios ñaku'te ie sẽemũ chu'u mu'ure:
 Asi cho'omanejũ'u chu'ure —chiniasomũ repaũ.

⁹ Chikũna Jesús vatire ija'che i'kaasomũ:

—¿Ëquemamiũ'u mu'u? —chiniasomũ
 repaũ'te.

—Chukũna jainũko pa'inajejũ, Vati Kuanupũ
 ve'eme —chiniasome vati. ¹⁰ Ûcuarũmu vati
 ruarepañoã i'kaasome Jesure— Chukũna'te
 chekũcheja saomanejũ'u —chiniasome.

¹¹ Ûcuacheja kueñere aikũti caripa'te jo'chasẽse
 kuanupũ ãure mu'kajũ ãijũ paniasome.

¹² Ûcuarũmu vati Jesure ruã i'kaasome—
 Chukũna'te etoni jo'chasẽse sa'navuã kakache
 ãsemanejũ'u; kakañu chukũna —chiniasome.

¹³ Jã'aja'ñe i'kajũ ruarepa sẽejũna Jesupi, “Jau”,
 chikũna repaña vati eta sani jo'chasẽseva'nani
 kakaasome. Vatipi kakarena jo'chasẽseva'na
 teana ùcuanũko vu'vu aikũti ujakũti
 caripaji chiarana tuã'tua ru'tu jũnisoasome.

Chekurumu jo'chasēseva'na dos milrepana pa'icosome.

14 Jā'aja'ñe cho'orena ña repava'nare kuirasiva'na kuañu chini vu'vusoasome vu'ejoopo canana'me repachejña po'ña canare. Kuarena asa cho'osi'ere ñañu chini eta saniasome pāi. 15 Sani Jesús pa'ichejana tī'a, vati paasi'kure ñaasome repana. Kāa peosi'ku churata'ni kāa ju'iu ñuniasomu repau. Ūcuaja'che vē've cho'osi'kupi rūhiñe cuasakuna ña kukusoasome repana. 16 Ūcuarumu vati paasi'kure cho'osi'ena'me jo'chasēse ru'isi'e ñasina chekunani kuaasome. 17 Kuarena asa pāi Jesure rua i'kaasome,

—Icheja pa'ima'ñe saijũ'u mu'u —chiiju.

18 Ūcuarumu Jesús co'ira chini choovuna jo'e tuniasomu. Co'ipi'rakuna vati paasi'ku repau'te ja'me sasa chini rua sēniasomu. 19 Jā'ata'ni Jesús repau'te saiche ũseku ija'che i'kaasomu:

—Mu'u majapāi pa'ichejana sani mu'ure Dios cho'okaisi'ere kuajũ'u. Dios mu'ure oi'u cho'okaisi'ere kuajaijũ'u repanare —chiniasomu Jesús repau'te.

20 Jā'aja'ñe i'kauna repau vati paasi'ku vu'ñajoopoã Decápolis cheja cajoopoã dierepajoopoã ku'iu Jesús repau'te cho'okaisi'ere peore ũcuajoopoã canare kuaasomu repau. Kuana pāi asa rua jñanoasome.

Jairo mamakona'me chie ravu jũ'iko'te Jesús vasosi'ere kumatu
(Mt 9.18-26; Lc 8.40-56)

21 Jã'aja'ñe cho'ocuha Jesús choovũji chiara chekukã'kona jo'e jēni cho'iasomũ. Jēni tĩ'a chiara rũ'tuva'te pa'ũana pãi jainũko chi'iasome repau'te. 22 Reparũmũ Jairo judiõpãi chi'ivũ'e chũ'ukũ Jesús pa'ichejana ranciasomũ. Rani tĩ'a Jesure ña repau ti'jñeñe ro're pũũ ñuniasomũ repau.

23 Ro're pũũ ñu'iu Jesure rũa sēniasomũ, ija'che i'kakũ:

—Chũ'u chĩiva'o jūnisõpi'ramo. Sani repao'te chēa vasokaijũ'u vajũa'ko —chiniasomũ repau.

24 Chikũna asa Jesús ũcuũana'me saniasomũ. ũcuaja'che pãi jainũko Jesuna'me saiju jũjo jã'keju saniasome repau'te. 25 ũcuaja'che romio, docerepaũsurumũ chie ravũ jũ'iko ja'me paniasomo. 26 Ŕkochaipãi rũa ũko cho'ote'easome repao'te. Rũa ũko si'ache cho'õjũna na'a rũa jūniasomo repao. Ŕkore kooko kuri peore repao paasi'e ro'isoasomo repao vajũra chini. 27 Aperũmũ Jesús cho'оче pãi vasoche asasi'kojeko pãi kuanupũ joopoji rani Jesús cho'jepi repau ju'ikãana chēaasomo repao. 28 Ija'che cuasaasomo repao: “Jesús ju'ikãa chēanijē'e vajũja'mo chũ'u”, chiio cuasako chēaasomo repao. 29 Chēaona chie raisi'e churata'ni teana cuhasoasomũ repao'te. Cuhasoũana repao vajũsi'ere cuasaasomo repao. 30 Vajũona Jesús repau repao'te vasosi'e repau rekocho masakũ chũri peore repakã'jño ña sēniasomũ repau.

—¿Neepi chũ'u ju'ikãa chēare? —chiniasomũ repau. 31 Chikũna repau neena ija'che i'kaasome

repau'te:

—Pāiva'na si'acakā'jño tī'time mu'ure. Jā'ata'ni, “¿Neepi chu'ure chēare?”, sēniasamu mu'ū —chiniasome repana.

³² Chiisi'eta'ni Jesús repau'te chēasi'kore ñara chini si'acakā'jño ñaku paniasomu.

³³ Ñakuna repao jū'isi'ko vajuchuko kurukuruo repao'te vasosi'e masiko rani repau'te ti'jñeñe ro're ñu'io peore kuaasomo repau'te.

³⁴ Kuaona asa Jesús i'kaasomu repao'te.

—Mu'uva'o, “Iku chu'ure vasoja'mu”, chiio cuasasi'kojeko vajucuhasi'koa'mo mu'ū. Sani re'oja'che pa'ijū'ū chura —chiniasomu Jesús repao'te.

³⁵ Repau Jesús chuta'a i'katona, pāi Jairo vu'e pa'isina rani i'kaasome Jairo'te.

—Mu'ū chīiva'o jūnisōcuhasi'koa'mo. Masiu'te jo'e i'kamanejū'ū —chiniasome repana Jairo'te. ³⁶ Repana i'kasi'e Jesús asa jachaku Jairo'te ija'che i'kaasomu:

—Vajuchumanejū'ū. Mu'upi, “Chu'ū chīiva'ore vasokaija'mu Jesús”, chiia cuasato mu'ū chīiva'o vajuja'mo —chiniasomu repau repau'te.

³⁷ I'ka pi'ni Jairo vu'ena saniasomu repau Pedrona'me Santiagona'me Santiago cho'jeu Juan. Pāi chekunare saiche ūseasomu Jesús. ³⁸ Sani judiōpāi chi'ivu'e chū'uku vu'ena tī'a ñato pāi jainuko pa'iju rua asoju otapi oiju cuiju cho'oasome. ³⁹ Ña kaka i'kaasomu repau repanare.

—¿Je'se pa'iana mʉsanʉkona rʉa ota oijʉ rʉa asojʉ cho'оче? Jʉnisʉsiva'oma'mo iko. Rupʉ kʉisiva'oa'mo —chiniasomʉ repaʉ repanare.

⁴⁰ Jʉ'aja'ñe i'kakʉna asa jachajʉ Jesure pʉisoasome repana. Pʉisojʉna repanare ũcuanʉkore etoasomʉ repaʉ. Etochuha repava'o pa'iruupʉna jʉnisosiva'o pʉka'kʉpʉina'me repaʉ'te ja'me pa'inare cuaakʉ kakaasomʉ repaʉ. ⁴¹ Kaka Jesʉs jʉ'isiva'o jʉtʉna chʉakʉ i'kaasomʉ.

—*Talita, cumi* —chiniasomʉ Jesʉs repava'ore. (“*Talita, cumi*” chini “*Romichĩiva'o, vʉni nʉkajʉ'ʉ*” chiimʉ tĩichʉ'o.)

⁴² Jʉ'aja'ñe i'kaʉna repava'o docerapaʉsʉrʉmʉ pa'iko vajʉrani teana vʉni nʉka kuniasomo. Vʉni nʉka ku'iona repana pʉi ña kʉkʉsoasome. ⁴³ Ũcuarʉmʉ Jesʉs repanare pʉi rʉa chʉ'ʉasomʉ,

—Iva'ore chʉ'ʉ vasosi'e chekʉnare pʉi kʉamanejʉ'ʉ —chiiʉ. Ũcuachi'a repaoni ʉure ʉua'jʉ chini chʉ'ʉasomʉ repanare.

6

Jesʉs Nazaret vʉ'ejoopo pa'isi'ere kʉamʉ
(*Mt 13.53-58; Lc 4.16-30*)

¹ Jʉ'aja'ñe cho'ocuha ũcuachejapi eta repaʉ pa'irepajoopona co'iasomʉ Jesʉs, repaʉ neenana'me. ² Co'i pa'ia pʉaumucuse judiʉpʉi chi'ivʉ'ena kaka che'choasomʉ repaʉ. Che'chokʉna pʉi asa jʉnano i'kaasome.

—¿Je'se cho'okʉ ikʉ repaʉ che'chomasiche che'cheʉ? ¿Neepi ikʉre che'chore? ¿Je'se

cho'okũ ikũ Diochi'a cho'omasiche cho'oche che'cheũ? ³ Ijoopo pa'ikũ chooko'ña cho'okũ'mũ ikũ Jesús. María mamakũ'mũ. Jã'ana Santiagona'me Josena'me Judana'me Simón majaa'chua'mũ ikũ. Repaũ cho'jeromi ũcuaja'che ijoopo'te maina'me pa'ime —chiniasome repana.

Jã'aja'ñe cuasanajejũ repaũ i'kache jachaa-some repana.

⁴ Ũcuarũmũ Jesús repanare i'kaasomũ.

—Dios chũ'o kũakaikũ aineesijoopo pa'inana'me repaũ majapãichi'a repaũ kũache Dios chũ'o asa jachame. Mũsanũkona ũcuaja'che ijoopo chũ'ũ aineesijoopo pa'ina chũ'ũ kũache Dios chũ'o asa jachame — chiniasomũ Jesús repanare.

⁵ Repanapi repaũni cuasamarũna Diochi'a cho'omasiche rũarepa cho'o ñomaneasomũ Jesús repajoopo pa'irũmũ. Pãi jũ'iva'nare te'eva'nare jũjĩnapi chẽa vasoasomũ. ⁶ Repana pãi repaũ'te masi cuasama'ñere cuasakũ jñanoasomũ Jesús. Reparũmũ Jesús vũ'ñajoopoã kueñe pa'ijoopoã ku'iu che'chokũ paniasomũ.

Dios chũ'ore chũ'vaa'jũ chini repaũ neenare docerepanare Jesús saosi'ere kũamũ

(Mt 10.5-15; Lc 9.1-6)

⁷ Ũcuarũmũ Jesús repaũ neenare docerepanare soni chi'i,

—Mũsanũkona ũcuauũko te'eka'chapanachi'a ũcuate'echeja sani chũ'ũpi cho'okaiũna pãi sa'navũã pa'inare vati peore eto saojanaa'me.

⁸ Mũsanũkonapi sani cu'amakarũjẽ'e

samanejũ'u. Jã'ata'ni mʉsanʉkona jũ'vejũ ku'inoãchi'a saijũ'u. ãujẽ'e samanejũ'u. Turu cu'amajñarũã mañajaturujẽ'e samanejũ'u. Kurijẽ'e samanejũ'u. ⁹ Cũ'akorophe're ju'ijũ saijũ'u. Kãñajẽ'e samanejũ'u. Kãña sañejũ ju'ikãñajẽ'e samañe mʉsanʉkona ju'ikãñarũãchi'a ju'ijũ ku'ijũ'u —chiniasomũ Jesús repaũ neenare. ¹⁰ Ũcuarũmũ Jesús jo'e i'kaasomũ repaũ neenare.

—Sani ku'ijũ vʉ'ejoopo tĩ'ani mʉsanʉkonare chiina vʉ'ere canũka pa'ijũ'u, tĩicheja saichetũ'ka. ¹¹ Chekũrũmũ mʉsanʉkona saicheja pa'inapi mʉsanʉkonani cuaocuhejũ Dios chũ'ojẽ'e asacuheto mʉsanʉkona cũ'akorophe're chũ'isi'ere cha'ore tĩ'to to'jñojũ eta saijũ'u, pãipi ña repaũ cu'ache cho'osi'ere masia'jũ. Dios pãĩ ũcuanũkore chi'i ro'iumucuse tĩ'aru Sodoma vʉ'ejoopona'me Gomorra vʉ'ejoopo pa'isinare rũa cu'ache ti'jñeja'mũ. Jã'ata'ni mʉsanʉkona chũ'vache asacuhesinare na'a rũa cu'ache ti'jñeja'mũ reparũmũ. Ũcuarepaa'me jã'a —chiniasomũ Jesús repaũ.

¹² Jã'aja'ñe chũ'ũna Jesús neena sani ku'ijũ pãipi repaũ cu'ache cho'oche'te ũhasoa'jũ chini chũ'vaasome. ¹³ Ũcuachi'a vatire pãĩ sa'navũã pa'inare eto saosokaniasome repaũ. Ũcuachi'a ravũ jũ'inare u'chape'era'kapi jmara'karũji ro've vasoasome repaũ repaũ pãĩ.

*Juan Pãĩ Okoro'vekũ'te vanisosi'ere kũamũ
(Mt 14.1-12; Lc 9.7-9)*

14 Ñucuarumũ Herodes pãĩ chũ'ukũ Jesús cho'ochẽ asaasomũ, Jesús cho'ochẽ'te pãĩ jainũko masijũ kuajũna. Jã'aja'ñere asa ija'chẽ i'kaasomũ repaũ:

—Juan Pãĩ Okoro'vesi'kũ chũ'upĩ chũ'ũna chuenisõsi'kupĩ jũni vajurani pa'icosomũ jã'ũ. Jã'aja'ñejekũna Diochi'a cho'omasichẽ cho'omasicosomũ repaũ —chiniasomũ.

15 Chekũnata'ni ija'chẽ i'kaasome:

—Aperumũ Dios chũ'o kuasi'kupĩ Elĩapĩ jo'e vajurani pa'imũ jã'ũ —chiniasome repana.

Jo'e chekũnata'ni ija'chẽ i'kaasome:

—Aperumũ Dios chũ'o kuasina kuasi'ejachẽ Dios chũ'o kuakũ'mũ jã'ũ —chiniasome repana.

16 Repana i'kasi'e asa Herodes ija'chẽ i'kaasomũ:

—Juancosomũ repaũ. Aperumũ chũ'upĩ repaũ sĩjopũ tũsosõñe chũ'ũna jũnisõsi'kuta'ni jo'e vajurani pa'icosomũ jã'ũ —chiniasomũ repaũ.

17-18 Aperumũ repaũ Herodes repaũ cho'jeũ Felipe rũjoni Herodĩani tũa veja paakũna Juan asa, “Mũche'ũ paako'te tũa paakũ Dios ãseche'te cu'ache cho'omũ mũ'ũ”, chiiũ chũ'vaasomũ repaũ'te. Jã'aja'ñe chũ'vakũna Herodes asa pe'rukũ repaũ'te Juanre chẽa cũnameji quẽo pãĩ chẽavũ'ena sa cuaoa'jũ chini chũ'uasomũ.

19-20 Jã'ajekũna Herodĩas Juan i'kasi'ere asacuheasomo repaũ'te. Cuheko Juanre vanisoche chũ'ũra chiniasomo repao. Jã'ata'ni Herodes ãseasomũ. Repaũ Herodes Juanni vajũchũkũ ija'chẽ cuasaasomũ: “Repaũ Juan rũa re'okũ'mũ. Cu'ache cho'oma'mũ repaũ”, chiiũ cuasaasomũ. Ñcuachi'a Juan chũ'vachẽ'te

asa, “¿Cho'oja'che chu'u? ¿Pãaja'ñe?”, chiiu cuasaasomũ repaũ. Jã'ata'ni rũa asara chinasomũ repaũ. ²¹ Ũcuarũmũ Juanre vanisorũmũ churata'ni tí'aasomũ Herodía'te. Herodes repaũ'te jñaasiumucusejarũmũjekũna ãure ãura chini repaũ'te ja'me chũ'unana'me sõtaopãi chũ'unana'me pa'ipãi Galilea cheja canare soniasomũ. ²² Reparũmũ fiesta'te cho'ojũna Herodías mamako repana ãu ãiruupũna kaka pãi jainũko ñaju'te eta te'eo ujacha'iasomo. Jã'aja'ñe cho'okona ña Herodes rũa pojoasomũ repao'te, repaũna'me ãu ãina ũcuaja'che. Repaoni pojokũ repao'te i'kaasomũ repaũ.

—Mũ'ure uache sēejũ'u chu'ure. Mũ'u sēeñe ũcuauache ĩsija'mũ chu'u mũ'ure — chinasomũ. ²³ Ũcuachi'a repao'te ija'che i'kaasomũ repaũ:— Chu'u nechejña chu'u chũ'ũkũ pa'ichejña joopojatu'ka ĩsija'mũ chu'u mũ'ure. Diopi ñakũna ũcuarepa chu'o i'kamũ chu'u mũ'ure —chinasomũ repaũ. ²⁴ Chikũna eta pũka'koni sēniasomo repao.

—¿Ëquere repaũ'te sēeja'ñe chu'u? — chinasomo.

Chikona pũka'ko ija'che i'kaasomo:

—Juan Pãi Okoro'vekũ sĭjopũ tũsoche'te sēejũ'u repaũ'te —chinasomo pũka'ko.

²⁵ Chikona asa na'mi sani Herodes pa'iruupũna jo'e kaka ija'che i'kaasomo repao repaũ'te:

—Juan Pãi Okoro'vekũ sĭjopũ'te tũso cũnare'avana maña teana ra ĩsijũ'u chu'ure —chinasomo repao.

26 Repao sēēñe'te asauna Herode'te rua sūmaneamu. Jā'ata'ni repau soicojñosina asaju'te, “Ūcuarepare i'kamū chu'ū”, chiisi'kujeku ūcuare ra ĩsia'ju chini chū'uasomu repau. Pāipi, “Joreu'mū iku”, chiimanea'ju chini, repao sēesi'e ūsecuheasomu repau. 27 Jā'aja'ñejekuna sōtao'te repavū'e pē'jekaiku'te, “Sani Juan sījopu tūsojū'ū”, chiū chū'uasomu repau. 28 Chū'ūna pāi chēavū'ena sani Juan sījopu tūsocuha cūnare'avana maña ra romichīioni ĩsiasomu. ĩsiuna koo puka'koni jo'e sa ĩsiasomo repao.

29 Ūcuarumu repau Juan neena pa'isina repau'te vanisosi'ere asa pāi chēavū'ena sani repava'ure sa tāasome.

Pāi cinco milrepanare Jesús āu āusi'ere kumatū

(Mt 14.13-21; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

30 Jā'a cho'o pi'nisirumu Jesús neena, repau saosina rani repana cho'osi'ena'me repana che'chosi'e peore kuaasome repau'te.

31 Reparumu pāipi jairepanuko repana pa'ichejana rajūna āu āicu'aasomu repau'te Jesure, repau neenare ūcuachi'a. Jā'aja'ñe cho'ojūna Jesús repau neenare ija'che i'kaasomu:

—Jūna, sañu mai. Pāi peochejana sani jmamakarū puañu —chiniasomu repau.

32 Ūcuarumu Jesús ūcuachejapi repau neenana'me choovu tuni pāi peochejana chiara chekukā'kona jēniasomu. 33 Jā'ata'ni pāi jainuko vū'ñajoopoā chekūjoopoā pa'ina Jesuni ña masijū repara chekukā'kona po'opi vū'vū

pachu repana jě'ejachejana charo tĩ'aasome.
³⁴ Chiara chekukã'ko jěni tĩ'a mani Jesús,
 repau'te tuhasinare pãi ñaasomu. Repana
 pãipi Dios chu'o chu'vaju cho'okainani peoju
 ovejava'na kuiraku'te peova'naja'ñe chuova'na
 pa'ijuna repanare Jesús ña oniasomu. Repanani
 oiñ Dios chu'o chu'vaasomu repau. ³⁵ Ũcuarumu
 repau neena na'isocuhakuna repau'te sani
 ija'che i'kaasome:

—Na'isõcuhamu ie. Icheja vu'ñajoopoãjě'e
 peomu. ³⁶ Jã'ajekuna inare pãi saojũ'u kueñe
 pa'ivũ'ñana ũcuachi'a vu'ñajoopoãna sani ãure
 koo ãapu —chiniasome repana.

³⁷ Jã'aja'ñe i'kanareta'ni Jesús i'kaasomu
 repanare.

—Musanukonapi ãu ãujũ'u inare —
 chiniasomu repau.

Chikuna i'kaasome repana repau'te.

—¿Mai kurire're denariore're doscientore-
 pare're sa pã koojani ra ãujanaa'ñe chukuna
 inare? —chiniasome repana.

³⁸ Chitena Jesús i'kaasomu repanare.

—¿Ketopũpũã pãpũã paache musanukona?
 Ñajaijũ'u —chiniasomu repau repanare.

Chikuna ñajani rani repau'te ija'che i'kaasome
 repana:

—Pãpũã, cincorepãpũã, va'iva'na
 te'eka'chapava'narechi'a paame chukuna —
 chiniasome. ³⁹ Ũcuarumu Jesús repanare
 pãi tachavuna te'ekuanuchi'a pũãajũ chini
 chũ'uasomu. ⁴⁰ Chũ'ũuna pãi ũcuauko
 te'ekuanuchi'a pũãasome. Chekukuanupũã
 cienrepana, chekukuanupũã cincuentarepana

puuasome repana. ⁴¹ Pɛu ñu'ijuna pã, cincoreparuãre va'iva'nare te'eka'chapava'nare mini câjikɛ cɛnaɛmɛre ñakɛ Dioni, “Re'orepamɛ Ja'kɛ”, chini repau neenani repa pãre tu'se ïsiasomɛ repau, ũcuanɛkore ãua'ju chini. Va'iva'nare ũcuaja'che ïsiasomɛ repau, repanani ãua'ju chini.

⁴² Pãi ũcuanɛko chajiche ãniasome repa. ⁴³ Jã'ata'ni repana ãijuna cajejaisi'e pãna'me va'i docerepaju'ña sia maña timuasome repana Jesús neena. ⁴⁴ Repa ãu ãisina pãi chekɛrɛmɛ cinco milrepana na'a jainɛko pa'icosome ɛmɛpãichi'a kuẽkueto.

*Jesús oko sê'sevɛji nɛka ku'isi'ere kɛamɛ
(Mt 14.22-27; Jn 6.16-21)*

⁴⁵ Jã'aja'ñe cho'ocuha Jesús repau neenare ija'che i'kaasomɛ: “Chɛ'ɛ inare pãi saochetu'ka mɛsanɛkona choovɛ tuni chiara chekɛkã'ko cajoopo Betsaida vɛ'ejoopona charo jê'eju pa'ijũ'ɛ”, chinasomɛ. ⁴⁶ Repanare pãi sao pi'nisirɛmɛ Jesús aikũtina mɛnisoasomɛ, te'eɛ Dioni sêsa chini. ⁴⁷⁻⁴⁸ Jã'a cho'oto ñami repau neena chuta'a chiara joorepapo'te jê'eju paniasome. Repana saichejapi tutapi rache tutakuna ro'acu'aasomɛ repanare. ũcuarɛmɛ Jesús po'o te'eɛ pa'ikɛji ñatacuhatona repanare ña chiara sê'sevɛji nɛka ku'iu tuha caraipi'raasomɛ.

⁴⁹⁻⁵⁰ Jã'aja'ñe raiuna repana ũcuanɛko ña, kɛkɛso vajɛchɛju ija'che i'kajɛ rɛa cuiasome, “Jũ'isi'kɛpi reko raimɛ ikɛ!”, chiiju. Jã'aja'ñe i'kajuna Jesús teana ija'che i'kaasomɛ:

—Jujarekoñoã paajũ'ũ. Jesua'mũ chu'ũ. Vajuchũmanejũ'ũ —chiniasomũ.

⁵¹ Repau Jesús choovũ tukũna tutasi'e cuhasoasomũ. Jã'aja'ñe cho'ouna rũa jñanoasome repaña. ⁵² Jesús pãpũã cho'osi'e ñasinata'ni repau pa'iche vesuasome repaña, repau'te chuta'a masi cuasamanajemu.

Genesaret cheja pa'iva'nare jũ'iva'nare Jesús vasosi'ere kũamũ
(Mt 14.34-36)

⁵³ Ũcuarũmu Jesús repau neenana'me chiaraji jẽni Genesaret chejana tĩ'aasome. Tĩ'a choovũ jũoasome repaña. ⁵⁴ Jũo maito repacheja pa'ina pãi Jesure teana ña masiasome. ⁵⁵ Jã'ajekũna repaña ũcuacheja pa'ivũ'ña ũhinare jũ'iva'nare vũ'vũ miiyani raasome. Repava'nare ra kãikãña ũhinare Jesús ku'ichejñana ũhaasome. ⁵⁶ Repau Jesús vũ'ñajooopõã chekũrũmu jmajoorũã chekũrũmu ẽjajooopõã chekũrũmu po'ñare ku'ũna pãi jũ'iva'nare repau pa'ichejana ra ma'a rũ'tũvaãna ũhaasome. Ra ija'che chiiju sẽniasome repaña: “Iva'na jũ'iva'na mũ'ũ ju'ikãa pũso juhasirũ'tũ chẽseche jo'kajũ'ũ, chẽse vajũa'ju”, chiniasome. Ũcuarũmu repaña jũ'iva'na repau ju'ikãa chẽsesina ũcuauũko vajũasome.

7

Pãi rekoñoã cu'ache paache'te i'kamũ Jesús
(Mt 15.1-20)

¹ Ũcuarũmu fariseopãina'me judiõpãi che'chona Jerusalén raisinapi Jesús pa'ichejana

sanasome repana. ² Sani tĩ'a ñato Jesús neena te'ena judío aipāi chũ'u jo'kasi'e cho'omapu masi choamajũjñapi ãu ãniasome. Jã'aja'ñe cho'ojuna fariseopãina'me judíopāi che'chona ña cu'ache i'kaasome repanare.

³ Repana fariseopãina'me judíopāi ũcuanako cu'are cuheju repana aipāi chũ'u jo'kasi'e cho'onaa'me. Charo jũjña masi choamaneni ãu ãimanaa'me repana. ⁴ Ũcuachi'a ãu ĩsicheja sani rani cuchamaneni ãu ãimanaa'me repana judíopāi. Cu'are cuheju aperumu repana aipāi chũ'usi'e chuta'a cho'ojũ pa'inaa'me repana. Cũnaro'ro, cũnaroã, cũnare'a peore masi sosaju pa'inaa'me repana. Kãiko'ñajatũ'ka masi choanaa'me repana, aipāi chũ'usi'ere cho'ojũ.

⁵ Ũcuarumu repana fariseopãina'me judíopāi che'chona Jesure ija'che sēniasome:

—¿Je'se pa'inaa mu'u neena mai aipāi chũ'u jo'kasi'e cho'oma'ñe? Masi choamajũjñapi ãu ãime repana —chiniasome repana.

⁶ Chitena Jesús ija'che i'kaasomu repanare:

—Aperumu Dios chu'o kuasi'ku Isaías musanukona sē'sevuchi'a re'oja'che pa'ijachere kuaku tocha jo'kasi'e ija'che chiimu:

Jã'ana Israel jojosina, “Mu'ure cuasaju vajuchume chukuna”, chiime chu'ure.

Jã'ata'ni repana rekoñoã chu'ure cuasamanaa'me repana.

⁷ Ũcuachi'a chu'ure cuasaju pojoju cho'ocheja'che sē'sevuchi'a peoche cho'onaa'me repana.

Rupɯ repana cuasajɯ chũ'ũñechi'a
 che'chonajejɯ chũ'ũni cuasamarɯ
 jorenaa'me repana,

chiiɯ tocha jo'kaasomɯ Isaías. ⁸ Dios chũ'ũ
 jo'kasi'ere jachajɯ cho'omarɯ rupɯ pãi cuasajɯ
 chũ'ũñechi'a cho'ojɯ pa'inaa'me mɯsanɯkona.

⁹ 'Mɯsanɯkona aipãi cuasajɯ chũ'ũ
 jo'kasi'ere cho'oñu chiiɯ Dios chũ'ũ jo'kasi'e
 cho'omanaa'me mɯsanɯkona. ¹⁰ Aperɯmɯ

Moisés ija'che chũ'ũ jo'kaasomɯ:

Mɯja'kupãi ña kukujɯ pa'ijũ'ũ mɯsanɯkona,

Ûcuachi'a,

Mɯja'kupãi cu'ache i'kamanejũ'ũ.

Jã'aja'ñe i'kanare vanisõñe pa'imɯ, cu'ache
 i'kasi'e ro'i,

chiiɯ chũ'ũ jo'kaasomɯ. ¹¹⁻¹² Mɯsanɯkonata'ni

chekɯnare ija'che chũ'ũnaa'me: “Mai ja'kupãire

ija'che i'kato re'omɯ: ‘Ja'kupãi, mɯsanɯkonare

ĩsira'asi'e chũ'ũ paache corban'me. Jã'ajekuna

mɯsanɯkonare kuiracu'amɯ', chiito re'omɯ.

Jã'aja'ñe i'kanare puka'kupãi kuirache peomɯ”,

chiinaa'me mɯsanɯkona. (“Corbán” chini “Diore

ĩsijachea'me” chiimɯ.) ¹³ Mɯsanɯkona Dios

chũ'ũ jo'kasi'e jachanajejɯ jã'aja'ñe chũ'ũme,

pãipi rupɯ mɯsanɯkona cuasajɯ chũ'ũñe'te

cho'ojɯ paarɯ chini. Cheke Ûcuajamajñaruã

cu'ache cho'ojɯ pa'inaa'me mɯsanɯkona —

chinasomɯ Jesús repanare.

¹⁴ Chini Jesús pãi jo'e soni rao ija'che i'kaasomɯ
 repanare:

—Chũ'ũ i'kache asa chẽa masijũ'ũ

mɯsanɯkona Ûcuanɯko. ¹⁵ Pãi ãu ãiñeji repana

rekoñoã cu'ache cho'omanaa'me. Repana

cu'ache cuasanita'ni cu'ache cho'ome rekoñoã.
 16 Chũ'u i'kache asa chēaana ũcuanũko asa
 chēajũ'u —chiniasomũ Jesús reparare.

17 I'kacuha pã i'jo'ka mua vu'ena kakaasomũ Jesús. Kaka pa'iana repau neena repau chũ'vasi'ere asavesujũ sēniasome repau'te, masi kuaa'ku chini. 18-19 Sētena ija'che i'kaasomũ repau:

—¿Musanũkona ũcuaja'che chũ'u i'kasi'e asavesuche? Pãiu ãu ũcuauache'te ãni cutarũna mevo jmamakarũ paa sējosõmũ. Rekocho kakamaana repau rekochota'ni cu'ache cho'oma'mũ —chiniasomũ Jesús.

Jã'aja'ñe i'kakũ, “Ãu ũcuauache ãire'omũ pãi”, chiniasomũ Jesús. 20 Ũcuarũmũ Jesús jo'e ija'che i'kaasomũ:

—Pã i'cu'ache cho'ona repana rekoñoã cuasache cu'ache cho'ome. Cu'ache cuasanajejũ repana rekoñoã cu'ache paame. 21 Pã te'ena repana rekoñoã cu'ache cuasajũ cu'ache cho'ome. Chekũna romineeju chekũna umuneeju cu'ache cho'ome. Chekũna põse ñaasõme. Chekũna pã vanisõme. 22 Chekũna repana pa'imanare ja'me kãime. Chekũna, pã neemajñarũare tua paaache ñame. Chekũna ũcuauache cu'ache cho'ome. Chekũna joreme. Chekũna ũcuauache cu'ache cho'oju jũvoma'ñe si'ache vajũchũache cho'onaa'me. Chekũnare pã re'oja'che ti'jñeto pe'rume. Chekũna cu'ache i'kame chekũnare. Chekũna pã chekũnare cuheju, “Chũ'uchi'a re'okũ'mũ”, chiime. Chekũna tĩñe cuasame. 23 Pã jã'aja'ñe

cuasajũ cho'onapi cu'ache paame rekoñoã, Diopi ñato —chiniasomũ Jesús.

Judío peokoji Jesure cuasasi'ere kũamũ
(Mt 15.21-28)

²⁴ Ũcuarũmũ Jesús ũcuachejapi eta Tiro vũ'ejoopona'me Sidón vũ'ejoopo pa'ichejana saniasomũ. Sani tĩ'a repacheja pa'ivũ'ena kakaasomũ repau, kati te'eũ pasa chini. Jã'ata'ni katicu'aasomũ repau'te. ²⁵⁻²⁶ Sani tĩ'aũna repacheja pa'iko Sirofeniciapãio asa repau pa'ivũ'ena mũa kaka repau'te ti'jñeñe ro're pũũ ñuniasomo. Ñu'io repau'te rũa i'kaasomo repao, mamako'te pa'ikũni vatini eto saokaau chini. ²⁷ Sẽeona Jesús i'kaasomũ.

—Pãipi chĩiva'na ãiñe'te ãure tua jamuchaire ãuto cu'amũ. Pãi repana chĩiva'nani charo ãu ãume —chiniasomũ.

²⁸ Chikũna repao i'kaasomo.

—Ũcuarepaa'me jã'a, Pãi Ũcuanũkore Paakũ. Jã'ata'ni pãi chĩiva'na ãijũ pu'che to'jñosimajñaruãre ãime jamuchai —chiniasomo repao.

²⁹ Chikona Jesús jo'e i'kaasomũ repao'te.

—Rũa masi i'kamo mũ'ũ. Jã'aja'ñe cuasako i'kaona mũ'ũre re'oja'che cho'okaija'mũ chũ'ũ. Mũ'ũ vũ'ena co'ijũ'ũ. Mũ'ũ chĩiva'o sa'navũ pa'isi'kũ vati eta sanisõcuhasi'kũa'mũ —chiniasomũ Jesús repao'te.

³⁰ Jã'aja'ñe i'kaũna vũ'e co'i ñato chĩiva'o kãiko'are ũhio paniasomo, vatipi aperũmũ repao'te pa'isi'kũ eta sanisõũna.

*Cãjo asamaꝝ chũ'ojẽ'e cutuma'ñe pa'ikũ'te
Jesús vasosi'ere kũamũ*

³¹ Ũcuarũmũ Jesús Tiro vũ'ejoopo pa'ichejapi sani Sidón vũ'ejoopo carani jo'e Decápolis cheja pa'ijoopoã carani Galilea chiarana sani tĩ'aasomũ. ³² Sani pa'ũana repaũ pa'ichejana pãi chekũnapi cãjo asamaꝝ chũ'ojẽ'e cutuma'ñe pa'ikũ'te ra, “Ikũre chẽa vasojũ'ũ”, chiniasome. ³³ Chitena Jesús repaũ'te jũ'ikũ'te pãi peochejana juha sa repaũ mũoñoãpi jũ'ikũ'te repacãjo pa'iche suãnicuha repaũ coopi tutu jũ'ikũ chemeñona noasomũ. ³⁴ Jã'aja'ñe cho'ocuha ũmũre ñakũ rũa chũ'e mũo jũ'ikũ'te i'kaasomũ repaũ. “¡Efata!”, chiniasomũ. (“Efata” chini “Vatajũ'ũ” chiimũ hebreo chũ'o.)

³⁵ Jã'aja'ñe i'kaũna jũ'ikũ cãjo ta'pisi'e ũcuate'erũmũ repaũ chemeño asoma'ñe i'kasi'chopi care'oũna asoche cutuasomũ repaũ. ³⁶ Repaũ'te vasocuha repanare i'kaasomũ Jesús. “Chũ'ũ ikũre vasosi'e chekũnare kũamanejũ'ũ”, chiiũ ũseasomũ repaũ. Jã'ata'ni Repaũji na'a rũa, “Kũamanejũ'ũ”, chiito na'a rũa chekũnare kũaasome repana. ³⁷ Jesupi jã'aja'ñe cho'oũna repana pãi ña jũano ija'che i'kaasome:

—Jesús rũa si'ache re'oja'che cho'okũ'mũ. Repaũji cho'oũna cãjo asamanesina chura asame. Ũcuachi'a repaũji cho'oũna chũ'o cutumanesina chũ'o cutume chura —chiniasome repana.

8

Pãi cuatro milrepanare Jesús ãu ãusi'ere

*kuamũ**(Mt 15.32-39)*

¹ Ũcuarũmũ pãĩ jainũko Jesús pa'ichejana sani chi'i pa'ijũna ãu si'asoasomũ repanare. Jã'ajekũna Jesús repau neenare soni rao ija'che i'kaasomũ:

² —Inare pãĩ repana rasi'e ãu ãni si'asõ ãiñejẽ'e peova'napi chũ'ũna'me choteumucujña pa'ijũna oimũ chũ'ũ. ³ ãu ãimava'nani repana vũ'ñana saoto repana saiju ãucuhana phã'phasõ ai jũnisõjanaa'me. Te'ena rua so'ñapi rianasome —chiniasomũ repau.

⁴ Chikũna repau neena i'kaasome.

—Icheja pãĩ peochejajekũ ãu ãiñejẽ'e peomũ. ¿Je'se chũkũna ãu jña ãujanaa'ñe inare pãĩ? —chiniasome. ⁵ Chitena Jesús ija'che sēniasomũ repanare:

—¿Jetopũũã pã paache mũsanũkona? — chiniasomũ repau.

Chikũna i'kaasome repana.

—Pãũũã sietereparũã paame chũkũna — chiniasome.

⁶ Ũcuarũmũ Jesús asa pãipi chejana pũũ'ju chini chũ'ũasomũ. Pũũrena Jesús repa pãũũã sietereparũãre mini cãjikũ Dioni, “Re'orepamũ”, chini repau neenare tũ'se ĩsiũna repana pãĩ ũcuanũkore ãuasome repana.

⁷ Ũcuachi'a repau neena chiacha va'i te'eva'nare paajũna Jesús repava'nare mini cãjikũ Dioni, “Re'orepamũ”, chiniasomũ. Chini chũ'ũasomũ, repau neenapi pãire ũcuanũkore ãua'ju chini.

⁸ Pãĩ ũcuanũko chajichechi'a ãniasome repa. Repana ãijũna cajejaisi'e sietereparũ'ña sia maña

timuasome repana Jesús neena. ⁹ Repa ãu ãisina pãi chekũrũmũ cuatro milrepana pa'icosome, ãmũpãichi'a kuẽkueto. Jã'a cho'o pi'nisirũmũ Jesús repanare pãi saosoasomũ. ¹⁰ Saocuha repaũ neenana'me choovũji tuni Dalmanuta chejana jẽniasomũ repaũ.

Jesupi Diochi'a cho'omasiche'te cho'o ñoa'kũ chini fariseopãi sãesi'ere kũamũ

(Mt 12.38-39; Mt 16.1-4; Lc 11.16, 29)

¹¹ Ũcuarũmũ fariseopãi Jesús pa'ichejana rani ke'reasome repaũ'te. “Dios raomanesi'kũa'mũ ikũ”, chini cuasanajejũ, repaũni cu'ache cho'oũ chini,

—Diochi'a cho'omasiche'te cho'o ñojũ'ũ chũkũna'te —chiniasome repana. ¹² Jã'aja'ñe chitena Jesús repaũ rekocho rũa sũma'ñe pa'iu ija'che i'kaasomũ repanare:

—Ina pãi chũ'ũre, “Diochi'a cho'omasiche'te cho'o ñojũ'ũ chũkũna'te”, chiime, chũ'ũ pa'iche'te masiũ chini. Jã'ata'ni cho'o ñomanaja'mũ chũ'ũ repanare. Ũcuarepaa'me jã'a —chiniasomũ Jesús.

¹³ Chini repanare jo'ka jo'e choovũji tuni chiara chekũkã'kona jẽniasomũ Jesús repaũ neenana'me.

Fariseopãi cu'ache che'choche'te kũamũ Jesús
(Mt 16.5-12)

¹⁴ Ũcuarũmũ Jesús neena chiara jẽ'ejũ, “Pã cavesũ ranisõsinaa'me mai”, chiniasome sãiñechi'a. Pãpũ te'epũ paaasome repana choovũ. ¹⁵ Jã'aja'ñe cuasajũ i'kajũna Jesús repanare ija'che chũ'vaasomũ:

—Ñarepajũ'u. Fariseopãina'me Herodes pã saucheja'chere ñaju che'chemanejũ'u — chiniasomũ. ¹⁶ Chikũna repau neena sãĩnechi'a i'kaasome.

—Maipi pãre ramanerena jã'aja'ñe i'kacosomũ iku maire —chiniasome repana. ¹⁷ Jesús repana sãĩnechi'a cutuche'te masiku ija'che i'kaasomũ:

—¿Je'se pa'ũna mũsanũkona pã peoche'te cuasaju cutuche? Mũsanũkona chuta'a masi cuasamarũ asavesũme. Chu'u che'chosi'e mũsanũkona rekoñoã chuta'a tĩ'ama'mũ. ¹⁸ Mũsanũkona ñakocaã paanata'ni ñama'me. Ñcuachi'a cãjo paanata'ni asama'me. ¿Chu'u cho'osi'e cuasama'ñe mũsanũkona? ¹⁹ Aperũmũ pã cincoreparũãchi'a umũpãi cinco milrepanare ãukũna cajejaisi'e, ¿jetopũju'ña sia maña timure mũsanũkona? —chiniasomũ Jesús repanare.

Chikũna,

—Docerepajũ'ña sia maña timusinaa'me chũkũna —chiniasome repana. ²⁰ Chitena Jesús jo'e i'kaasomũ repanare.

—Ñcuachi'a pã sietereparũã pãi cuatro milrepanare chu'u ãukũna cajejaisi'e, ¿jetopũju'ña sia maña timure mũsanũkona? —chiniasomũ repau repanare.

Chikũna,

—Sieterepajũ'ña sia maña timusinaa'me chũkũna —chiniasome repana. ²¹ Chitena Jesús jo'e i'kaasomũ.

—¿Chuta'a asavesũche mũsanũkona? — chiniasomũ repau repanare.

Na'ava'uni Betsaida cheja cakuni Jesús vasosi'ere kumatu

²² Ūcuarumtu Jesús repau neenana'me Betsaida vü'ejoopona mani tĩ'aasomtu. Tĩ'auna pãina'ava'uni Jesús pa'ichejana ra rua i'kaasome, repava'uni vasaoktu chini. ²³ Sētena Jesús repava'ure vü'ejoopo ru'tuvana jãtuna chēa juha saasomtu. Sa repau ñakocaãna coo tutucuha repau ca'nivuna jũjñari jaku, “¿Ûquere ñakutu mu'u?”, chiniasomtu repau. ²⁴ Chikuna ñakutu ija'che i'kaasomtu:

—Pãire ñamtu chu'u. Ñakuteta'ni sũkiñuãja'ñe ñoñe pãina'ava'uni ku'ime —chiniasomtu repau.

²⁵ Chikuna Jesupi jo'e repau ñakocaãna jauna repau jo'e ñato churata'ni peore re'oja'che ñoasomtu. Re'ojañakocaã care'oasomtu repau'te. ²⁶ Care'ouna Jesús repau'te vü'ena saoktu ija'che i'kaasomtu:

—Vü'ejoopo saima'ñe mu'u vü'ena rũhiñe saijũ'u. Chu'u mu'ure vasosi'e chekunare kumanejũ'u —chiniasomtu Jesús repau'te.

Pedro, “Dios Raosi'kua'mtu Jesús”, chiisi'ere kumatu

(Mt 16.13-20; Lc 9.18-21)

²⁷ Jã'a cho'ocuhasi'umtu Jesús repau neenana'me Cesarea de Filipo vü'ejoopo kueñe cajoopoãna sani tĩ'a ku'iu Jesús repau neenare ija'che sēniasomtu:

—Pãina'ava'uni pa'iche'te cutuni, ¿je'se chiiche? —chiniasomtu. ²⁸ Sēkuna ija'che kuaasome repana:

—“Juan, Pãina'ava'uni Okoro'vesi'kucosomtu jã'u”, chiime pãina'ava'uni chekuna mu'ure i'kani. Chekuna,

“Aperumũ pa'isi'ku Elíaa'mũ jã'ũ”, chiime mũ'ure. Jo'e chekuna, “Aperumũ Dios chũ'o kuasi'kupi jūnisōsi'kupi jo'e vajurani pa'imũ jã'ũ”, chiime mũ'ure —chiniasome repana.

²⁹ Chitena Jesús jo'e ija'che sēniasomũ repanare:

—Musanukonajẽ'e chũ'ũ pa'iche'te cutuni, ¿je'se chiiche? —chiniasomũ.

Chikuna asa Pedroji ija'che i'kaasomũ repaũ'te:

—Pãĩ ũcuanukore chũ'ũa'ku chini Dios Raosi'kuamũ mũ'ũ —chiniasomũ.

³⁰ Ũcuarumũ Jesús repaũ neenare chũ'ũasomũ, repaũ pa'iche'te chekunani kuamanea'ju chini.

Repaũ chuenisojachere kuamũ Jesús

(Mt 16.21-28; Lc 9.22-27)

³¹ Ũcuarumũ Jesús repaũ neenare ija'che i'kaasomũ:

—Chũ'ũ Dios Raocojñosi'ku rua asi cho'ocojñoja'mũ. Ũcuachi'a judío ainana'me judío phairipãĩ chũ'ũnana'me judíopãĩ che'chona chũ'ũni cuheju vanisõñe chũ'ũjanaa'me. Vanisõ tãcojñosi'kuta'ni choteumucujñana jo'e vajurajiamũ chũ'ũ —chiniasomũ repaũ repanare. ³² Jã'a Jesús repaũ neenare te'erũhiñe kuaasomũ. Jesupi jã'aja'ñe kuaua asa Pedro repaũ i'kache'te asacuheku repaũ'te chekuna pãĩ peochejana juha sa ija'che i'kaasomũ:

—Jã'aja'ñe i'kamanejũ'ũ mũ'ũ —chiniasomũ.

³³ Jã'aja'ñe i'kauna asa Jesús Pedro i'kache'te asacuheku repaũ neenani chũri ñaku ija'che i'kaasomũ repaũ'te:

—Vati ai cuasacheja'che cuasakujeku chu'ure ja'me pa'ima'ñe saijũ'u mu'u. Pãi Dios cuasacheja'che cuasamanaa'me. Mu'u ũcuaja'che Dios cuasacheja'che cuasama'kua'mu —chiniasomu repau.

³⁴ Ũcuarumu Jesús repau neenare pãi chekúnana'me soni rao i'kaasomu.

—Musanukonapi chu'u neena pañu chini musanukonare cho'ouache ũhasõ chu'u chũ'ũñe'te si'aumucujña cho'oju pa'ijũ'u. Chu'ure cuasanajejuna chu'ure cho'ocheja'che vanisõñu chiijanaa'me pãi musanukonare. Pãi musanukonare jã'aja'ñe cho'oñu chiiche asanijẽ'e chu'ure cuasache ũhasõmanejũ'u.

³⁵ Chuenisõñe'te vajuchuju repaña asa chẽasi'ere Dios chu'ore ũhasõni repaña jũnisõsirumu vati toana sani uujanaa'me. Jã'ata'ni, “Pãi chukuna'te vanisõñu chiitojẽ'e Jesure ũcua cuasaju Dios chu'o chu'vajanaa'me chukuna”, chiisina repaña jũnisõsirumu Dios pa'ichejare ai sani re'oja'che pa'ijanaa'me.

³⁶⁻³⁷ Pãi cu'amajñaruã si'ache paanapi chu'ure cuasamaneni, repaña jũnisõsirumu vati toana sani ũcuana paacheji ro'i eta Dios pa'ichejana saicu'amu.

³⁸ Pãi chu'ure cuasanata'ni chekúnani irumu pa'iju cu'ache cho'onani vajuchuju, “Jesure cuasamanaa'me chukuna. Ũcuachi'a Repau chu'ojẽ'e vesunaa'me chukuna”, chiime masinata'ni. Jã'aja'ñe i'kasinare rua cu'ache ti'jñeja'mu, na'a pa'isirumu chu'u, Dios Raosi'ku, cunaumu muisi'kupí chejana jo'e cajerumu. Reparumu chu'u Ja'ku Dios ko'sija'icheja'che ko'sija'iu

cajeja'mu chu'u Ja'ku neena ángelena'me. Caje jā'aja'ñe i'kasinare chu'u ũcuaja'che, “Inare pāi vesumu chu'u”, chiija'mu —chiniasomu.

9

¹ Ũcuarumu Jesús repanare pāi jo'e i'kaasomu.

—Musanukona icheja chu'ure ja'me pa'ina chuta'a jūnisōma'ñe pa'irumuna chu'u Dios Raosi'kupi pāire masi chũ'ukuna ñajanaa'me. Ũcuarepaa'me jā'a —chiniasomu.

*Rua ko'sija'ia Jesús carūhisi'ere kumtu
(Mt 17.1-13; Lc 9.28-36)*

² Seirepaumucujña pa'isirumuna Jesús aikūti rua umu nukakūtina muia Pedro'te Santiago'te Juanre jā'anarechi'a muaasomu. Muni pa'iju Jesús tii'aja'ia carūnisoasomu. ³ Repau ju'ikāña ũcuaja'che rua poko'sijakāña carūnisoasomu. Pāi kāña choanare te'e'u'terejē'e rua choa-tojē'e repau kāñaja'ñe pojakāña choacu'amu.

⁴ Ũcuarumu Jesús neena ñato aperumu pa'isina Moisename Elías Jesuname pa'iju chu'ore cutuju paniasome. ⁵ Jā'aja'ñe pa'ijuna ña Pedroji Jesure i'kaasomu.

—Masiu, maipi ichejare pa'ijuna rua re'omu. Vu'ñarũ chotevu'ñarũ cho'okañu chiime chukuna, mu'u vu'eruna'me Moisés vu'eruna'me Elías vu'eru —chiniasomu Pedro repau'te.

⁶ Repana Jesús neena kukusojũ masi cuasavesuku Pedroji jā'aja'ñe i'kaasomu Jesure.

⁷ Ũcuarumu repana nukachejana pikopi caje ta'pisouna piko sa'navuji chu'o i'kache asoasomu repanare.

—Ikũ chũ'u chĩi chũ'u oiũ paakũ'mũ. Repau chũ'ore asajũ pa'ijũ'u mũsanũkona —chiiche'te asaasome.

⁸ Ũcuarũmũ repana teana si'acakã'jũño ñato Jesús te'eũ nukaaasomũ; chekũna te'eũjẽ'e peoasome.

⁹ Repana aikũti cajerũmũ Jesús ija'che i'kaasomũ repanare: “Diopi ñokũna mũsanũkona irũmũ ñasi'e chũ'u Dios Raosi'kũ jũnisõ vajũraisirũmũjatũ'ka chekũnare te'eũ'terejẽ'e kũamanejũ'u”, chiniasomũ repau.

¹⁰ “Kũamanejũ'u”, chiisi'ejekũna kũama'ñe pa'ijũ repanachi'a masijũ paniasome. Jã'ata'ni repau, “Jũnisõ jo'e vajũraija'mũ”, chiisi'ere masi asavesũjũ, “¿Je'se chiikũ jã'a?”, chiijũ sãĩnechi'a cutujũ paniasome repana.

¹¹ Reparũmũ Jesure ija'che sēniasome repana:

—¿Je'se pa'ũna maire judíopãi che'chona, “Dios raoja'mũ chiicojũnokũ chuta'a raimarũmũ Elíapi charo raija'mũ”, chiijũ che'choche? — chiniasome. ¹² Chitena Jesús i'kaasomũ.

—Repana che'choche ũcuarepaa'me. Elíaa'mũ charo rani peore si'ache mamare care'vajau. Dios chũ'o aperũmũ tocha jo'kasi'e chũ'u Repau Raosi'kũ pa'ijachere kũakũ ija'che chiimũ:

Dios Raojũre pãi cuhejũ cu'ache cho'ojanaa'me, chiimũ. ¹³ Jã'ata'ni chũ'u mũsanũkonare Elías ranicuhasi'kũa'mũ chiimũ. Rani pa'ũna pãĩ repanare uache cu'ache cho'osinaa'me repau'te. Jã'aja'ñe kũamũ Dios chũ'o aperũmũ tocha jo'kasi'e. Repau'te cho'osi'eja'che cu'ache

cho'ojanaa'me pāi chũ'ure Dios Raosi'kure — chiniasomũ Jesús.

Chĩiva'ure vatire paava'uni Jesús vasosi'ere kũamũ

(Mt 17.14-21; Lc 9.37-43)

¹⁴ Ũcuarũmũ repaña Jesuna'me aikũti mũisina repaũ neena mũimanésina nukachejana caje tĩ'aasome. Caje tĩ'a ñato pāi jainũko paniasome. Ũcuachi'a judíopāi che'chona te'ena paniasome. Pa'ijũ Jesús neenani ke'rejũ paniasome repaña. ¹⁵ Ũcuarũmũ repaña pāi ũcuanũko Jesure ña kũkũ vũ'vũasome repaũni pojoũ chini. ¹⁶ Ũcuarũmũ Jesús repañare pāi ija'che sēniasomũ:

—Chũ'ũ neenare, ¿ũquere cutuche mũsanũkona? —chiniasomũ.

¹⁷ Chikũna repañare pāi ja'me pa'ikũji Jesure i'kaasomũ.

—Masiũ, chũ'ũ chĩiva'ure mũ'ũni ramũ chũ'ũ. Vatire chũ'o cutuche ũsekũni paamũ iva'ũ.

¹⁸ Vatipi si'arũmũ chēa paakũna iva'ũ chejana tãni vē've curukũ coo rũa raokũ cõjire asoche ãiũ ca'nivũ jũjau quẽkemũ. Iva'ure ra mũ'ũ neenani i'kasi'kũa'mũ chũ'ũ, vatini eto saokaapũ chini. Jã'ata'ni eto saovesusinaa'me repaña — chiniasomũ.

¹⁹ Chikũna Jesús i'kaasomũ repaũ'te.

—Mũsanũkona pāi irũmũ cana chũ'ure masi cuasama'me. ¿Keekerũmũ mũsanũkona tĩĩne cuasache ñakũ pa'iche chũ'ũ? —Jã'aja'ñe i'ka pi'ni— Ichejana rajũ'ũ mũ'ũ chĩiva'ure — chiniasomũ repaũ.

²⁰ Chikuna Jesuni chīiva'ure raasome repana. Rarena vati Jesuni ña cho'okuna chīiva'u rua kurukuruku chejana jūni tāni po'nūu ku'iu chu'opo rua coo raosomū repava'u.

²¹ Jā'aja'ñe cho'okuna ña Jesús chīiva'u puka'kure ija'che sēniasomū:

—¿Keekerumū iku vatire paaku? — chiniasomū.

Chikuna puka'ku i'kaasomū repau'te.

—Chīirumuna paava'ua'mū. ²² Vatipi iva'uni vanisōra chini chēa paaku chū'ukuna chekūrumū toana tāiū chekūrumū chiachana tāiku'mū iva'u. Mū'upi cho'omasini chukuna'te oiū cho'okaijū'u —chiniasomū. ²³ Chikuna Jesús i'kaasomū repau'te.

—Mū'u chu'ure cuasato vasokaija'mū chu'u ikure. Pāi chu'ure cuasanare peore cho'okaimū Dios repanare —chiniasomū. ²⁴ Jā'aja'ñe chikuna vatire paaku puka'ku ūjachu'opi cuiku i'kaasomū.

—Mū'ure cuasamū chu'u. Jā'ata'ni chuta'a cuasache karamū. Cho'okaijū'u chu'ure. Chu'u rekocho mū'ure na'a rua cuasara chiimū chu'u —chiniasomū repau. ²⁵ Ūcuarumū Jesús repau nukachejana pāipi jainūko chi'ijuna vatire cho'oche ūseku ija'che i'kaasomū:

—Vati, mū'ure chū'umū chu'u, chu'o cutuūseku cājo asache ūseku'te. Chīiva'ure jo'ka eta saiū'u. Ai sani jo'e rani kakamanejū'u mū'u repava'ure —chiniasomū Jesús repau'te vatire.

²⁶ Jesupi jā'aja'ñe chū'uuna vati rua cuiku repauni cho'okuna rua kurukuruasomū. Vatipi

jã'aja'ñe cho'ocuha repau'te eta sanisouna jūnisosiva'uja'ia ñokuna ña repana pãi jainuko, "Jūnisōcuhasiva'ua'mu iva'u", chiniasome.
 27 Chiisi'eta'ni Jesús repau jūtuna chēa vuo nukoasomu repau'te vatire paasi'kure.

28 Jã'aja'ñe cho'ocuha Jesús vū'ena kaka pa'ina repau neena repau'te te'eute sēniasaasome.

—¿Je'se pa'ina chūkuna'te vatire eto saocu'au? —chiniasome.

29 Chitena i'kaasomu repau.

—Vati ikure chīiva'ure pa'isi'kujanare Diore cuasaju ãu ãima'ñe Repau'te rua sēnarechi'a eto saore'omu —chiniasomu Jesús repanare.

*Repau chuenisojachere jo'e kamu Jesús
 (Mt 17.22-23; Lc 9.43-45)*

30-31 Ūcuarumu Jesús repau neenana'me jã'achejapi sani Galilea cheja canukama'ñe ku'iju paniasome. Repau neenare che'chora chini Jesús repana saijacheja chekūnare kamu'ñe saiū ija'che che'choasomu repanare: "Chu'ure Dios Raosi'kure kuhena pãi cu'ache cho'oa'ju chini chēa chekūnani jo'kajanaa'me. Jo'karena chu'ure vanisōjanaa'me repana pãi. Vanisō tācojñosi'kuta'ni choteumucujñana jo'e vajuraija'mu chu'u", chiu che'choasomu repau repanare. 32 Jã'ata'ni repau i'kache asavesuasome repana. Asavesunata'ni repau'te Jesure sēevajuchuasome repana.

*Jesús neena, "¿Neepi mai na'a rua masiche?",
 chiisi'ere kamu
 (Mt 18.1-5; Lc 9.46-48)*

³³ Ûcuarumũ Jesús repaũ neenana'me sani Capernaum vũ'ejoopo tĩ'a vũ'ena kakaasome repana. Kakasirumũ Jesús ija'che sēniasomũ repanare:

—Mai icheja rairumũ, ¿ũquere cuture m̄sanukona? —chinasomũ repaũ repanare.

³⁴ Chiitota'ni kuavajuchujũ i'kamaneasome repana repaũ'te. Repana rairumũ ija'che sãĩñechi'a cutuasome repana: “Mai icheja pa'ina, ¿neepi na'a r̄a masiche?”, chiijũ paniasome. ³⁵ Ûcuarumũ Jesús p̄ũ ñu'iu repaũ neenare docerepanare soni rao ija'che i'kaasomũ repanare:

—Pãiu chekunare chũ'ura chini aperumũ chũ'uma'ku pa'icheja'che pa'iu chekunare cho'okaiũ paau. Jã'aja'ñe cho'oni, “R̄a vesumũ chũ'ũ”, chini chekunani cho'okaiũ che'chesõuna chekunare chũ'ure'oja'mũ repaũ'te —chinasomũ repaũ. ³⁶ Ûcuarumũ Jesús chĩiva'ure juha ra, repana pãi chenevuna nuko repava'ure mini cajokũ ija'che i'kaasomũ repaũ neenare:

³⁷ —Pãi chũ'ure masi cuasana chĩiva'nare ikũjava'nare pojona chũ'ure ũcuaja'che pojome. Pãi chũ'ure pojona chũ'urechi'a pojoma'me. Chũ'ure Raosi'kure ũcuaja'che pojome repana —chinasomũ repaũ.

Maire cu'ache cho'omana pojojũ re'oja'che cho'okaimaire
(Mt 10.42; Lc 9.49-50)

³⁸ Ûcuarumũ Juan Jesure ija'che i'kaasomũ:

—Masiu, chekure pãiu'te pãi sa'navuã pa'inare vati eto saoku'te ñasinaa'me chukuna. “Jesupi chũ'ukuna cho'omu chu'u”, chiniasomu repau vatire eto saoni. Jã'aja'ñe cho'oana ña, ãseju repau'te i'kasinaa'me chukuna, maire ja'me cho'okaima'kujekuna —chiniasomu repau.

³⁹ Chikuna asa Jesús i'kaasomu repau'te.

—Jã'aja'ñe cho'onare ãsemanejũ'u. Pãi Diochi'a cho'omasiche cho'oni, “Jesupi chũ'ukuna cho'omu chu'u”, chiime. Jã'aja'ñe cho'ojũ i'kana chu'ure cu'ache i'kama'me. ⁴⁰ Pãi maire cuhemana maire ja'me cho'okainaa'me.

⁴¹ Ûcuachi'a pãi ùcuauakũji musanukonare chu'u neenare, “Inare Cristo neenajejuna re'oja'che cho'okaimu chu'u”, chini re'oja'che cho'okaiũ oko te'ero'roruchi'a ũkuatojẽ'e Diopi ro'ija'mu repau'te. Ûcuarepaa'me jã'a — chiniasomu Jesús repau'te.

Pãi rũhiñe cuasamana cu'ache cho'oche'te kũamũ

(Mt 18.6-9; Lc 17.1-2)

⁴² Ûcuarũmu Jesús Juanre jo'e i'kaasomu.

—Chĩiva'na cuasacheja'che chu'ure cuasakuni te'eu'te cu'ache chu'vakũ'te pãipi ija'che cho'oto na'a re'ora'amũ: Repau chuta'a chu'u neeva'ure cu'ache chu'vamarũmuna toacũnapũji rũa ujarũji pãipi repau cavũna jero vẽe chiarana tũ rũoru na'a re'ora'amũ repau'te. Jã'aja'ñe cho'oma'to ũcua pa'iu chu'u neeva'ure cu'ache chu'vaũna Diopi repau cu'ache cho'osi'e ro'ire chũ'uto na'a rũa cu'ache pa'ija'mu repau'te. ⁴³ Mu'u jũtũpi chekuni cu'ache

cho'oni tʊsɔsɔjũ'u repajũtu. Na'a re'omũ te'ejũtu paakũji Dios pa'ichejana sani re'oja'che pa'ito. Jũtare jã'aja'ñe cho'omaneni peore paakũta'ni ũcua jũtupi jo'e cu'ache cho'osi'kũjekũ vati toana chachocu'atoana sani uukũ pa'ija'mũ mũ'u. Na'a cu'amũ jã'a. ⁴⁴ Repacheja saisinare ca'nivũã ãina peko jũnisõma'ñe ãijũ pa'inaa'me. Ũcuachi'a repa toa chachama'ñe uukũ pa'itooa'me. ⁴⁵ Ũcuaja'che mũ'u cũ'apũji chekũni cu'ache cho'oni tʊsɔsɔjũ'u repacũ'apũ. Na'a re'omũ te'ecũ'apũ paakũji Dios pa'ichejana sani re'oja'che pa'ito. Jã'aja'ñe cho'omaneni peore paakũta'ni ũcua cũ'apũji jo'e cu'ache cho'osi'kũjekũ vati toana chachocu'atoana sani uukũ pa'ija'mũ mũ'u. Na'a cu'amũ jã'a. ⁴⁶ Repacheja saisinare ca'nivũã ãina peko jũnisõma'ñe ãijũ pa'inaa'me. Ũcuachi'a repa toa chachama'ñe uukũ pa'ikũ'mũ. ⁴⁷ Ũcuaja'che mũ'u ñakovaji ñakũ cu'ache cho'oni ñakova'te rutasõjũ'u. Na'a re'omũ te'eñakova paakũji Dios pa'ichejana sani re'oja'che pa'ito. Jã'aja'ñe cho'omaneni ñakocaã peore paakũta'ni ũcuañakovaji ñakũ cu'ache cho'osi'kũjekũ vati toana sani uukũ pa'ija'mũ mũ'u. Na'a cu'amũ jã'a. ⁴⁸ Repacheja saisinare ca'nivũã ãina peko jũnisõma'ñe ãijũ pa'inaa'me. Ũcuachi'a repa toa chachama'ñe ai uukũ pa'ikũ'mũ.

⁴⁹ 'Aperũmũ Dioni pojojũ pãi va'iva'nare vani ïsiasome. Repava'nare vani ũhapi chu'chuasome. Ũha chu'churu na'a re'omũ jã'a. Dios ũcuaja'che ũha chu'chucheja'che Repaũ'te cuasanani pa'ivesache ti'jñeto te'eñoã

ũsema'mu. Jã'ajekuna na'a rua re'oja'che pa'imasijanaa'me repana. ⁵⁰ Ũha sãija'ia rua re'omu. Jã'ata'ni ũhapi sãija'ñepi si'asõru, ¿je'se cho'ojanaa'ñe pãi, ũhapi sãijaam chini? Jo'e sãija'ñe cho'ocu'amu repa. Ũcuaja'che musanukona re'oja'che pa'ijũ chekunare pojoto re'omu. Re'oja'che cho'оче'te jo'kasõni ũha sãija'imaũ cu'acheja'che cu'ame —chiniasomu repa.

10

*Rũjoromi sējoma'ñe paache'te chu'vamũ Jesús
(Mt 19.1-12; Lc 16.18)*

¹ Ũcuarumu Jesús Capernaum vũ'ejoopo pa'isi'kupi Judea chejana saiũ Jordán chiacha ũsuũ muikã'kona jēni tĩ'aasomu. Tĩ'auna pãi repa'te jo'e chi'irena si'arumu pãi che'chokũjekũ jo'e che'choasomu repanare.

² Ũcuarumu fariseopãi te'ena Jesús pa'ichejana sani ija'che i'kaju sēniasome repa'te, tĩiñe i'kauna repauni chēa cu'ache cho'oñu chini:

—¿Pãiuñi repaũ rũjore sējouato sējore'okũ?
—chiniasome repana. ³ Chitena Jesús ija'che i'kaasomu:

—Aperumu pa'isi'ku Moisés, ¿ũquere musanukonare chũ'uku tocha jo'kaũ? —
chiniasomu. ⁴ Chikuna i'kaasome repana.

—Aperumu Moisés ija'che chũ'u jo'kaasomu:
Pãiu repaũ rũjore paacuheku sējora chiiku
charo repao'te sējogañere kuaku utija'ovana
tocha pi'ni ũcuaoni ĩsia'ku,
repao chekunare ñojaja'ova.

Jã'aja'ñe cho'ocuha sējore'omũ repao'te,
 chiiũ chũ'u jo'kaasomũ —chiniasome repana.
⁵ Chitena Jesús i'kaasomũ repanare.

—Mũsanũkonapi cu'ache cho'oche'te
 jo'kacuhejũ ũcuache cho'oũ chiijũna
 jã'aja'ñe chũ'u jo'kaasomũ Moisés. ⁶ Aperũmũ
 Dios peore cho'orũmũ pã cho'okũ mũũna'me
 romio'te cho'oasomũ. ⁷ Jã'ajekũna mũũ repaũ
 pũka'kũpã ja'me pa'isi'e jo'kasõ rũjona'me
 pa'imũ. ⁸ Jã'aja'ñe cho'o ũcuate'eũja'che
 pa'ime repana. Mũũ rũjona'me te'eka'chapana
 pa'ime. Jã'ata'ni ũcuate'eũja'che pa'ime repana.
⁹ Jã'ajekũna pãũji Dios jã'aja'ñe paapũ chini
 jo'kasi'ere jachakũ rũjoni sējosõni cu'ache
 cho'omũ —chiniasomũ repaũ.

¹⁰ Na'a pani Jesús neena vũ'ere pa'ijũ
 jo'e rũjoromi sėjoñe'te sēniasome repaũ'te.

¹¹ Sētena Jesús jo'e i'kaasomũ repanare.

—Pãũ repaũ rũjore paacuhekũ sėjo, chekoni
 vejani Dios ũseche'te cho'okũ charo paasi'kore
 cu'ache cho'omũ. ¹² Ũcuaja'che romio repao
 ũjũre sėjo chekũni vejani Dios ũseche'te cho'oko
 charo pa'isi'kũre cu'ache cho'omo —chiniasomũ
 Jesús repanare.

*Chũiva'nare Jesús re'oja'che i'ka jo'kasi'ere
 kũamũ*

(Mt 19.13-15; Lc 18.15-17)

¹³ Ũcuarũmũ pã Jesús pa'ichejana repana
 chũiva'nare raasome, repaũji chēse pojoa'kũ
 chini. Jã'aja'ñe rajũna ña repaũ neena
 ũsepi'raasome repanare.

14 Æsepi'rajuna ña Jesús pe'rukũ i'kaasomũ repanare.

—Chĩiva'nare chũ'ure raiũsemanejũ'ũ musanukona, chũ'uni raapũ. Iva'na chĩiva'naja'ñe pa'ijũ chũ'ure masi cuasanapi Dios chũ'o asa chẽajanaa'me. 15 Jã'ata'ni iva'na chĩiva'na chũ'ure masi cuasacheja'che masi cuasamana Dios chũ'o asa chẽamanejanaa'me. Ûcuarepaa'me jã'a —chinasomũ Jesús repau neenare.

16 Chini Jesús repanare chĩiva'nare sũ'kakũ jũjñapi chẽsekũ Dioni re'oja'chere sseekaniasomũ.

Põsũũ kuriũ Jesure Dios pa'icheja saiche sēniasasi'ere kũamũ
(Mt 19.16-30; Lc 18.18-30)

17 Ûcuarũmũ Jesús jo'e ku'iũna pãiu kuriũ repau'te vũ'vũ rani ro're ñu'iu ija'che sēniasomũ:

—Masiũ, re'okũ'mũ mũ'ũ. Dios pa'ichejana sasa chiimũ chũ'ũ. ¿Je'se cho'oja'che chũ'ũ? —chinasomũ.

18 Chikũna Jesús i'kaasomũ repau'te.

—¿Je'se cuasa, “Re'okũ'mũ mũ'ũ”, chiikũ mũ'ũ chũ'ure? Diochi'aa'mũ Re'okũ. Chekũ pãiu re'okũ peomũ. 19 Aperũmũ Dios chũ'ũ jo'kasi'e masicosomũ mũ'ũ. Ija'che kũamũ:

Musanukona umũpãi romi paana chekũnare romi ja'me kãimananejũ'ũ.

Ûcuaja'che romi umũ pa'ina chekũnare umũpãi ja'me kãimananejũ'ũ.

Ûcuachi'a pãi vanisõmanejũ'ũ.

Chekũna nee ñaamananejũ'ũ.

Chekuna pa'iche'te ña kuani joremanejũ'ũ.
 Repana neere tua paara chini chekunare jore-
 manejũ'ũ.

Ûcuaja'che mũa'kupãi ña, kukujũ'ũ,
 chiimũ Dios chũ'ũ jo'kasi'e —chiniasomũ Jesús
 repau'te.

²⁰ Chikuna repau kuriũ jo'e i'kaasomũ.

—Masiũ, chĩirumupi irumujatu'ka Dios chũ'ũ
 jo'kasi'e peore cho'okũ pa'ikũ'mũ chũ'ũ —
 chiniasomũ repau.

²¹ Jã'aja'ñe i'kauna Jesús ña repau'te rua oiũ
 i'kaasomũ.

—Ûcuarepa cho'okũ'teta'ni karamũ mũ'ure.
 Mũ'ũ paache cu'amajñaruãre peore ïsisõ, kuri
 koo chũova'na pa'iva'nani rupũ ïsijũ'ũ. ïsisõjani
 rani chũ'ũna'me ku'ũ chũ'ũ chũ'ũñe'te cho'okũ
 pa'ijũ'ũ. Jã'aja'ñe cho'oni'te Dios pa'ichejana
 sani re'oja'che pa'ija'mũ mũ'ũ —chiniasomũ
 Jesús repau'te.

²² Jesupi jã'aja'ñe i'kauna asa kurineekujeku
 ïsiuamauna rua sumava'ũ sanisoasomũ repau.

²³ Jo'ka sakuna Jesús si'ache repakã'jño ña
 repau neenare ija'che i'kaasomũ:

—Pãĩ kurinare Dios pa'icheja saineenareta'ni
 saivesamũ —chiniasomũ Jesús repanare.

²⁴ Repau i'kache asa jñanoasome repau neena.
 Jñanorena Jesús jo'e i'kaasomũ repanare.

—Pãĩ kurinare Dios pa'icheja saineenareta'ni
 saivesamũ, “Rua kuri paakũ cheke chiima'mũ
 chũ'ũ. Diore chiima'mũ chũ'ũ”, chijũ
 cuasanajejuna —chiniasomũ repau.—

²⁵ Camellova'ure miuñakarũ cojerũ kaka
 etajaicu'acheja'che kuriũ'te Dios pa'icheja

saicu'aja'mu, repauji kurire na'a rua cuasaku pa'ito —chiniasomu Jesús repanare.

²⁶ Jā'aja'ñe i'kauna asa jñano Jesús neena sāiñechi'a ija'che i'kaasome: “Jā'a pa'ito, ¿je'se pa'inani Dios pa'icheja saire'oja'u?”, chiniasome repana.

²⁷ Chitena Jesús repanare ñaku ija'che i'kaasomu:

—Maichi'a te'ena cuasajuna Dios pa'icheja saicu'amu maire pāi. Diopi cho'okaitota'ni Repau pa'icheja saiche vesama'mu —chiniasomu.

²⁸ Chikuna Pedro i'kaasomu.

—Chukuna mu'una'me pañu chini chukuna paasimajñaruā peore jo'kasō rani mu'una'me ku'ime —chiniasomu.

²⁹⁻³⁰ Chikuna Jesús i'kaasomu repanare.

—Pāiu ũcuauaku chu'ore cuasaku Dios chu'ore sani chu'vakū pasa chiiku chekurumu repau vu'ere jo'kasōmu. Chekurumu repau majaa'chupāire jo'kasōmu. Chekurumu majaa'choromire jo'kasōmu. Chekurumu repau cho'jechiire jo'kasōmu. Chekurumu repau puka'kupāire jo'kasōmu. Chekurumu rājoni jo'kasōmu. Chekurumu repau chiire jo'kasōmu. Chekurumu chejña repau paachejñare jo'kasōni repau aperumu paasimajñaruā vu'ña, a'chupāi, a'choromi, cho'jechi, ja'koromi, mamachi, chejña jo'e na'a rua jñaaja'mu repau. ũcuachi'a Dioni cuasaku cu'ache cho'ocojñokuta'ni ũhasōmaneni jūnisōsirumu Dios pa'ichejare ai sani pa'ija'mu. ³¹ Pāi te'ena kuriu repau nee jo'kacuhesi'ēja'che repana neere jo'kacuheju karama'ñe paaju chekunare, “Re'oja'che

pa'inaa'me ina", chiicojñome. Chu'u chũ'uñe'te cho'ojũ repaña paache jo'kasõnareta'ni chekũna ña cu'ache i'kame. Jã'ata'ni Dios na'a pa'isirũmu repaña paache'te jo'kacuheju karama'ñe paaju chekũnare, "Re'oja'che pa'ime ina", chiicojñosinare, "Cu'ache pa'inaa'me ina", chijja'mũ. Chu'u chũ'uñe'te cho'ojũ repaña paache jo'kasõ chekũnare cu'ache i'kacojñosinareta'ni, "Re'oja'che pa'inaa'me ina", chijja'mũ Dios. Ũcuarepaa'me jã'a — chiniasomũ Jesús.

*Jesús repaũ chuenisojachere jo'e kũamũ
(Mt 20.17-19; Lc 18.31-34)*

³² Ũcuarũmu Jesús repaũ neenana'me Jerusalén vũ'ejoopona maiũ charoji maniasomũ. Repaũ neena vajũchũju cho'jepi maniasome. Reparũmu Jesús repaũ neenare docerepanare soni repaũ'te cho'ojache kũaasomũ. ³³ Kũakũ ija'che i'kaasomũ repaũ:

—Mai Jerusalén vũ'ejoopo maiñe masime mũsanũkona. Ũcuachejana chu'ũre Dios Raosi'kũre pãipi chẽa judío phairipãi chũ'ũnana'me judiopãi che'chonani sa jo'kajanaa'me. Ũcuanapi chu'ũre vanisõjañe chũ'u judío peonani jo'kajanaa'me, repanapi chu'ũni cu'ache cho'oa'ju chini. ³⁴ Jo'karena repaña chu'ũre pãisojanaa'me. Ũcuachi'a chu'ũni coo tutuju suĩ'sue pi'ni kurususẽ'verona jẽ'jo vẽasõjanaa'me repaña chu'ũre. Jã'aja'ñe cho'ocojñosi'kũta'ni choteumucujñana vajũraija'mũ chu'u —chiniasomũ Jesús repaũ neenare.

*Santiago'me Juan re'oja'che cho'okaam chini
Jesure sēsi'ere kamam*
(Mt 20.20-28)

³⁵ Ūcuarum Zebedeo mamachīi Santiagona'me Juan Jesure kueñe tī'a i'kaasome.

—Masiu, chukuna'te mu'upi re'oja'che cho'okaam chini sēñu chiime chukuna — chiniasome repaña. ³⁶ Chitena i'kaasomũ repañ.

—¿Ëquere chu'u musanukonare cho'okaija'che? —chiniasomũ. ³⁷ Chikuna i'kaasome repaña.

—Mu'upi ija'che jo'kaa'ku chiime chukuna: Maja'kuna'me mu'u chũ'urumũ chukuna te'eu mu'u uajajũtu cakã'kona pũu, chekupĩ mu'u kã'kojũtu cakã'kona pũu ñu'iju ja'me chũ'uju pañu chiime chukuna —chiniasome repaña. ³⁸ Chitena Jesús i'kaasomũ repañare.

—Musanukona vesuju jā'aja'ñe sēeme. Pāi chu'ure cho'ojacheja'che musanukonare vanisõñu chiito, ¿cuhemanejanaa'ñe musanukona? —chiniasomũ repañ. ³⁹ Chikuna repaña Zebedeo mamachīi i'kaasome repañ'te.

—Jũju, cuhemanejanaa'me chukuna — chiniasome.

Chitena Jesús jo'e i'kaasomũ repañare.

—Chu'ure cho'ocheja'che cu'ache cho'ocojñorepajanaa'me musanukona. ⁴⁰ Jã'ata'ni chu'ure repakã'jño pa'iche pũujanare chũ'ucu'amũ chu'ure. Chu'u Ja'ku apereparumũ ïsija'mũ chu'u chiicojñosinarechi'a jo'kaja'mũ Repañ repa —chiniasomũ.

⁴¹ Zebedeo mamachīipi jā'aja'ñe sētena asa Jesús neena chekuna pe'ruasome repanare.

⁴² Pe'rujana Jesús repanare soni rao i'kaasom.

—Iere masicosome musanukona: Icheja cheja pāi chū'una repana neenare rua cuaja pa'iche'te chū'uj.

⁴³ Jā'ata'ni musanukonapi te'e pāi chū'uk.

pasa chini repana cho'ocheja'che cho'omanejū'.

Jā'aja'ñe cho'oma'ñe cho'oche cho'okaikujache chekunare cho'okai.

pa'ijū'.

⁴⁴ Te'eji chekunare paara chini paacojñoku pa'icheja'che pa'ijū'.

⁴⁵ Jā'aja'ñe pa'iku'm.

chū' pāire ja'me paau chini Dios Raosi'ku.

Pāire cho'okaicojñora chini raisi'kuma'm.

Pāire ūcuanukore re'oja'che cho'okai repana cu'are jūni ro'ikasa chini raisi'kua'm —chiniasom Jesús repanare.

Na'ava'ni Bartimeoni Jesús vasosi'ere kumat
(Mt 20.29-34; Lc 18.35-43)

⁴⁶ Ūcuarum Jesús repau neenana'me Jericó v'ejoopo tī'a jmamakar.

pani Jerusalén v'ejoopona sañu chini Jesús repau neena chekuna pāi rua jainuko ja'me repajoopoji etaju ñato ma'a rūtūva'te Timeo mamaku Bartimeo na'ava'ujeku ñu'iu kurire sēe paniasom.

⁴⁷ Ñu'iu Jesús Nazaret v'ejoopo caku repau ñu'ichejapi caraiche'te asa repau Bartimeo rua cuiku ija'che i'kaasom:

—Jesús, David aperum pa'isi'ku Jojosi'ku, oijū' chū'ūva'ure —chiniasom repau.

⁴⁸ I'kauna asa repana pāi jainuko,

—Re'omũ. Jo'e i'kamanejũ'u —chinasome repau'te. Jo'e i'kamanejũ'u chiisi'eta'ni na'a rua cuiku i'kaasomũ repau.

—Jesús, David aperumũ pa'isi'ku Jojosi'ku, oijũ'u chu'ava'ure —chinasomũ repau.

⁴⁹ Jã'aja'ñe i'kakũ cuikuna asa canuka,

—Repau'te soijũ'u —chinasomũ Jesús.

Chikuna repana pãi na'ava'uni soijũ i'kaasome.

—Koka paakũ vuni rajũ'u. Jesús mu'ure soimũ —chinasome repana repau'te.

⁵⁰ Chitena asa repau sē'sevũ ju'ikãa tĩto na'mi vuni Jesuni saniasomũ. ⁵¹ Sakuna Jesús ija'che sēniasomũ repau'te:

—¿Ëquere cho'okaau chini sēekũ mu'u chu'ure? —chinasomũ Jesús repau'te.

Chikuna repau na'ava'u i'kaasomũ.

—Masiũ, chu'u ñakocaã ñoa'ku chiimũ chu'u —chinasomũ repau. ⁵² Chikuna Jesús jo'e i'kaasomũ.

—“Jesús chu'ure vasoja'mũ”, chini cuasasi'kũjekuna mu'u ñakocaã ñoja'mũ mu'ure. Chura mu'u vajũ saijũ'u —chinasomũ Jesús repau'te.

Jesupi jã'aja'ñe i'kauna repau ñakocaã teana care'osoasomũ. Care'ouna Jesure jovo ja'me saniasomũ repau na'ava'u pa'isi'ku.

11

Jerusalén vã'ejoopo Jesús sani tĩ'asi'ere kũamũ

(Mt 21.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

1 Ñucuarumũ Jesús repaũ neenana'me saijũ Jerusalén vũ'ejoopo kueñe cajoopoã Olivo aikũti pa'ijoopoã Betfagé vũ'ejoopona'me Betania vũ'ejoopo cachejñana tĩ'aasome. Tĩ'a Jesús repaũ neenare te'eka'chapanarechi'a soniasomũ. 2 Soni repanare saora chini ija'che i'kaasomũ repaũ:

—Jeejoopona kueñe cajoopona saijũ'ũ mũsanũkona. Sani tĩ'a burrova'ũre quẽo sũosiva'ũre, pãĩ chuta'a tuhimava'ũni ñajanaa'me mũsanũkona. Ña repava'ũre jose ichejana rakaijũ'ũ. 3 Pãĩ ñucuaũakũji mũsanũkonare, “¿Ëque cho'oñũ chini mũsanũkona jã'ava'ũre joseche?”, chiito, “Maire Paakũ iva'ũre chiimũ. Na'mi co'choja'mũ repaũ iva'ũre”, chijũ'ũ —chiniasomũ repaũ.

4 Chikũna repana sani ñato burrova'ũ pãĩ vũ'e kakasa'aro kueñere, ma'a ru'tava'te quẽo sũosiva'ũ rñiasomũ. Ñucuarumũ repana repava'ũre sani joseasome.

5 Josejũna ñucua'cheja pa'ina ija'che i'kaasome repanare:

—¿Ëquere mũsanũkona cho'oche? ¿Je'se pa'ũna jã'ava'ũre joseche? —chiniasome repana.

6 Chitena repanare Jesús i'kakũ chũ'ũ raosi'ere kũasome repana. Kũarena repava'ũre ñsemaneasome repana. 7 Ësemarũna repava'ũre Jesús pa'ichejana sa repava'ũ sũkũñũna kãñapi tuorena Jesús mũni tuniasomũ repava'ũre. 8 Tunĩ saũna repaũ saima'ana pãĩ

jainuko kãña jaasome. Chekuna ũcuaja'che sũki ka ja'o pa'ikare veri ũcuama'ana ũhaasome.

⁹ Charo Jesure ja'me sainana'me repau cho'je saina pojojũ cuijũ ija'che i'kaasome:

—¡Dios peore masikũ'mũ! ¡Diopi ikũre pãire chũ'ua'ku chini Repau Raosi'kũre re'oja'che cho'okaau! ¹⁰ ¡Aperũmu pa'isi'ku mai mapãiu David chũ'usi'eja'che iku Jesús re'oja'che chũ'uja'mũ! ¡Dios peore masikũ'mũ! — chiniasome repana.

¹¹ Jã'aja'ñe cho'ojũna Jesús Jerusalén vũ'ejoopo tĩ'a Dios vũ'ena kaka pa'iu na'isokuna peore si'ache repakã'jño ña pi'ni eta Betania vũ'ejoopona co'iasomũ, repau neena docerepanana'me.

*Higoñũji jo'e kũimanea'ku chini i'kamũ Jesús
(Mt 21.18-22)*

¹² Jo'e ñatato Jesús repau neenana'me Betania vũ'ejoopoji raijũna Jesure ãucuhaasomũ.

¹³ Àucuhakuna so'opi ñato sũkiñũ higoñũ ja'o sã'sasi'ñũ paniasomũ. Jã'aja'ñe pa'iu na Jesús na'a kueñe sani ñato higoꝑũã kũima'ñũ ja'ochi'a paniasomũ. Kũirũmu chuta'a tĩ'amaũna reparũã peoasomũ repañũ. ¹⁴ Jã'aja'ñe pa'iu na repañũ ija'che i'kaasomũ repau:

—Iñũ sũkiñũ jo'e kũimairo paau —chiniasomũ repau. Jã'aja'ñe i'kakuna repau neena asaasome.

*Dios vũ'ena kaka pōse ĩsinare Jesús eto
saosi'ere kũamũ
(Mt 21.12-17; Lc 19.45-48)*

15 Jã'aja'ñe cho'ocuha Jesús repau neenana'me sani Jerusalenna tĩ'aasome. Tĩ'a Jesús Dios vu'ena kaka repavũ'e põse koosinana'me ïsisinare peore eto saosomu. Eto saoku kuri sa'ñekaina mesako'ñana'me ùkupova'na ïsina ñu'isaivũãre jũjo tajño ùhaasomu repau. 16 Ûcuaja'che chekuna repana põsemajñaruã ve'eju repavũ'epi kaka etajani sañu chiinare ùseasomu repau repanare. 17 Jã'aja'ñe cho'oku repanare che'choku ija'che i'kaasomu:

—Dios chu'o aperamu tocha jo'kasi'e ija'che kamu:

Chu'u vu'e pãi ùcuanuko chu'ure pojoju sēevũ'ea'me, chiimu. Jã'ata'ni musanukona põse ñaana cho'ocheja'che kaka cu'ache cho'ome —chiu eto saosomu Jesús repanare.

18 Jã'aja'ñe cho'õna asa judío phairipãi chũ'unana'me judiopãi che'chona pe'ruju repau'te vanisoche chũ'uñu chiisinata'ni pãipi ùcuanuko repau che'choche'te asa jñanojuna repau'te vajuchuasome repana. 19 Jã'aja'ñe cho'ocuha Jesús na'ito repau neenana'me repajoopoji saniasome.

Higoñu jūnisi'ere kamu
(Mt 21.18-22)

20 Jo'e ñatato Jesús repau neenana'me higoñu pa'icheja caraiu ñato repañu saivũãjatu'ka jūnisi'ñu paniasomu. 21 Repañuji jã'aja'ñe pa'ũna Jesús i'kasi'e Pedro jo'e cuasaku i'kaasomu.

—¡Ñaku, Masiu! Mũ'upi repañu'te cu'ache i'kauna peore jūnisōsi'ñua'me —chiniasomũ repañ'te.

²² Chikuna Jesús repañ neenare i'kaasomũ.

—Diore cuasaju pa'ijũ'u mʉsanukona. ²³ Mʉsanukona ũcuauakujĩ, “Diopi cho'okaiuna chu'u i'kache peore cho'ore'oja'mũ”, chiũ cuasaku ikũtire, “Icheja kuñũ chiarana sũ'a nukajũ'u”, chiito repakũti mʉsanukona chũ'ũñe cho'oja'mũ. ũcuarepaa'me

jã'a. ²⁴ Jã'ajekuna ija'che i'kamũ chu'u mʉsanukonare: Mʉsanukona, “Diopi chu'u ũcuauache sēeto cho'okaija'mũ chu'ũre”, chiiju cuasaju pa'ito mʉsanukona sēeñe cho'okaija'mũ Dios. ²⁵ Mʉsanukona Diore sēñu chini chekuna mʉsanukonare cu'ache cho'osi'e cavesũō jo'e cuasamanejũ'u. Jo'e cuasama'to Dios ũcuaja'che mʉsanukona cu'ache cho'osi'e jo'e cuasamaneja'mũ. ²⁶ Jã'ata'ni mʉsanukonapi

chekuna cu'ache cho'osi'ere cavesũma'ñe ũcuu cuasato Dios ũcuaja'che mʉsanukona cu'ache cho'osi'e cavesũma'ñe ũcuu rũa cuasaku pa'ija'mũ —chiniasomũ Jesús repañare.

Jesús rũa masi i'kasi'ere kũamũ

(Mt 21.23-27; Lc 20.1-8)

²⁷ ũcuarũmũ Jesús repañ neenana'me Jerusalenna jo'e sani tĩ'aasome. Tĩ'a Jesús Dios vũ'e kaka nũka ku'iu ñakuna judío phairipãĩ chũ'ũnana'me judíopãĩ che'chonana'me judío aina raniasome. ²⁸ Rani repañ'te ija'che sēñiasome repaña:

—¿Je'se cuasa pãĩ chũ'ũna cho'ocheja'che cho'okũ mũ'u? ¿Ñeepi chũ'ũrena rani cho'okũ

mũ'u? —chinasome. ²⁹ Chitena repanare sãĩñe i'kaasomu repau.

—Chũ'u ũcuaja'che musanukonani chũ'o sēniasara. Sēeuna kuajũ'u chũ'ure. Kuaru chũ'u ũcuaja'che iere cho'oa'ku chini chũ'ure chēa raosi'ku mami kuaja'mu musanukonare. ³⁰ ¿Neepi Juanre Pãi Okoro'veku'te chēa raore? ¿Diopi chēa raom? Jã'apãani, ¿pãipi chēa raore repau'te? Kuajũ'u chũ'ure —chinasomu Jesús repanare.

³¹ Sēkuna sãĩñechi'a ija'che cutuasome repana:

—¿Je'se mai ikure i'kajanaa'ñe? Maipi, “Juanre Dios chēa raosi'kuamũ”, chiito iku maire, “¿Je'se pa'una musanukona jã'aja'ñe cuasanata'ni Juan chũ'vasi'e cuasamanere?”, chi-ija'mu. ³² ũcuaja'che, “Pãipi Juanre chēa raosinaa'me”, chiicu'amũ maire —chinasome repana. Reparumũ pãi rua jainuko, “Juan Dios chũ'o kuakaiku pa'isi'kuamũ”, chiijũ cuasajuna i'kavajuchuasome repana, chekunapi asa pe'ruju chini. ³³ Vajuchujũ Jesure ija'che i'kaasome repana:

—Juanre raosi'ku mami vesume chukuna —chinasome.

Chitena Jesús i'kaasomu repanare.

—Chũ'u ũcuaja'che musanukonapi jã'aja'ñe i'karena chũ'ure chũ'u raosi'ku mami kuamaneja'mũ —chinasomu Jesús repanare.

12

*Cho'ochē cho'okaina cu'ache cho'osi'ere
kumatũ
(Mt 21.33-46; Lc 20.9-19)*

¹ Ūcuarum̄ Jesús repanare chũ'vakũ ija'chere cuasakũ kũasom̄:

—Pãiū p̄si ũche chio tã pi'ni si'acachio rūhiso'koro jeo tũsũasom̄. Repaso'koro jeo pi'ni ũche cha'ca chachojavũ je'naasom̄ repaū ũcuate'evũji conora'ka meajacheja pa'ivũ. Ūcuachi'a repachio kuirakaijanapi si'acachio ñajū kuirakaijū paarū chini vũ'e um̄ nukavũ'e cho'oasom̄ repaū.

'Peore cho'o pi'ni repa chio kuirakaijanare j̄naa jo'ka tũichejana sanisõasom̄ repaū. ² Sani pa'iū ũche tũarum̄ tĩ'aũna repaū'te cho'oche cho'okaikũ'te ũche chio kuirakaina pa'ichejana saomasom̄ repaū, ũchere miiyani rakaaū chini. ³ Jã'ata'ni sani tĩ'aũna ña repana ũche kuirana repaū'te chẽa vani, ũchejẽ'e peoū'te ũche paakũ pa'ichejana co'choasome repana. ⁴ Co'chorena ña ũche paakũ repaū'te cho'oche cho'okaikũ'te chekũni jo'e ũcuachejana saũna sani tĩ'aũna ña repana ũche kuirana repaū'te catarūãpi repaū s̄j̄orũna asi su'a repaū'te rūa cu'ache cutu pi'ni ũchejẽ'e peoū'te co'choasome. ⁵ Co'chorena chekũre jo'e saomasom̄ repaū. Saũna repaū'te vanisõasome repana. Chekũnani asi vaniasome repana. Chekũnare vanisõasome repana.

⁶ 'Jã'aja'ñe cho'ojũna churata'ni repaū mamakū'te rūa oiũ paakũ'te, "Chũ'ũ chũireta'ni ña kukũjacosome repana", chiiũ cuasa cho'jerepana mamakū'te saomasom̄ repaū. ⁷ Jã'ata'ni repaū mamakũji sani tĩ'aũna ña repachio kuirakaina sãĩñechi'a ija'che i'kaasome: "Jã'ũ ũche paakũ mamakū'mũ. Pũka'kũ jũnisõsirum̄ repaū paasi'e paajaūa'mũ jã'ũ. Vanisõũ jã'ũni. Maipi

puka'ku jūnisōsirumū repau paasi'ere paañu", chinasome repana. ⁸ Chini repau'te chēa vanisō chio rā'tuvana sa ūhaasome repana repau'te — chinasomū Jesús repanare pāi.

⁹ Jā'aja'ñe kuacuha repau kuasi'e asasinare ija'che sēniasomū repau:

—Repau mamaku'te vanisōsi'ere asa ūche chio paakuji sani, ¿je'se cho'oja'ū repanare ūche kuirakainare? Sani repau mamaku'te vanisōsinare sāiñe vanisōja'mū repau. Repanare vanisō ūche chio kuirakaijanare chekūnani jñaa jo'kaja'mū repau, cu'ache cho'oma'ñe ūche tua pi'ni repau'te sa ĩsijanani.

¹⁰ '¿Dios chū'o aperumū tocha jo'kasi'e ñamanaa'ñe mūsanukona? Ija'che kuamū: Pāi vū'e cho'ona vū'ña tuu re'ojatuure ku'eju paniasome.

Ku'eju te'etuupū jñaaani cuheasome repana.

Cuheju jo'kaasome repatuupū.

Chekūnata'ni na'a rua masinajeju rani repatuupū mini kuā sa

repana vū'e chakavūna nūkoasome,

repana vū'epi na'a rua jūjaa'ku chini.

¹¹ Diopi cho'okaiūna jā'aja'ñe cho'orena ña cuasa Repauni pojojū i'kame chukūna, chiimū Dios chū'o tocha jo'kasi'e —chinasomū repau.

¹² Jesupi jā'aja'ñe i'kaūna asa judío phairipāi chū'ūnana'me judíopāi che'chonana'me judío aina asamasi, "Íku Jesús ūcuau cuasaku kūacheji maini cu'ache cutumū", chiiju pe'ruasome. Pe'ruju repau'te chēañu chiinata'ni pāire

chekunani vajuchuju repau'te jo'ka sanisoasome repana.

Jesús pãi chũ'unare kuri ro'iche'te i'kasi'ere kuamũ

(Mt 22.15-22; Lc 20.20-26)

¹³ Ũcuarũmũ judiõpãi chũ'unapi fariseopãina'me Herode'te chiinare te'enare soni ija'che i'kaasome:

—Jesús pa'ichejana sani repau'te chũ'o rũa sãniasajũ'ũ. Jã'aja'ñe sẽejuna repau tĩĩne i'kato asa repau i'kasi'e maire chũ'unani kũaũ. Maipi kuato chekurũmũ repau'te chẽañe chũ'ujanaa'me repana —chiniasome. ¹⁴ Chini saõuna sani Jesure ija'che i'kaasome repana:

—Masiũ, chũ'o ũcuarepare cutukũ'mũ mũ'ũ. Pãipi asa chẽa re'õja'che paapũ chini Dios chũ'ũñe ũcuarepare che'chokũ'mũ mũ'ũ. Jã'a masime chũkũna. Mũ'ũ che'choche'te chekunapi asa cu'ache i'katojẽ'e kũkũ cuasoma'ñe ũcua che'chokũ pa'ikũ'mũ mũ'ũ. Jã'ajekũna mũ'ũni chũ'o sãniasañu chiime chũkũna, mũ'ũ cuasakũ i'kache'te asa masiũ chini. Romapãi chũ'ũkũji Césapi chũkũna pa'iche ro'ire sẽeto, ¿ro'ijanaa'ñe chũkũna repau'te? ¿Ro'imanejanaa'ñe? —chiniasome repana.

¹⁵ Jã'ata'ni Jesús repana cu'ache cho'oũ chiche'te masikũ ija'che i'kaasomũ repanare:

—Chũ'ũni cacũ'oũ chini jã'aja'ñe sẽeme mũsanũkõna. Kurire'reva chũ'ũre rajũ'ũ; ñara —chiniasomũ repau. ¹⁶ Chikũna repau'te kurire'reva miiyani ra ñoasome repana. Ñõjuna Jesús ija'che i'kaasomũ repanare:

—Ikũ kurire'reva pa'ikũ kuechusi'kũ, ¿keeja'ia'u? Ũcuachi'a, ¿nee mamipi pa'ikũ ire'reva? —chinasomũ.

Chikũna i'kaasome repana.

—Maire chũ'ukũ César chiana'me repau mami pa'imũ jã'are'reva —chinasome repana.

¹⁷ Chitena Jesús i'kaasomũ repanare.

—Jã'a pa'ito pa'iche ro'ire repauji kuri ro'iche chũ'uto ro'ijũ'u repau'te. Dios chũ'u jo'kasi'e ũcuachi'a cho'oju pa'ijũ'u —chinasomũ repau. Jã'aja'ñe i'kaũna asa kũkasome repana.

Jũ'isina vajũraiche'te Jesure sãniasasi'ere kũamũ

(Mt 22.23-33; Lc 20.27-40)

¹⁸ Ũcuarũmũ saduceopãi Jesuni ñaũu chini saniasome. “Pãi jũ'isina jo'e vajũraimanejanaa'me”, chiijũ cuasanajẽũ Jesure ija'che sãniasome repana:

¹⁹ —Masiũ, Diopi chũ'ũna Moisés aperũmũ tocha jo'kasi'e ija'che chiimũ: Pãiu romio'te vejasi'kũpi, chuta'a chũi peokũji jo'ka jũnisõru repau cho'jeũji veja paa'kũ majaa'chũ paasi'kore.

Repaoni veja chũire paakũ ija'che cuasakũ paaũ: “Chũ'u a'chũ jũnisõsiva'u chũijanaa'me ina chũ'u chũi”, chiaũ,

chiimũ repau tocha jo'kasi'e. ²⁰ Jã'ajekũna chũ'o kũaũu chiime chũkũna mũ'ũre. Pãiu charo cakũ cho'jẽchũi mũmũpãichi'a seirepanare paaasomũ. Repau charo cakũ romio'te veja paakũ chuta'a chũi peokũji jo'ka jũnisoasomũ.

²¹ Jo'ka jũnisõũna cho'jeũ repau majaa'chũ

rãjo pa'isi'koni veja paaku ũcuaja'che chuta'a chĩ peokũji jo'ka jũnisoasomu. Jũnisõna na'a cho'je cakũ ũcuate'eo'te veja ũcuaja'che chĩ peokũji jũnisoasomu. ²² Jã'aja'ñechi'a sieterepana ũcuanũko ũcuate'eo'te vejajũ chĩ peonachi'a jo'ka jũnisoasome repaña. Repaña peore jũnisosirũmu romio ũcuaja'che jũnisoasomo. ²³ Jã'ajekũna pãi jũnisosina ũcuanũko jo'e vajũraisirũmu, ¿kaupi repao'te jo'e paaja'u, sieterepana veja paacojñosi'kore? —chinasome repaña.

²⁴ Chitena Jesús i'kaasomu repanare.

—Tĩĩne cuasame mũsanũkõna. Dios chũ'o aperũmu tocha jo'kasi'ejẽ'e vesũju jũ'isinare Dios vasomasichejẽ'e vesũme mũsanũkõna. ²⁵ Pãi ũcuanũko jo'e vajũraisirũmu mũmũpãina'me romi jo'e vejamanejanaa'me, Diore ja'me pa'ina ángeles pa'icheja'che pa'inajejũ. ²⁶⁻²⁷ ¿Diopi chũ'ũna Moisés tocha jo'kasi'e jũ'isina vajũraiche kũache ñamanaa'ñe mũsanũkõna? Aperũmu Moisés sũkira'ñũru uutoa toa kueñe nũkakũ ñaku paniasomu. Ñaku nũkakũna ũcuatoa sa'navũji Diopi i'kakũna asaku tocha jo'kaasomu repau Moisés.

“Chũ'u Dios, mũsanũkõna aipãi icheja pa'irũmu chũ're cuasasinare paaku'mũ chũ'u Abrahamre, Isaare, Jacobre”, chiisi'kũa'mũ Dios,

chiimũ repau tocha jo'kasi'e. Diopi ñato pãi jũnisõsinajẽ'e vajũme, repaña rekoñoãpi vajũkũna. Jã'a jachajũ cuasama'ñe rũa tĩĩne cuasame mũsanũkõna —chinasomu Jesús repanare saduceopãi.

*Dios pãi na'a rũa chũ'ũñe'te kũamũ Jesús
(Mt 22.34-40)*

²⁸ Ũcuarũmũ judíopãi che'chokũ rani Jesure saduceopãi ke'resi'e asaasomũ. Jesupi rũa masi i'kakũna asa ija'che sēniasaasomũ repaũ:

—Dios maire chũ'ũ jo'kasi'e, ¿jeea'che Repaũ maire na'a rũa cho'ojũ'ũ chiiche? —chiniasomũ.

²⁹ Chikũna Jesús ija'che i'kaasomũ:

—Dios maire ija'chere i'kakũ na'a rũa chũ'ũmũ:

Asarepajũ'ũ, Israelpãi.

Chũ'ũ musanũkonare Paakũ ũcuate'eu'mũ.

³⁰ Jã'ajekũna pãi musanũkonare ũcuauũkore

Paakũ'te chũ'ũre

musanũkona aũna'me rekoñoõna'me kókana'me cuasache peore jã'api rũa cuasajũ pa'ijũ'ũ.

Musanũkona meñe oicheja'che chekũnare oijũ pa'ijũ'ũ,

chiiũ chũ'ũmũ Repaũ. Dios jã'aja'ñe chũ'ũ jo'kakũ maire, “Jã'are cho'ojũ pa'ijũ'ũ”, chiiũ

na'a rũa chũ'ũmũ. ³¹ Cheke ũcuaja'chea'me, Repaũ chũ'ũrepache. Ija'che chiimũ:

Musanũkona meñe oicheja'che chekũnare oijũ pa'ijũ'ũ,

chiimũ Dios. Jã'aja'ñe, “Cho'ojũ pa'ijũ'ũ”, chiiũ na'a rũa chũ'ũmũ Dios maire. Chekejẽ'e na'a rũa chũ'ũma'mũ Repaũ —chiniasomũ Jesús repaũ'te.

³² Chikũna judíopãi che'chokũ i'kaasomũ repaũ'te.

—Masiũ, ũcuarepaa'me jã'a, mũ'ũ i'kache. Dios ũcuate'eu'mũ. Chekũ maire paakũjẽ'e peomũ. ³³ Mai judíopãi Diore pojøjũ

cu'amajñaruã Repaũni ïsijũ uosome. Jã'aja'ñe

cho'ojuna pojocosomu Repau maire. Jã'ata'ni maipi Repauni rekoñoõpi rua masi cuasaju mai meñe oicheja'che chekúnare oiju pa'ito na'a rua pojocosomu Dios maire —chiniasomu repau.

³⁴ Jã'aja'ñe i'kauna asa Jesús, “Ikũ masi i'kasi'kua'mũ”, chiiũ cuasa ija'che i'kaasomu repau'te:

—Jã'aja'ñe cuasakujeku Dios chũ'ũñe asa chẽari'ramu mũ'u —chiniasomu repau repau'te.

Reparũmũ pãi Jesure chũ'o jo'e sãevajũchũasome.

¿Nee chũ'a'ũ pãi ũcuanũkore chũ'ũa'kũ chini Dios Raosi'kũ?

(Mt 22.41-46; Lc 20.41-44)

³⁵ Ũcuarũmũ Jesús Dios vũ'ere pa'iu pãire che'chokũ ija'che i'kaasomu:

—Mai judiõpãi che'chona ija'che i'kame: “Aperũmũ pa'isi'kũ David Jojosi'kua'mũ Cristo”, chiime. ³⁶ Repau David, aperũmũ Dios Rekochoji kũakuna tocha jo'kasi'e ija'che chiimũ:

Dios chũ'ũre Paakũ'te ija'che i'kaasomu:

“Chũ'ũre kueñe ũjajũtu cakã'kona pũujũ'ũ.

Chũ'ũri cho'okaiuna mũ'ũre cuhesina ũcuanũko mũ'u chũ'ũñe cho'ojanaa'me”, chiniasomu.

Jã'aja'ñe tocha jo'kaasomu David.

³⁷ '¿Je'se pa'iuuna David, “Chũ'ũre Paakũ'mũ Cristo”, chiisi'eta'ni, “David Jojosi'kua'mũ Cristo”, chiiche mai judiõpãi che'chona? — chiniasomu Jesús repanare.

Reparũmũ pãi jainũko Jesús i'kache asa pojoasome.

Judíopāi che'chona cu'ache cho'oche'te kɯamɯ Jesús

(Mt 23.1-36; Lc 11.37-54; 20.45-47)

³⁸ Ūcuarɯmɯ Jesús pāire jo'e che'chokɯ ija'che i'kaasomɯ:

—Judíopāi che'chona pa'iche ña chēamanejũ'ɯ mɯsanɯkɯna. Kãña re'ojakãñapi ɯjacueñoã ju'ijɯ nɯka ku'ime repana, pāipi ña, “Diore rɯa cuasanaa'me jã'ana”, chiapɯ chini. Āu ĩsichejñare ku'ijɯna pāipi repanani ña chēa pojɯjɯ, “Peore masinajejɯ che'chonaa'me ina”, chiito rɯa pojɯnaa'me repana.

³⁹ Ūcuaja'che judíopāi chi'ivɯ'ena mɯa kakani masina ñu'isaivɯãre ñu'ineenaa'me repana. Ūcuaja'che pāipi repanani āu āuñu chini soito mɯa repanare soisi'kɯre kueñe ñu'ineenaa'me repana. ⁴⁰ Ūcuachi'a va'jeva'na paache jorejɯ tutesōnaa'me repana. Jã'aja'ñe cho'onata'ni pāipi ña, “Re'onaa'me jã'ana”, chiapɯ chini Diore sēni rɯa jeerɯmɯ sēejɯ pa'inaa'me repana. Jã'aja'ñe cho'onajejɯna Diopi chũ'ɯna rɯa cu'ache ti'jñeja'mɯ repanare —chiniasomɯ Jesús.

Va'jeva'o chɯova'o pa'iva'o Diore kuri ĩsisi'ere kɯamɯ

(Lc 21.1-4)

⁴¹ Ūcuarɯmɯ Jesús Dios vɯ'ena kaka cãjovɯ kuri mañavɯ nɯkacheja kueñe pɯɯ ñu'iu ñato Dioni ĩsijɯ pāi jainɯko kuri mañajɯ paniasome. Ūcuachi'a kurina jainɯko kuri rɯa mañaasome.

⁴² Ūcuarɯmɯ va'jeva'o chɯova'o pa'iva'o ũcuaja'che te'eka'chapare'reruãchi'a ka'charɯ

pa'ire'reruãre mañaasomo. ⁴³⁻⁴⁴ Mañaona ña Jesús repau neenare soni rao i'kaasomu.

—Ina kurinata'ni repana koojuna cajejaisi'ere ïsisinaa'me. Iva'ota'ni repao ãu koo ãio pasa chisire'reruãre Dioni pojoko peore ïsisõsi'koa'mo. Kurina ïsisi'e ña pojomu Dios. Jã'ata'ni iva'o ïsisi'e ña na'a rua pojomu Dios. Ūcuarepaa'me jã'a —chiniasomu Jesús.

13

*Dios vu'e ñañosojachere kumatũ Jesús
(Mt 24.1-2; Lc 21.5-6)*

¹ Ūcuarumu Jesús Dios vu'e pa'isi'kupĩ etauna repau neena te'eũ repau'te i'kaasomu.

—¡Ñaku, Masiu! Catapuã rua re'ojapuãpi cho'osivũ'ñaamẽ ivũ'ña —chiniasomu.

² Chikuna Jesús i'kaasomu.

—Musanukona ivũ'ña peore ñaju pa'ime, “Re'oja'imũ”, chini. Jã'ata'ni na'a pa'isirumu, catapuã te'epujẽ'e chekupuna'me su'ima'ñe peore ñañosõjanaa'me pãĩ ivũ'ña —chiniasomu Jesús repau'te.

*Cheja si'apĩ'rarumu cho'ojachere kumatũ
(Mt 24.3-28; Lc 17.22-24; Lc 21.7-24)*

³ Jã'aja'ñe i'kacuha Jesús repau neenana'me Olivo aikũti Dios vu'e ti'jñeñe cakũtina mũni puũ ñuniasome. Puũ ñu'iju Pedro, Santiago, Juan, Andrena'me repau'te Jesure te'eũ'te chu'ore sãniasome.

⁴ —Mu'u kuasi'e, ivũ'ña ñañosõjañe, ¿jeerumu cho'ojachea'che? Reparumu tĩ'añe, ¿je'se masijanaa'ñe chukuna? —chiniasome repana.

5 Chitena Jesús i'kaasomũ.

—Ñarepajũ pa'ijũ jorena i'kache asa cuasama'ñe pa'ijũ'ũ musanũkona. ⁶ Pãi jainũko te'enachi'a ku'ijũ jorejũ chũ'ũni roijũ, “Dios Raosi'kua'mũ chũ'ũ. Cristoa'mũ”, chijjanaa'me. Jã'aja'ñe i'kajũ jorejũ pãi jainũkore cacũ'ojanaa'me repaña.

⁷ Ñcuachi'a si'achejña pãi vaiche asani kukũmanejũ'ũ musanũkona. Jã'aja'ñe pa'ija'mũ cheja si'apirarũmũ. Jã'ata'ni cheja chuta'a si'amaneja'mũ. ⁸ Pãi ñcuate'echeja pa'ina chekũchejña pa'inani sani vanisõjanaa'me. Ñcuaja'che cheja si'achejñarũã rũa pi'ruja'mũ. Ñcuaja'che rũarepa asukũ ãupi aineemaũna si'achejñarũã ãucuhana jũnisõjanaa'me pãi. Jã'ata'ni peore jã'a na'a rũa cu'ache cho'orũmũpi ñ'apirakũ cho'оче'me.

⁹ Ñarepajũ pa'ijũ'ũ. Reparũmũ pãi musanũkonare chũ'ũni cuasajũna chẽa judiõpãi chũ'ũna pa'ivũ'ena sa jo'ka, repañapi su'isueche'te chũ'ũrena judiõpãi chi'ivũ'e cuaa su'isuejanaa'me. Chekũrũmũ pãi musanũkonare chũ'ũni cuasajũna chẽa pãi chũ'ũna pa'ivũ'ñana sa jo'kajanaa'me, musanũkonare cu'ache cho'оче'te chũ'ũajũ chini. Jã'aja'ñe cho'ojũna repañare pãi chũ'ũnare chũ'ũ pa'iche'te kua asojanaa'me musanũkona. ¹⁰ Dios chũ'o re'oja'che chũ'ũre cuasanapi ku'ijũ chũ'vajanaa'me, pãipi si'achejña pa'ina asa chẽaa'jũ chini. Jã'aja'ñe cho'o pi'nisirũmũna icheja cheja si'asõja'mũ. ¹¹ Ñcuachi'a reparũmũ pãipi

musanukonani chëa pãi chũ'una pa'ivũ'ena sa jo'karu, “¿Je'se sãĩñe i'kaja'che chũ'u?”, chiiju cuasamanejũ'u. Musanukonare sãĩñe i'kache tĩ'arũmu musanukona i'kajache chũ'o Diopi rekoñoãna kuaja'mu. Musanukona te'ena cuasaju i'kama'ñe mai Ja'ku Dios Rekochoji cho'okaiuna masi i'kajanaa'me musanukona. ¹² Reparũmu pãi repaña cho'jechii chũ'uni cuasajuna chëa sa, “Vanisõjũ'u inare”, chiiju jo'kajanaa'me. Ũcuaja'che chekuna repaña majaa'chũpãipi chũ'uni cuasajuna cu'ache cho'ojanaa'me. Pũka'kupãi ũcuachi'a repaña mamachĩipi chũ'uni cuasajuna chëa sa, “Inare vanisõjũ'u”, chiiju jo'kajanaa'me. Ũcuaja'che chekuna repaña pũka'kupãipi chũ'uni cuasajuna ũcuaja'che cu'ache cho'ojanaa'me. ¹³ Pãi jainũko musanukonare chũ'uni cuasajuna ruu cuhejanaa'me. Jã'ata'ni musanukonapi chũ'ure cuasache'te ũhasõma'ñe jũnisõrũmujatũ'ka masi cuasaju pani Dios pa'ichejare ai sani pa'ijanaa'me.

¹⁴ 'Dios chũ'o aperũmu kuasi'ku Daniel tocha jo'kasi'e ija'che chiimũ:

Na'a pa'isirũmu pãi Dios cuheche'te rupũ tũosi'kũni Dios vũ'ena sa nũko,

“Dioa'mu iku. Pojojũ'u ikure”, chiijanaa'me, chiimũ. Repa tochasi'ere ñani masijanaa'me musanukona. Pãipi jã'aja'ñe cho'ojuna ñani Judea cheja pa'ina aikũjñana vũ'vũ katisõa'ju. ¹⁵ Pãi ũcuauana repaña vũ'ña ve'koroãre pani cu'amajñaruãre miñu chini kakama'ñe teana vũ'vusõa'ju. ¹⁶ Ũcuaja'che

pāi chiño saisina pani repana vu'ña paache'te cu'amajñaruãre miñu chini co'ima'ñe teana vu'vusōa'ju. ¹⁷ Reparumũ romiva'nare chĩi sũ'iva'nana'me oje chũsava'nare ruã vesache cu'ache pa'ija'mũ. ¹⁸ Dioni ruã sēeju pa'ijũ'ũ, reparumũpi okorumũna tĩ'ama'nea'ku. ¹⁹ Reparumũ tĩ'aru mamarumũpi irumũjatũ'ka pāi jmamakarũjē'e ñama'ñepi cu'a ruã cu'acheji pa'ija'mũ. Ũcuachi'a reparumũ cho'osi'e cu'a jo'e ti'jñemaneja'mũ. ²⁰ Repa cu'ache pa'irumũre Diopi ũsemaũna na'a jeerumũ cu'ache pa'ito pāi te'eujē'e jujama'ñe cho'osōra'ame. Jã'ata'ni Diopi Repaũ chēa paanani oiũ ũsekũna cu'a ruã jeerumũ pa'imaneja'mũ.

²¹ 'Reparumũ pāi mũsanũkonare ija'che i'kajanaa'me: "Rani ñajũ'ũ. Pāi ũcuanũkore chũ'ua'ku chini Dios Raosi'ku ichejare pa'imũ." Jã'apãani, "Sani ñajũ'ũ. Dios Raosi'ku jeechejare pa'imũ", chijjanaa'me. Pāipi jã'aja'ñe i'kato asa jachajũ'ũ mũsanũkona. ²² Reparumũ pāi te'enachi'a ku'iju joreju, "Dios Raosi'kuã'mũ chũ'ũ. Cristoa'mũ", chijjanaa'me. Chekunapi, "Dios chũ'o kuanaa'me chũkũna", chijjanaa'me. Jã'aja'ñe joreju i'kaju Diochi'a cho'omasicheja'chere cho'o ñojanaa'me repana, Dios chēa paanapi ña Repaũ'te cuasache'te jo'kasō ũcuanani jovo repana chũ'ũñe'te cho'oju paapũ chini. ²³ Mũsanũkonare repana cho'ojachere masia'ju chini irumũna kuamũ chũ'ũ. Jã'ajekũna ñarepaju pa'ijũ'ũ mũsanũkona —chiniasomũ Jesús repanare.

Pãire ja'me paam chini Dios Raosi'ku jo'e

*raijachere kuamũ**(Mt 24.29-36, 42-44; Lc 21.25-36)*²⁴ Ūcuarũmũ Jesús jo'e i'kaasomũ.

—Repa cu'ache cho'o pi'nisirũmũ ũsũũ miamaneja'mũ. Pãimiaũ ũcuaja'che miamaneja'mũ. ²⁵ Cũnaũmũ pa'ina ma'jñoko chejana tuã'tuasõjanaa'me.

Ūcuachi'a cũnaũmũ pa'imajñarũã ñũ'kueja'mũ.

²⁶ Reparũmũ chũ'u Dios Raosi'kũ peore Masiũji rũa re'oja'che ñoũ ko'sija'iu cũnaũmũpi pãĩ ũcuanũko ñaju'te pikona'me cajeja'mũ. ²⁷ Caje chũ'u neenare ángeleva'nare chũ'u saõuna sani chũ'u chẽa paanare cheja si'achejñarũã pa'inare rũa so'ñapi ra chi'ijanaa'me repaña.

²⁸ 'Chura higoñũ pa'iche'te cuasajũ'u. Higoñũ karũã ã'jikarũã carũni ja'o ma'mañe ñani, "Ësurũmũ tĩ'api'ramũ ie", chiime mũsanũkona.

²⁹ Ūcuaja'che chũ'u chura kuasi'epi tĩ'akũna ñani, "Jesús, Dios Raosi'kũ chejana jo'e cajepi'ramũ", chiijanaa'me mũsanũkona.

³⁰ Mũsanũkona jojosina chuta'a jũnisõmarũmũna chũ'u kuasi'e peore ti'jñeja'mũ. Ūcuarepaa'me jã'a.

³¹ Cũnaũmũna'me cheja si'asõja'mũ. Chũ'u chũ'u jo'kasi'eta'ni si'asõma'ñe ũcua pa'ija'mũ.

³² 'Pãĩ te'eujẽ'e masima'me chũ'u kuasi'e ti'jñejarũmũ. Cũnaũmũ pa'ina ángeles ũcuachi'a vesũme. Chũ'u Dios Mamakũ ũcuachi'a vesũmũ. Ja'kũchi'a masimũ jã'a.

³³ 'Chũ'u mũsanũkonare kuasi'e ti'jñejarũmũ vesũnajeju ñarepaju pa'iju chũ'uni cha'aju Dioni sẽeju pa'ijũ'u. ³⁴ Ija'chea'me: Chekurũmũ

pāiꝯ chekꝯchejana saipi'rakꝯ repau'te cho'oche cho'okainare soni rao vu'e kuirakaiche'te jo'kaasomꝯ. Ūcuanꝯkore si'acairo repana cho'ojache chũ'ꝯ jo'kaasomꝯ repau. Repa vu'e kakasa'aro pē'jekaikꝯ'te ija'che i'kaasomꝯ: “Chũ'ꝯ jo'e raijachere pē'jekꝯ cha'akꝯ pa'ijũ'ꝯ”, chiniasomꝯ. Chini jo'ka saniasomꝯ repau. ³⁵ Repau vu'e paakꝯ raijarꝯmꝯ repau neena vesucheja'che chũ'ꝯ mꝯsanꝯkonare Paakꝯ jo'e raijarꝯmꝯ vesume mꝯsanꝯkona. Vesunajeju ñarepaju pa'ijꝯ chũ'ꝯni cha'aju pa'ijũ'ꝯ. Chekꝯrꝯmꝯ na'itona chekꝯrꝯmꝯ ñamirepana chekꝯrꝯmꝯ kura chu'irꝯmꝯna chekꝯrꝯmꝯ ñatacuhatona raija'mꝯ chũ'ꝯ. ³⁶ Mꝯsanꝯkonapi chũ'ꝯ jo'e raijachere ña jñanomanēꝯ chini cha'aju pa'ijũ'ꝯ. Chekꝯrꝯmꝯ peosi'kupꝯ teana raija'mꝯ chũ'ꝯ. ³⁷ Chura chũ'ꝯ mꝯsanꝯkonare chũ'vasi'e pāi ūcuanꝯkore chũ'vamꝯ chũ'ꝯ. Chũ'ꝯ jo'e raijache cha'aju pa'ijũ'ꝯ —chiniasomꝯ Jesús repanare.

14

Jesuni chēaꝯu chini pāi te'ena cutusi'ere kꝯamꝯ

(Mt 26.1-5; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

¹ Ūcuarꝯmꝯ judíopāi pā saꝯmanesi'e āirꝯmꝯ, pascua tĩ'añe ka'chaumucujña karatona judío phairipāi chũ'ꝯnana'me judíopāi che'chona Jesuni vanisoche'te chũ'ꝯñu chini te'ena cutuasome. ² Jā'aja'ñe cho'oꝯu chiinata'ni ija'che i'kaasome repana:

—Pascuarꝯmꝯna	repau'te	chēaꝯe
chũ'ꝯmanēꝯ mai.	Jā'arꝯmꝯna	cho'oru

pāi si'achejña raisina jainuko asa pe'ruju cavajanaa'me —chiniasome repaña.

Romio Jesús sījopuna okoma'ña ro'vesi'ere kumū

(Mt 26.6-13; Jn 12.1-8)

³ Ūcuarumū Jesús Betania vū'ejoopo'te paniasomū, Simón asi ravū paakū chiicojñokū vū'ere. Pa'iu mesako'a űu'iu āu āitona romio mañatūopū alabastroji cho'ositūopū okoma'ña nardoma'ña rūa ro'isitūopū ra ūcuavū'ena kakaasomo. Kaka repatūopū jaopa'parū cachejapi chau Jesús sījopuna roasomo repao. ⁴ Jā'aja'ñe cho'oona ña ūcuavū'e pa'ina chekuna pe'ruju sāiñechi'a cutuasome.

—¿Je'se pa'iana iko jā'ara'ka rurepapū jañosoo? ⁵ Repara'kare īsisoni kuri trescientorepare're denariore're koorā'amo repao. Jā'ajanuko koo chuova'na pa'iva'nare īsirūja'chere cho'osomo repao —chiniasome repaña.

Pe'ruju repao'te rūa i'kaasome repaña. ⁶ Pe'ruju i'kajana asa Jesús i'kaasomū.

—Iko cho'oche ñaju ke'remanejū'ū mūsanukona. Repao chu'ure okoma'ña rosi'e re'oja'chere cho'osi'koa'mo iko. ⁷ Pāi chuova'na pa'iva'na mūsanukonana'me si'arumū pa'ijanaa'me. Jā'ajekuna repanare si'arumū re'oja'che cho'okaiju pa'ire'oja'mū mūsanukonare. Chu'uta'ni mūsanukonare si'arumū ja'me pa'imaneja'mū. Jā'ajekuna chu'ure si'arumū jā'aja'ñe cho'okaicu'aja'mū mūsanukonare. ⁸ Iko repao'te cho'ore'oche cho'oko chu'ure okoma'ña rosi'koa'mo. Iko

chũ'ure jũnisõ tãcojñopi'rakuni irumũ okomaña rosi'koa'mo, jũ'isinare cho'ocheja'che. 9 Cheja ũcuamachejña Dios chũ'o chũ'vachejña iko chũ'ure cho'osi'e ũcuaja'che kũajanaa'me, pãipi repao re'oja'che cho'osi'ere cavesuma'ñe cuasajũ paarũ chini. Ũcuarepaa'me jã'a — chiniasomũ Jesús.

Pãipi cu'ache cho'oa'jũ chini Judas chekũnare Jesure jo'kajachere kũamũ
(Mt 26.14-16; Lc 22.3-6)

10 Ũcuarumũ Jesús neenare, docerepanare ja'me pa'ikũji Judas Iscariote judío phairipãĩ chũ'una pa'ivũ'ena mũa i'kaasomũ.

—¿Je se cho'oni'te musanũkonare Jesure jo'kaja'che chũ'ũ? —chiniasomũ. 11 Jã'aja'ñe i'kakũna asa pojojũ,

—Mũ'ũpi jã'aja'ñe cho'oto kuri ro'ijanaa'me chũkũna —chiniasome repaña. Jã'aja'ñe i'karena, “Jau”, chini Jesús pa'ichejana sani pẽ'je ñakũ paniasomũ repaũ, Jesuni jo'kara chini.

Judíopãire Dios cho'okaisi'ere cuasajũ ãu ãiñe'te kũamũ
(Mt 26.17-29; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)

12 Ũcuarumũ judíopãĩ pã saũmanesi'e ãirumũ pascua charo cho'oumucusena Dios aperumũ cho'okaisi'e cuasajũ ovejachĩiva'ũni vaniso Diore ãsiumucusena Jesús neena ija'che sãniasaasome repaũ'te:

—¿Jeechejana mai pascuarumũ ãijañe ãu care'vajaijũ'ũ chiikũ mũ'ũ? —chiniasome.

13 Chitena Jesús repau neenare te'eka'chapanare saopi'rakũ ija'che i'kaasomũ repanare:

—Chura vũ'ejoopona sani tĩ'a pãiu'te churupũ oko pa'ipũ sakũni tijñajanaa'me mũsanũkona. Tijña ũcuauña'me saijũ'ũ. 14 Sani repau kakavũ'ena kakajũ'ũ. Kaka vũ'e paakũ'te sēniasajũ'ũ. “Masiũ mũ'ũni sani sēniasaa'jũ chini raomũ chũkũna'te. ‘¿Jeeruupũna chũ'ũ neenana'me pascuarũmũ kaka ãu ãija'ñe chũ'ũ?', chiisi'kũa'mũ Jesús”, chijjũ'ũ repau'te vũ'e paakũ'te. 15 Mũsanũkonapi sēeto umũ caruupũ'te ujaruupũ'te ñoja'mũ repau, masi care'vasiruupũ'te. Ñoũna ũcuaruupũna kaka mai pascuarũmũ ãija'ñe ãu care'vajũ'ũ — chiniasomũ Jesús repanare.

16 Chikũna vũ'ejoopo sani tĩ'ato Jesús i'kasi'e ũcuarepa paniasomũ. Jã'ajekũna pascuarũmũ ãija'ñe ãu care'vaasome repana.

17 Care'vasirũmũ na'icuhatona Jesús repau neena docerepanana'me repavũ'ena sani kakaasome. 18 Kaka mesako'are ñu'ijũ ãu ãirũmũna Jesús repau neenare ija'che i'kaasomũ:

—Maina'me ãu ãikũ te'eũ chũ'ũni cu'ache cho'oa'jũ chini chũ'ũre cuhenani jo'kaja'mũ. ũcuarepaa'me jã'a —chiniasomũ repau.

19 Jã'aja'ñe i'kaũna asa suma'ñe cuasajũ repau neena te'enachi'a repau'te ija'che sēniasome:

—¿Chũ'ũa'che mũ'ũre jã'aja'ñe jo'kajau? — chiniasome repana ũcuauũko.

20 Chitena Jesús i'kaasomũ.

—Chũ'ũre cu'ache cho'ojau, mũsanũkonare chũ'ũ neena docerepanare ja'me pa'ikũ'mũ.

Ūcuauji chũ'una'me ũcuate'ere'ava cunare'ava pãrũ chũ'semũ. ²¹ Chũ're Dios Raosi'kũre, Repau chũ'o aperũmũ tocha jo'kasi'e kũache ũcuarepa cu'ache ti'jñeja'mũ. Jã'ata'ni chũ'uni vanisõa'jũ chini jo'kasi'kũre na'a rũa cu'ache ti'jñeja'mũ. Repau aineemaneru na'a re'ora'amũ repau'te —chiniasomũ repau. ²² Chuta'a ãu ãiu ñu'ikũji Jesús pãrũ mini Dioni, “Re'orepamũ”, chini repau neenani tũ'se ïsikũ ija'che i'kaasomũ:

—Iru pãrũ chũ'ũ ca'nivũ'me. ãijũ'ũ — chiniasomũ repau.

²³ Chini conoro'rova mini Dioni, “Re'orepamũ”, chini ïsikũna koo ũkuasome repana ũcuanũko.

²⁴ Ūcuarũmũ Jesús repanare jo'e i'kaasomũ.

—Ie ũche cono chũ'ũ chiea'me. Mũsanũkona ũcuanũko ũkujũ'ũ iro'rova. Pãi ũcuanũkore cu'ache cho'oche'te jũni ro'ikasa chini chuenisõja'mũ chũ'ũ. Jã'aja'ñe cho'oche chũ'ũ chiepi menisõũna Dios mamare, “Ija'che cho'oũu”, chiisi'ere cho'ojachea'me. Jã'are cuasajũ chi'i ie ũche cono ũkujũ pa'ijũ'ũ.

²⁵ Jã'ata'ni mũsanũkonare ija'che i'kamũ chũ'ũ: Chũ'ũ pãi ũcuanũkore chũ'ũrũmũjatũ'ka ũche cono jo'e ũkumaneja'mũ chũ'ũ. Ūcuarepaa'me jã'a —chiniasomũ repau repanare.

Pedro, “Repau'te ñama'kũa'mũ chũ'ũ”, chii-jachere kũamũ Jesús

(Mt 26.30-35; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

²⁶ Ūcuarũmũ Jesús repau neenana'me Dioni pojojũ uja pi'ni Olivo aikũtina saniasome.

²⁷ Repacheja sani tĩ'a Jesús ija'che i'kaasomũ repanare:

—Iñami musanukona ũcuanuko chu'uni masi cuasamaru chu'uni cu'ache cho'ojuna vajuchuju jo'ka sanisōjanaa'me. Dios chu'o aperumu tocha jo'kasi'e ija'che kamu:

Ovejawa'na repanare kuirakuni vanisōrena vajuchuju te'enachi'a vu'vusōjanaa'me, chiimu. ²⁸ Jã'ata'ni chu'u jũni vajurani Galilea chejana musanukonare charo saija'mu — chiniasomu repau repanare.

²⁹ Chikuna Pedro i'kaasomu repau'te.

—Chekuna ũcuanuko mu'ure jo'kasoto chu'utani mu'ure jmamakarujẽ'e jo'kamaneja'mu — chiniasomu.

³⁰ Chikuna Jesús i'kaasomu repau'te.

—Iñami chuta'a kura ka'chañoõ chu'ima'tona choteñoõ, “Jesure ñama'kua'mu chu'u”, chi-ija'mu mu'u. Ũcuarepaa'me jã'a — chiniasomu.

³¹ Chikuna Pedro jo'e ija'che ruã i'kaasomu:

—Pãipi chu'uni vanisõñu chiitojẽ'e, “Jesure ñama'kua'mu chu'u”, chiima'ñe mu'una'me chuenisōja'mu chu'u — chiniasomu repau.

Chikuna asa chekuna Jesús neena ũcuanuko ũcuaja'che i'kaasome.

Getsemaní chiichejare pa'iu Jesús Dioni sēesi'ere kamu

(Mt 26.36-46; Lc 22.39-46)

³² Ũcuarumu Jesús repau neenana'me Getsemaní chiichejana sani tã'a ija'che i'kaasomu repanare:

—Ichejare ñu'iju cha'ajũ'u musanukona, chu'u sani Ja'kure sēni pi'niñetu'ka — chiniasomu repau.

33 Chini repanare jo'ka Pedro'mu Juan'mu Santiago'mu sa, suma'ne cuasa oniasomu repau.
 34 Jã'aja'ne oiũ repau neenare ija'che i'kaasomu repau:

—Chura rekocho jũ'iaache rua suma'mu chu'ure. Musanukona ichejana canuka kãima'ne chu'una'me pa'ijũ'u —chiniasomu.

35 Chini te'eu jmacheneru sani ro're ñu'iu me'ne sime chejana chia tĩ'iu Dioni sēniasomu repau, cu'ache ũseuato ũsekaaũ chini. 36 Ija'che Diore sēniasomu repau:

—Ja'ku, mu'u si'ache cho'omasiku'mu. Mu'ure ũseuato pãi chu'ure cu'ache cho'opi'rache ũsekaijũ'u. Jã'ata'ni chu'u chiicheta'ni cho'omanejũ'u. Ūseuama'to mu'ure uache cho'ojũ'u —chiniasomu.

37 Jã'aja'ne i'kacuha vuni, repau neena pa'ichejana co'i ñato kãni ũhiju paniasome repa. Kãnisorena Pedroni i'kaasomu repau.

—Simón, ¿kãiku mu'u? ¿Te'ehorajẽ'e kãima'ne pa'icu'au mu'ure? 38 Rekoñoã re'oja'che cho'oñu chiime musanukona; jã'ata'ni re'oja'che cho'ovesume. Jã'ajekuna kãima'ne Dioni sēeju pa'ijũ'u, Ūcuauji cho'okaiuna cu'ache cho'omaneñu chini —chiniasomu Jesús repau'te.

39 Chini Jesús jo'e sani Puka'kure repau aperumu i'kasi'ere ũcuate'ere sēniasomu.

40 Sēnicuha repau neenare jo'e kãni ũhiju pa'inani rani ñaasomu repau. Repanare uokucajejani repa ñakocaã ñañejẽ'e cu'ache ta'piasomu repanare. Repau vno i'kato vajuchuju repau'te sãine i'kavesuasome.

⁴¹ Repanare jo'ka Puka'kure sēsa chini saisi'kupi jo'e co'i repanare i'kaasomꞤ repau.

—¿Chuta'a vūima'ñe kãñe ina? Re'omꞤ. Chũ're Dios Raosi'kure, pãi chēa cu'ache cho'onare jo'karꞤmꞤ tĩ'acuhamꞤ. ⁴² ¡Juna, vūijũ'ũ; sañu! Chũ'uni cu'ache cho'oa'jũ chini chekũnare jo'kajau ranicuhamꞤ —chiniasomꞤ Jesús repanare.

Jesure pãi chēasi'ere kũamꞤ

(Mt 26.47-56; Lc 22.47-53; Jn 18.1-11)

⁴³ Jesús chuta'a i'katona Judas Jesús neenare docerepanare ja'me pa'ikũji, pãi jainũkore pãi vaiva'jñana'me vãsoñoã cãjinani rakũ charo ranciasomꞤ. Judío phairipãi chũ'ũnana'me judíopãi che'chonana'me judío ainapi chũ'ũrena ranciasome repana. ⁴⁴ Jesure jo'kajau Judas aperꞤmꞤ repanare pãi ija'che i'kaasomꞤ: “Mũsanũkonapi Jesuni masia'jũ chini, repau pa'ichejana sani tĩ'a chũsu pojoja'mꞤ chũ'ũ repau'te. Chũ'ũ jã'aja'ñe cho'okũni chēa sajũ'ũ”, chiniasomꞤ. ⁴⁵ Jã'aja'ñe i'kasi'kũjekũ Judas, Jesús pa'ichejana sani tĩ'a,

—¿Pa'iku, Masiũ? —chiniasomꞤ. Chini repau'te chũsu pojoasomꞤ. ⁴⁶ Jã'aja'ñe chũsukũ i'kakũna chekũna Jesure chēaasome.

⁴⁷ Jã'aja'ñe cho'ojũna ña Jesure kueñe nukakũji va'ti ruta phairi aire cho'oche cho'okaikũ'te cãjoro tẽo vatoasomꞤ. ⁴⁸ Tẽoũna Jesús i'kaasomꞤ.

—¿Je'se pa'iana mũsanũkona chũ're ñaaũ'te cho'ocheja'che va'jñana'me vãsoñoã cãjijũ chēañu chini raiche? ⁴⁹ Si'aumucujña Dios vũ'e mũa mũsanũkonana'me pa'iu pãire che'chokũ

pa'isi'kua'mu chu'u. Jã'ata'ni musanukona chu'ure chēamanesinaa'me. Diopi kuauna pãi chu'ure musanukona chēajañe aperumu tocha jo'kaasome. Repana tocha jo'kasi'e kuache ũcuare cho'ome musanukona chu'ure —chinasomũ Jesús repanare.

⁵⁰ Chikuna repau neena ũcuauko vajuchuju repau'te te'eu'te jo'ka vu'vusosome.

Põsuu vajuchuku vu'vusosi'ere kuamu

⁵¹ Ũcuarumu Jesuni sajuna põsuu repana cho'jepi saniasomũ sábanakãa ca'nesi'ku. Ja'me saiuna Jesure chēasinapi repau'te põsuu'te ũcuaja'che chēaasome. ⁵² Chēarena repau ca'nesi'kãare jose ũha, kãa peova'u vu'vusosomũ repau.

Pãi chũ'una Jesure chu'o sēniasasi'ere kuamu
(Mt 26.57-68; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)

⁵³ Repana Jesure chēasina phairi ai pa'ivu'ena saasome repau'te, judío phairipãi chũ'unana'me judíopãi ainana'me judíopãi che'chona chi'i pa'ivu'ena. ⁵⁴ Jã'a cho'oto Pedro so'opi ñaku cho'jepi phairi ai vu'e sa'navu pa'iraripujatu'ka tuhaasomũ. Tuha susukuna repavu'e p'ejena sōtaopãi ñu'ichejana puu, toare ja'me kũniasomũ repau.

⁵⁵ Repavu'e chi'i pa'ina judío phairipãi chũ'unana'me judío pãi chũ'una ũcuauko jorenani ku'e raa'ju chini chekunani chũ'uasome, “Jesús cu'ache cho'osi'kua'mu”, chiiju jorerena repauni vanisoche'te chũ'uñu chini. Ku'e jñaa rarena jorena jainako

raisinata'ni Jesure vanisoche chuta'a
 chũ'ucu'aasomũ. ⁵⁶ Pãi jainũko repau
 pa'iche'te kuajũ joreasome. Jã'ata'ni ũcuate'e
 kuamaneasome repana. ⁵⁷ Reparũmu repana
 te'ena vũni Jesús pa'iche'te jorejũ ija'che
 kuaasome:

⁵⁸ —Ikũ Jesús ija'che i'kasi'kua'mũ: “Chu'upi
 ivũ'ere Dios vũ'e pãi cho'osivũ'ere ñañosõja'mũ.
 Ñañosõ choteumucujña chekuvũ'e pãi
 cho'omavũ'ere jo'e cho'o pi'nija'mũ chu'ũ”,
 chiisi'kua'mũ —chinasome repana.

⁵⁹ Jã'aja'ñe kuanata'ni ũcuate'e
 kuamaneasome repana. ⁶⁰ Jã'aja'ñe kuarena
 asa phairi ai vũni repana pãi chenevũ'te nukaku
 Jesure ija'che sēniasaasomũ:

—¿Je'se chiiku mũ'ũ? Ina mũ'ũre i'kasi'e,
 ¿jã'aja'ñe i'kau mũ'ũ? —chinasomũ.

⁶¹ Jã'ata'ni Jesús i'kama'ñe jũvoasomũ.
 I'kamaũna phairi ai jo'e sēniasomũ.

—¿Pãi ũcuanũkore chũ'ua'ku chini Dios
 Raosi'kua'ũ mũ'ũ? ¿Dios mai Cuasaku
 Mamaku'ũ mũ'ũ? —chinasomũ.

⁶² Chikũna Jesús i'kaasomũ repau'te.

—Ūcuau'mũ chu'ũ. Mũsanũkona chu'ũre
 Dios Raosi'kũre Ja'ku peore Cho'omasiiũ vjajũtu
 cakã'kore kueñe ñu'ikũji cũnaũmũpi pikona'me
 cajekũna ñajanaa'me —chinasomũ.

⁶³ Jã'aja'ñe i'kaũna asa pe'rukũ phairi ai repau
 ju'ikãña meñe rueni che'rekũ chekũnani ija'che
 i'kaasomũ:

—Ikũ cu'ache cho'osi'e kũanare chekũnare chi-
 ima'me mai. ⁶⁴ Dios rũa cuheche'te i'kasi'kua'mũ

ikũ. Musanũkona ikũ cu'ache i'kasi'e asasina, ¿je'se cuasache? —chinasomũ.

Chikũna repaña ũcuanũko ũcuate'e cuasajũ,
—Cu'ache cho'okũ'te vanisoche pa'imũ —
chinasome.

⁶⁵ Chitena chekũna repaũni coore tutuasome.
Ũcuachi'a repaũ ñakocaã kãase'rechoji quẽo
ta'pi repaũ'te vaijũ i'kaasome repaña.

—¿Cuasa i'kajũ'u! ¿Neepi mu'ũre vate? —
chinasome.

Ũcuachi'a repavũ'e pẽ'jekaina sũtaopã
repaũ'te chiana charaasome.

*Pedro, “Jesure ñama'kũa'mũ chũ'u”, chiisi'ere
kũamũ*

(Mt 26.69-75; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-29)

⁶⁶⁻⁶⁷ Jã'a cho'oto Pedro repavũ'e ve'se
cararipũ'te pa'iu toa kũhitona romichĩio
judío phairipãi chũ'ũku'te cho'ochẽ cho'okaiko
repaũ'te ñako i'kaasomo.

—Mu'ũ ũcuaja'che Nazaret vũ'ejoopo cakũre
Jesure ja'me ku'isi'kũa'mũ —chinasomo.

⁶⁸ Jã'ata'ni Pedro ija'che i'kakũ jachaasomũ:

—Jesure ñama'kũa'mũ chũ'u. Mu'ũ i'kache
vesumũ chũ'u —chinasomũ.

Jã'aja'ñe i'kacuha repavũ'e kakasa'arojatu'ka
etaũna kura chuniasomũ. ⁶⁹ Ũcuarũmũ
romichĩio aperũmũ repaũ'te i'kasi'ko jo'e ña
chekũnare ija'che i'kaasomo:

—Jesús neenare ja'me pa'isi'kũa'mũ ikũ —
chinasomo.

⁷⁰ Chikona Pedro jo'e jachaasomũ. Na'a pa'iana
ũcuacheja pa'ina Pedro'te jo'e i'kaasome.

—Mũ'ũ ãcuaja'che Galilea cheja pa'ikũjekũ chekũrũmũ Jesũs neenare ja'me pa'isi'kũcosomũ —chiniasome repaña.

⁷¹ Chitena Pedro Dioni roiũ,

—Chũ'ũpi chũ'o ãcuarepare i'kama'to Diopi cu'ache cho'oa'kũ chũ'ũre —chini ija'che i'kaasomũ:— Mũsanũkona i'kakũ'te Jesure ñama'kũa'mũ chũ'ũ —chiniasomũ.

⁷² Repaũ jã'aja'ñe i'katona kura jo'e chuniasomũ. Chu'ũna Pedro, repaũ'te Jesũs i'kasi'ere cuasaasomũ, “Chuta'a kura ka'chañoã chu'ima'tona choteñoã, 'Jesure ñama'kũa'mũ chũ'ũ', chiija'mũ mũ'ũ”, chiisi'ere. Jã'are cuasa Pedro rũa oiche oniasomũ.

15

Pilato ti'jñeñe Jesure nũko chũ'o sãesi'ere kũamũ

(Mt 27.1-2, 11-14; Lc 23.1-5; Jn 18.28-38)

¹ Ñcuarũmũ apeñatato judío phairipãi chũ'ũnana'me judío aina, pãi chũ'ũna, judiõpãi che'chona, chekũna pãi chũ'ũna ãcuauũko chi'i Jesure cho'ojachere cutuasome. Cutu pi'ni repaũ'te vëe pãi chũ'ũkũ Pilatoni sa jo'kaasome repaña. ² Sa jo'karena Pilato Jesure ija'che sãniasaasomũ:

—¿Judio'pãi ãcuauũkore chũ'ũkũ'ũ mũ'ũ? — chiniasomũ.

Chikũna,

—Jũjũ, ãcuauũ'mũ chũ'ũ —chiniasomũ Jesũs repaũ'te.

³ Reparũmũ judío phairipãi chũ'ũna,

—Rua si'ache cu'ache cho'okũ'mũ iku — chiniasome. ⁴ Jã'aja'ñe i'kajuna asa Pilato jo'e Jesure sēniasomũ.

—Ina mũ'ure, “Rua si'ache cu'ache cho'okũ'mũ iku”, chiime. Asakũta'ni, ¿i'kama'kũ mũ'u? — chiniasomũ repaũ.

⁵ Jã'ata'ni Jesús jmamakarũjẽ'e i'kamaneasomũ. I'kamaũna Pilato, “¿Keeja'iu'u iku?”, chiiũ cuasaasomũ.

*Pãi Jesure vanisoche chũ'usi'ere kũamũ
(Mt 27.15-31; Lc 23.13-25; Jn 18.38-19.16)*

⁶ Pilato ãsurũmũ pa'iche pascuarũmũ tĩ'ato chẽacojñosi'kũre te'eũ'te etoasomũ, pãi etojũ'u chiikũni. ⁷ Ũcuarũmũ Barrabás pãi chẽavũ'ere paniasomũ, repaũna'me cu'ache cho'osina ũcuachi'a. Aperũmũ repaũ Barrabás ũcuanana'me repanare chũ'ũnani cuhejũ etoũu chini cavajũ chekũni vanisoasome. ⁸ Ũcuarũmũ pãi Pilato vũ'ena sani repaũ'te ija'che i'kaasome:

—Mũ'u ãsurũmũ pa'iche chẽacojñosi'kũre etokũjekũ te'eũ'te etojũ'u —chiniasome.

⁹⁻¹⁰ Chitena Pilato, “Ikũre Jesure pãipi jovojuna ña pe'rujũ judío phairipãi ikũre chũ'ũni ra jo'kacosome”, chiiũ cuasakũ repanare pãi ija'che i'kaasomũ:

—¿Jesús judíopãi chũ'ũkũ chiicojñokũni etoja'che chũ'u? —chiniasomũ. ¹¹ Chikũna judío phairipãi chũ'ũna repanare pãi rua i'kaasome, Barrabani etoche'te sēapũ chini. ¹² Jã'aja'ñe cho'ojuana Pilato repanare jo'e ija'che sēniasaasomũ:

—Judíopãi chũ'ũkũ chiikũ'te, ¿je'se cho'oja'che chũ'u? —chiniasomũ.

13 Chikuna repana pāi rua cuiju i'kaasome.

—¡Kurususē'verona jē'jo nuko vēasōjū'ua jā'ure! —chiniasome.

14 Chitena Pilato i'kaasomū.

—¿Ëquere repau cu'ache cho'ou? — chiniasomū.

Chiicheta'ni repana jo'e ujachu'o cuiju,

—¡Kurususē'verona jē'jo nukojū'ua jā'ure! — chiniasome.

15 Jā'aja'ñe i'kajuna asa Pilato repana chiiche'te cho'ora chini Barrabani etoasomū. Jesureta'ni suī'sueche'te chū'uasomū repau. Suī'sue pi'nirena repau neenani sōtaopāire Jesure jo'kaasomū, sa kurususē'verona jē'jo nukoa'ju chini.

16 Ūcuarumū sōtaopāi Jesure Pilato vū'e sa'navu cararipuna juha cuaa chekunare sōtaopāi soni chi'iasome. 17 Repana chi'isirumū Jesure pāi chū'una ju'ikāa chimaajakāare sachasome repana. Ūcuachi'a repau sījopu miu tuhivu cho'o tūoasome. 18 Tuo pāisoju cuiju ija'che i'kaasome repana:

—¡Ikupi judíopāire si'arumū chū'uku paau! — chiniasome.

19 Chini vāsochoji repau sījopuna vaiju ūcuañi coo tutuju pāisoju pāi chū'unare po-joju cho'ocheja'che repauni ti'jñeñe ro're puu ñuniasome repana. 20 Jā'aja'ñe cho'oju repau'te pāiso pi'ni, repana sachasikāa tīto repau ju'isikāare jo'e sachasome repana. Sacha pi'ni repau'te kurususē'verona jē'jo nukoñu chini saasome repana.

Jesure kurususē'vero jē'josi'ere kɯamɯ
(Mt 27.32-44; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

²¹ Repana sōtaopāi Jesure satona Simón Cirene cheja cakɯ Alejandrone'me Rufo puka'kɯ po'o raikɯji caraiuna chēa, Jesure jē'jojāsē'vero'te kuāikaamɯ chini chū'uasome.

²² Simonpi kuāiɯ saiuna Jesure Gólgota aikūtina sa tī'aasome repana. (“Gólgota” chini “Pāi sījopɯjakūti” chiimɯ.) ²³ Repacheja tī'asirumɯ Jesure uche cono ruara'ka ja'mesi'ere ũkuañu chiijana ũkucuheasomɯ repamɯ.

²⁴ Ũcuarumɯ repamɯ'te kurususē'verona jē'jo nukoasome repana. Jē'jo nuko pi'ni sōtaopāi repamɯ ju'isikāñare paañu chini catara'karuā mami tochasira'karuāpi chejana su'aasome, Jesús ju'isikāña paajanani jñaañu chini.

²⁵ Apeñatato nueve pa'itona Jesure kurususē'verona jē'jo nukoasome repana.

²⁶ Ũcuachi'a repamɯ cu'ache cho'osi'ere kɯajɯ, **JUDIOPĀI CHŨ'UKU'Mɯ IKɯ**, chiiche chooko'ana tocha kurususē'vero chā'tirona jē'jo suoasome repana.

²⁷ Ũcuarumɯ ñaanare ũcuachi'a ka'chanare kurususē'veroāna jē'jo Jesús u'ajjūtɯ cakā'kona te'e'u'te nukoasome repana. Chekuni kā'kojūtɯ cakā'kona nukoasome. ²⁸ Jā'aja'ñe cho'orena Dios chu'o aperumɯ tocha jo'kasi'epi ũcuarepa ti'jñesi'kua'mɯ:

Chekunare cu'ache cho'osinare cho'ocheja'che repamɯ'te cho'ome pāi,
 chiicheji.

²⁹ Repanare nukosirumɯ repacheja caraina pāi Jesure kuhena repana sījo sū'cuijɯ ija'che cu'ache

i'kajɯ caraniasome:

—“Dios vu'e ñañosõ choteumucujña jo'e cho'o pi'nija'mɯ chu'ɯ”, chiisi'kua'mɯ mu'ɯ.
 30 Jã'aja'ñe i'kasi'ku chura mu'ɯpi meñe jũ'iñe ñseku cajejũ'ɯ jã'acheja kurususẽ'vero — chiniasome repaña.

31 Ũcuarɯmu judío phairipã chũ'unana'me judiõpã che'chona ũcuaja'che pãisoju sãñechi'a ija'che cutuasome:

—Chekunare jũ'iñe ñsesi'kuasomɯ jã'ɯ. Jã'ata'ni chura ũcuajji meñe jũ'iñe ñsecu'amɯ repaũ'te.

32 Jã'ɯ, “Dios Raosi'kua'mɯ jã'ɯ. Ũcuachi'a judiõpã chũ'ɯku'mɯ”, chiicojñosi'kua'mɯ. Jã'ajekuna ũcuachejari cajea'ku. Repaũji cajeuna ñani, “Dios Mamaku'mɯ jã'ɯ”, chiijɯ cuasajanaa'me mai —chiijɯ pãisoasome repaña.

Repauna'me kurususẽ'veroã jẽ'jo nukocõjñosina ũcuachi'a cu'ache i'kaasome Jesure.

Jesús jũ'isi'ere kuamɯ

(Mt 27.45-56; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30)

33 Reparɯmu nukarepaũ su'itona ñsuu miañe ta'pisouna cheja si'acheja trejatɯ'ka chijania-somɯ. 34 Tres pa'itona Jesús ɯjachɯ'o ija'che i'kakɯ cuiasomɯ: “Eloi, Eloi, ¿lama sabactani?”, chiniasomɯ. (Ija'che chiimɯ jã'a: “Dios, chu'ure Paaku, Dios chu'ure Paaku, ¿je'se pa'ina mu'ɯ chu'ure jo'kasõku?” chiimɯ.)

35 Jã'aja'ñe i'kauna asa repacheja pa'ina chekuna ija'che i'kaasome:

—Asajũ'u. Aperumũ pa'isi'kũni Elíani soicosomũ jã'u —chiniasome.

³⁶ Ūcuarumũ repanare ja'me pa'ikũ vũ'vũ sani chuisuovũji ruara'kana chũũ vãsochona quẽo sũo Jesupi ũkua'kũ chini mũo ija'che i'kaasomũ:

—Cha'a ñaũ. Elíapi rani repaũ'te casoche'te ñaũ. Raimanejacosomũ —chiniasomũ repaũ.

³⁷ Jã'aja'ñe i'katona Jesús jo'e rũa cuicuha jũnisoasomũ. ³⁸ Repaũ Jesús jũ'itona Dios vũ'e sa'navũ caruupũ kakasa'aro rueekãa ũcuate'ekãa joorepapoji umũpi vũ'evũna che're cajeasomũ. ³⁹ Jesupi jũnisomũna sũtaopãi chũ'ũkũ Jesure ti'jũñe nũkaku ñaku i'kaasomũ.

—Dios Mamarepakũ pa'icosomũ jã'u —chiniasomũ.

⁴⁰ Jã'a cho'oto romiva'na so'opi nũkajũ ñajũ paniasome repaũ'te cho'ochẽ. María Magdalenaamo, Santiago jmava'ũna'me José pũka'ko Maríaamo, Salomea'mo paniasome.

⁴¹ Aperumũ repana romi Jesús Galilea cheja pa'irumũ repaũ'te ja'me ku'ijũ kuirajũ paniasome. Ūcuachi'a chekũna romi repaũna'me Jerusalén maisina ñajũ nũkajũ paniasome.

Jesure tãsi'ere kũamũ

(Mt 27.57-61; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁴²⁻⁴³ Pũaumucuse ãijañe care'vaumucuse na'icuhakũna José Arimatea vũ'ejoopo cakũ judíopãi chũ'ũnare ja'me chũ'ũkũji Dios Raosi'kũ chũ'urumũ cha'akũji Jesure jũ'isi'kũni sa tãra chini vajũchũma'ñe sani Pilatoni sũniasomũ, ãsia'kũ chini. ⁴⁴ Sẽeũna Pilato asa kũkũ,

“¿Jūnisocuhau repau Jesús?”, chiiu cuasaasomũ. Jã'aja'ñe cuasakũ sōtaopāi chũ'ukũ'te soni rao, “¿Jesús jūnisocuhau?”, chinasomũ repau. ⁴⁵ Sēniasa kuauna Pilato chũ'uasomũ, repau'te Joseni ĩsia'ju chini. ⁴⁶ ĩsirena José sábanakāare koo Jesure caso ũcuakāapi repava'ure reaasomũ. Rea pi'ni sa aikūti caripana tētoche ũhisicojena cuaa ũha eta, repacoje kakasa'aro catapũ rua ujarũji ũha ta'pisoasomũ repau. ⁴⁷ Jã'aja'ñe cho'okuna María Magdalenana'me María José pũka'ko Jesure ũhasicheja ñaasome.

16

Jesús vajuraisi'ere kũamũ

(Mt 28.1-10; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

¹ Ūcuarũmũ judiopāi pũaumucuse carakũna María Magdalenana'me cheko María Santiago pũka'kona'me Salomé Jesure jūnisi'kũni sa ro'veñu chini okoma'ñare kooasome. ² Ūcuarũmũ repana romicorũmũ aperepañatato Jesure tāsicojena saniasome repana. ³ Saiju sãĩñechi'a cutujũ saniasome repana.

—¿Neepi maiva'nare catapũ repacoje ta'pisi'pũ kũñokaijanaa'ñe? —chinasome.

⁴ Jã'aja'ñe i'kajũ sani ñato repapũ catapũ rua ujarũ repacoje ta'pisi'pũ kũñososi'pũ paniasomũ. ⁵ Kũñosi'pũjekũna repacoje kaka ñato pōsũ pojakāa ujacuecho ju'ikũji ujarũtu cakã'kore ñuniasomũ. Ñu'iana ña repana romi rua kũkũasome. ⁶ Kũkũrena repanare i'kaasomũ repau.

—Vajuchumanejũ'u. Mũsanũkona Jesure Nazaret vũ'ejoopo raisi'kure ku'eche masimũ chũ'u. Kurususẽ'verona jẽ'jo nũko vẽasocojũosi'kũni ku'eme mũsanũkona. Icheja peomũ repaũ; vajũranicuhasi'kua'mũ. Ñajũ'u repaũ'te ũhasicheja. ⁷ Ña pi'ni sani repaũ neenana'me Pedro'te ija'che sa kũajũ'u: "Jesús vajũranicuhasi'kua'mũ. Mũsanũkonare na'a charo Galilea chejana saija'mũ repaũ. Ũcuachejana sani repaũ'te ñajanaa'me mũsanũkona, repaũ chuta'a jũ'imarũmu i'kasi'e", chiijũ'u repanare —chiniasomũ repaũ põsũũ.

⁸ Jã'aja'ñe i'kaũna asa kũkũ kurukurujũ repana romi ũcuacojepi eta vũ'vũsoasome. Kũkũcajejani chekũnare kũamaneasome repana.

María Magdalenani Jesús peosichejapi ñosi'ere kũamũ
(Jn 20.11-18)

⁹ Ũcuarũmu Jesús romicorũmu ñami mama vajũraisi'kũpi María Magdalena'te aperũmu si-eterepanare vati etocojũosi'koni charo peosichejapi ñoasomũ. ¹⁰ Ñõũna ña sani repaũ'te ja'me ku'isinare sũma'ñe pa'ijũ ota oinani kũaasomo repao. ¹¹ Repao Jesure ñasi'ere kũakona asa jachaasome repana.

Jesús repaũ neenare te'eka'chapanare peosichejapi ñosi'ere kũamũ
(Lc 24.13-35)

¹² Jã'a cho'ocuhasi'ũmu repaũ neena te'eka'chapanachi'a po'o sainani Jesús tĩũja'ĩũ

peosichejapi ñoasomũ. ¹³ Ñouña ña repaña sani repaũ neenare chekũnani kũasome. Ûcuaja'che kũajũna asa jachaasome repaña.

*Dios chũ'ore chũ'vaa'jũ chini repaũ saojanare
Jesús chũ'ũ jo'kasi'ere kũamũ*

(Mt 28.16-20; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23)

¹⁴ Jã'a cho'ocuhasiřũmũ repaũ neena on-cerepana ãu ãitona Jesús peosichejapi rani ñoasomũ repañare. Repaũ chekũnare vajũrani ñosi'ere ũcuanapi kũajũna asa jachasinajẽjũna repañare rũa i'kaasomũ repaũ.

—¿Je'se pa'iũna repaña kũasi'e cuasamanere mũsanũkona? —chĩniasomũ. ¹⁵ Ûcuarũmũ Jesús repañare ija'che chũ'ũ jo'kaasomũ:— Mũsanũkona cheja si'achejũnarũã sani pãĩ ũcuanũkore Dios Repaũ neenare vati toa sani uuche ũseche'te ku'ijũ chũ'vajũ pa'ijũ'ũ.

¹⁶ Mũsanũkonapi chũ'vajũna pãĩ asa chẽa okoro'vecojũnosinare Dios chẽa paaja'mũ. Chẽa paakũna jũnisõsiřũmũ vati toa saima'ñe Repaũ pa'ichejana saijanaa'me repaña. Jã'ata'ni asa jachajũ cuasamanesina repaña cuasamanesi'e ro'i ro'ijanaa'me. ¹⁷ Mũsanũkona chũ'vasi'e asa chẽa cuasasinapi Diochi'a cho'omasiche ija'che cho'ojanaa'me: Chũ'ũ neenajejũ chũ'ũpi cho'okaiũna pãĩ sa'navũã pa'inare vati eto saojanaa'me. Ûcuachi'a chũ'ũ neenajejũ chũ'ũpi cho'okaiũna repañajẽ'e che'chemanesi'ere tĩipãĩ chũ'o i'kajanaa'me repaña. ¹⁸ Ûcuachi'a repañapi añani chẽato asi kũ'imanejanaa'me. Eo ũkuni jũnisõmanejanaa'me repaña. Ûcuachi'a repañapi chekũnare jũ'inare jũjũñapi

jajɯ Dioni sēeto vajɯjanaa'me repana jũ'iva'na. Jã'aja'ñe cho'oa'jɯ chini chũ'ɯ jo'kamɯ chɯ'ɯ mɯsanɯkonare —chinasomɯ Jesús repanare.

Jesús cɯnaɯmɯ mɯisi'ere kuamɯ

(Lc 24.50-53; Hch 1.9-11)

¹⁹ Jã'aja'ñe i'kacuha Jesús Diopi mɯakɯna cɯnaɯmɯna mɯni Dios ɯjajũtu cakã'kona kueñe pɯɯ ñu'ɯasomɯ. ²⁰ Repan cɯnaɯmɯ mɯisirɯmɯ repan neena sani Dios chɯ'o si'achejñaruã ku'ijɯ chɯ'vajɯ paniasome. Jã'aja'ñe chɯ'vajɯna Jesu-cristo Maire Paakɯji repanare cho'okaniasomɯ, Diochi'a cho'omasiche'te cho'ojɯna pãipi ña, “Ina Dios chɯ'o ũcuarepare chɯ'vame”, chiijɯ cuasaa'jɯ chini.

Dios Chu'o Kuaphuro
Koreguaje: Dios Chu'o Kuaphuro New Testament
copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Koreguaje

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022
87a345ac-83c6-51ad-8750-17a703f38bcc